

Република България

**Национална програма за реформи
(2011-2015 г.)**

Вариант 2

*В изпълнение на стратегия „Европа
2020”*

21 март 2011 г.
София, България

СЪДЪРЖАНИЕ

СЪДЪРЖАНИЕ	3
СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ	5
I. ВЪВЕДЕНИЕ	8
II. ПЕРСПЕКТИВИ ЗА РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРСКАТА ИКОНОМИКА	10
II.1. Макроикономически сценарий до 2015 г.	10
III. ФАКТОРИ ЗА УСТОЙЧИВ ИКОНОМИЧЕСКИ РАСТЕЖ	13
III.1. Финансов сектор	13
1.1. Банков сектор и платежни системи	13
1.2. Небанков финансов сектор	16
1.3. Достъп до финансиране на българските предприятия	20
III.2. Подобряване ефективността на публичните разходи и осигуряване на преразпределение на публичните разходи към дейности, повишаващи потенциала за растеж на икономиката	22
2.1. Подобряване на фискалната рамка и бюджетната процедура	22
2.2. Пенсионна реформа и реформа в системата за социално осигуряване	23
2.3. Реформа в здравеопазването	25
2.4. Образование	27
III.3. По-добро и по-ефективно използване на трудовия потенциал в икономиката (с акцент върху мерки, подпомагащи растежа)	29
III.4. Адресиране на слабостите в бизнес-средата и подобряване на административната ефективност, включително на регионално и местно ниво	32
4.1. Оптимизация на държавната администрация	32
4.2. Развитие на човешките ресурси в държавната администрация	33
4.3. Въвеждане на оценка на въздействието (Закон за нормативните актове)	34
4.4. Намаляване на административната тежест	35
4.5. Опростяване на административни процедури, електронно управление и електронни услуги на администрацията	37
III.5. Подобряване качеството и ефективността на образователните и обучителни системи – реформи в начално, средно, висше и професионално образование; обучение през целия живот, професионална квалификация	40
5.1. Законодателни промени	40
5.2. Прилагане на Програма за студентско кредитиране	42
5.3. Създаване и въвеждане на система за управление на качеството на образованието на различни равнища	42
III.6. Инфраструктура с оглед на подобряване на достъпа до Единния пазар	43
IV. ТЕМАТИЧНА КООРДИНАЦИЯ	49
IV.1. Национална цел 1 „Достигане на 76% заетост сред населението на възраст 20-64 г. до 2020 г.”	49
IV.2. Национална цел 2 „Инвестиции в НИРД в размер на 1.5% от БВП”	53
2.1. Подкрепа на научните изследвания и научната инфраструктура (в съответствие с ИИ 4 и водеща инициатива „Съюз за иновации”)	55
2.2. Подкрепа за стимулиране на НИРД и иновационната активност на предприятията (в съответствие с ИИ 4 и водеща инициатива „Съюз за иновации”)	59
2.3. Иновационна инфраструктура и инфраструктура за развитие на МСП	62
IV.3. Национална цел 3 по Пакет „Климат-енергетика” – „Достигане на 16% дял на възобновяемите енергийни източници в брутно крайно потребление на енергия и повишаване на енергийната ефективност с 25% към 2020 г.”	64

ПРЕДВАРИТЕЛЕН ВАРИАНТ /МАРТ 2011!

IV.4. Национална цел 4 „Дял на преждевременно напусналите образователната система от 11% до 2020 г. и дял на 30-34 годишните със завършено висше образование - 36% до 2020 г.”	68
4.1. Повишаване на броя на децата, включени във форми за предучилищна подготовка	68
4.2. Превенция и ограничаване на ранното напускане на училище	69
4.3. Изпълнение на Национална стратегия за младежта 2010-2020 г.	69
4.4. Създаване на стимули за получаване на степен за висше образование	70
IV.5. Национална цел 5 „Намаляване на броя на живеещите в бедност с 260 хил. души”:	71
V. ХОРИЗОНТАЛНИ И МЕТОДОЛОГИЧЕСКИ ВЪПРОСИ	73
V.1. Политическо участие (парламент, регионални и местни власти)	73
V.2. Участие на социалните партньори и другите заинтересовани страни.....	73
V.3. Инструменти за наблюдение.....	74
V.4. Външни оценки на Националната програма за реформи.....	74
VI. ПРИНОС НА СТРУКТУРНИТЕ ФОНДОВЕ И КОХЕЗИОННИЯ ФОНД В ПРИЛАГАНЕТО НА НПП ЗА ПЕРИОДА ДО 2015 Г. (ПО НАСТОЯЩАТА ФИНАНСОВА ПЕРСПЕКТИВА + N+2).....	76
VI.1. Принос на Структурните фондове и Кохезионния фонд в прилагането на НПП към момента	76
VI.2. Прогноза за усвояване на средства по теми, имащи принос към постигането на целите на НПП до 2015 г.	81
VI.3. Предвидени средства по мерките, които се подават от УО на ОП по факторите за растежа и националните цели.....	81
VII. ПРИЛОЖЕНИЯ	83

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

АД – Акционерно дружество
АЗ – Агенция по заетостта
АМ „Струма”- Автомагистрала „Струма”
АМ „Тракия” – Автомагистрала „Тракия”
АМ „Хемус” – Автомагистрала „Хемус”
АПК – Административно-процесуален кодекс
АУЕР - Агенция за устойчиво енергийно развитие
БАИ – Българска агенция за инвестиции
БАН – Българска академия на науките
БВП – Брутен вътрешен продукт
БНБ – Българска народна банка
БФБ–София АД – Българска фондова борса - София АД
ВЕИ - Възобновяеми енергийни източници
ВИ – Възобновяеми източници
ГПР – Годишен преглед на растежа
ДБТ - Дирекция „Бюро по труда”
ДВ – Държавен вестник
ДДС – Данък добавена стойност
ДКЕВР – Държавна комисия за енергийно и водно регулиране
ДМСГД – Домове за медико-социална грижа за деца
ДОО – Държавно обществено осигуряване
ДФП – Доброволен пенсионен фонд
ДФП – ПС – Доброволен пенсионен фонд по професионална схема
ЕБВР – Европейска банка за възстановяване и развитие
ЕИ – Енергийни източници
ЕИБ – Европейска инвестиционна банка
ЕК – Европейска комисия
ЕС – Европейски съюз
ЕСФ – Европейски социален фонд
ЗВАЕИБ - Закон за възобновяемите и алтернативни енергийни източници и биогоривата
ЗДБРБ – Закон за държавния бюджет на Република България
ЗЕДЕП – Закон за електронния документ и електронния подпис
ЗЕЕ - Закон за енергийната ефективност

ЗЕУ – Закон за електронното управление
ЗЗК - Закона за защита на конкуренцията
ЗНЗ – Закон за насърчаване на заетостта
ЗНИ - Закона за насърчаване на инвестициите
ЗНП - Закон за народната просвета
ЗОАРАКСД – Закон за ограничаване на административното регулиране и административния контрол върху стопанската дейност
ЗУДБРБ – Закон за устройство на държавния бюджет на Република България
ИА ГИТ - Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда”
ИАНМСП – Изпълнителна агенция за насърчаване на малките и средните предприятия
ИКТ - Информационни и комуникационни технологии
ИН – Интегрирани насоки
ИСС – Икономически и социален съвет
КЗК - Комисия за защита на конкуренцията
КРС – Комисия за регулиране на съобщенията
КСО – Кодекс за социално осигуряване
КФН – Комисия по финансов надзор
КФП – Консолидирана фискална програма
МЗ – Министерство на здравеопазването
МИЕТ – Министерство на икономиката, енергетика и туризма
МОМН - Министерство на образованието, младежта и науката
МС – Министерския съвет
МСП – Малки и средни предприятия
МТИТС – Министерство на транспорта информационните технологии и съобщенията
МФ – Министерство на финансите
НЗОК – Национална здравноосигурителна каса
НИРД – Научно-изследователска и развойна дейност
НИФ – Национален иновационен фонд
НОИ – Национален осигурителен институт
НПДЕВИ - Национален план за действие за енергията от възобновяеми източници
НПР – Национална програма за реформи
НС – Народно събрание
НСИ - Националният статистически институт
ОП – Оперативна програма
ОПАК – Оперативна програма „Административен капацитет”
ОПЛ – общо-практикуващ лекар

ПРЕДВАРИТЕЛЕН ВАРИАНТ /МАРТ 2011!

ОПРР – Оперативна програма „Регионално развитие”

ОП „РЧР” – Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”

ОПТ - ОП „Транспорт”

ПМС – Постановление на Министерския съвет

ПОД – Пенсионно-осигурителни дружества

ППФ – Професионален пенсионен фонд

ПРБК - Първостепенни разпоредители с бюджетни кредити

ПСР – Пакт за стабилност и растеж

РМС – Решение на Министерския съвет

СИП - Съвет за икономическа политика

УПФ – Универсален пенсионен фонд

ФДПО - Фонд за допълнително пенсионно осигуряване

ФНИ - Фонд „Научни изследвания”

УФП – Универсален пенсионен фонд

BISERA7-EUR – Платежна система за обслужване на клиентски преводи в евро

JEREMIE (Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises) - Обединени европейски ресурси за подкрепа на малки и средни предприятия

NPLs (Non-Performing Loans) - Кредити с нарушено обслужване

ROA (Return on Assets) - Възвръщаемост на активите

SEPA (Single Euro Payment Area) - Единна зона за плащания в евро

TARGET2 – Транс-европейска автоматизирана система за брутен сетълмент на експресни преводи в реално време

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящата Национална програма за реформи на Република България (2011-2015 г.) е изготвена в изпълнение на одобрената от Европейския съвет през юни 2010 г. стратегия „Европа 2020” и в съответствие с новия инструмент за по-добра координация на икономическите политики в рамките на Европейския съюз, т. нар. „Европейски семестър”. Документът отчита новите моменти в процедурите по макроикономическото наблюдение и тематичната координация в рамките на Европейския семестър в отговор на препоръките в Интегрираните насоки (ИН). Програмата е неразривно свързана с Конвергентната програма на Република България (2011-2014 г.) и директно адресира препоръките в заключенията на доклада на Европейската комисия (ЕК) за Годишния преглед на растежа (ГПР). Програмата адресира ключовите въпроси с приоритетен характер, като изхожда от настоящите непосредствени нужди и предизвикателства пред малка и отворена икономика като българската, която, с цел да успее по-бързо да излезе от настоящата криза, следва изцяло да преориентира политиката си към повишаване на конкурентоспособността, така че в максимална степен да се възползва от икономическото възстановяване на своите основни търговски партньори в Европа. Предвид изходната позиция на страната е твърде трудно да се определят само няколко приоритетни области, където да бъдат насочени усилията на икономическата политика. И все пак, като такива биха могли да бъдат посочени:

- ⇒ По-добра инфраструктура - по-добра свързаност с Европа, устойчиви и конкурентоспособни градове, с достъпни услуги и по-добра свързаност помежду им и с по-слабо развитите територии, запазване и утвърждаване на българското културно-историческо наследство и природно богатство;
- ⇒ Конкурентоспособна младеж - намаляване на дела на рано напусналите училище, увеличаване броя на младите хора, завършили висше образование, стимулиране на младите учени, реализация на младите хора в България;
- ⇒ По-добра бизнес среда в ЕС - най-ниска данъчна тежест за бизнеса и домакинствата в ЕС, по-висока заетост, повече инвестиции (вкл. в НИРД и иновации), фискална стабилност и влизане в еврозоната;
- ⇒ По-голямо доверие в държавните институции – ефективна съдебна система и гарантиране на върховенството на закона, защита на интересите на гражданите и бизнеса, социална справедливост и сигурност.

В съответствие с препоръките на Европейската комисия, Националната програма за реформи на Република България (2011-2015) е консистентна с и допълва Конвергентната програма на Република България (2011-2014 г.) и включва макроикономически сценарий до 2015 г.

Българското правителство препотвърждава националните цели, дефинирани в предварителния вариант на НПП, който бе предоставен на ЕК на 12 ноември 2010 г. Предвид все още несигурната външна среда и очакванията за изход от настоящата криза, предвиждаме средносрочен преглед на напредъка в изпълнението на националните цели и подцели по стратегията „Европа 2020”.

В съответствие със заключенията на Европейския съвет през юни 2010 г., предложените в настоящата НПП мерки на икономическата политика са насочени към

преодоляване на съществуващите предизвикателства за оптималното развитие на основните фактори за растежа на икономиката и към достигане на националните цели в изпълнение на стратегията „Европа 2020” в съответствие с препоръките в ИН и дефинираните приоритети в рамките на седемте водещи инициативи за постигане на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж по стратегията „Европа 2020”.

Българското правителство счита, че финансовият сектор не представлява пречка пред икономическия растеж. Финансовият сектор е доминиран от банковата система, която е стабилна, добре функционираща и капитализирана и осигурява ефективно финансово посредничество, предпоставка за устойчиво развитие на икономиката и ускоряване на процеса на сближаване.

Българското правителство счита приоритетната област „Инфраструктура с оглед на подобряване достъпа до Единния пазар” като ключов фактор за икономическия растеж. Допълнителното развитие на този фактор ще допринесе за по-пълно усвояване на ползите от Единния пазар чрез подобряването на физическата инфраструктура, което от своя страна ще благоприятства и подобряването на бизнес средата.

В програмата са идентифицирани ключовите мерки за преодоляване на идентифицираните предизвикателства във функционирането на основните фактори за растежа и за постигането на националните цели, които ще бъдат приложени в краткосрочен план – 2011-2012 г., и ще подкрепят по-бързото възстановяване на българската икономика.

В таблично приложение към програмата е представен подробен списък от мерки за преодоляване на идентифицираните тесните места пред растежа като основни фактори за растежа и за постигане на националните цели с времеви график за изпълнение, отговорни институции, разходи (бюджетни) за прилагането на мерките, очаквани резултати и индикатори за отчитане на напредъка в изпълнението.

Очакваните синергии в резултат от успешното прилагане на планираните реформи ще допринесат за реализирането на седемте водещи инициативи на Европейския съюз по стратегията „Европа 2020”, което ще позволи в България да бъдат поставени стабилни основи за по-висок потенциал на икономическия растеж в бъдеще, намаляване на уязвимостта на икономиката от външни влияния и превръщането ѝ в една привлекателна за работа, живот и инвестиции държава-членка на ЕС.

II. ПЕРСПЕКТИВИ ЗА РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРСКАТА ИКОНОМИКА

II.1. Макроикономически сценарий до 2015 г.

За периода 2011-2015г. се предвижда умерен, но устойчив икономически растеж между 3.6% и 4.4%. Нетният износ ще запази положителния си принос към растежа, но той ще намалява поради увеличаващия се натиск върху вноса от страна на вътрешното търсене. Темпът на нарастване и на потреблението, и на инвестициите ще се засилва в средносрочен план, но техният дял в БВП ще остане по-нисък от този наблюдаван преди кризата.

В средносрочен период до 2015 г. се очаква българската икономика да расте с темпове на растеж от над 4%, но отклонението от потенциалния БВП, макар и намаляващо, ще остане отрицателно до 2013 г. Това отчасти ще се дължи както на нарастването на потенциалния растеж както по линия на акумулирането на капитал в икономиката, така и на увеличаване на общата факторна производителност.

Таблица 1. Стойности на потенциалния растеж, на отклонението от потенциалния БВП и принос за потенциалния растеж (в п.п.)

Година	Потенциален растеж, %	Отклонение от потенциалния БВП, %	Принос към потенциалния растеж, п.п.		
			Труд	Капитал	Обща факторна производителност
2009	2.8	-3.0	-0.1	1.3	1.6
2010	2.2	-4.9	-0.3	0.9	1.6
2011	2.2	-3.6	-0.4	1.0	1.6
2012	2.5	-2.1	-0.3	1.1	1.7
2013	2.9	-0.6	-0.1	1.2	1.8
2014	3.2	0.3	0.1	1.3	1.8
2015	3.5	0.9	0.2	1.4	1.8

Източник: МФ

През 2011г. се очаква българската икономика да нарасне с 3.6% в реално изражение. Растежът ще се дължи основно на възстановяване на вътрешното търсене, за разлика от 2010 г., когато единствено износът имаше положителен принос.

След отбелязания спад в потреблението на домакинствата от 7.6% през 2009 г. и от 1.3% през 2010г., през настоящата година се очаква растеж от 3.1% вследствие на нарастване на доходите и заетостта, възстановяване на доверието в икономиката и, съответно по-ниската склонност към предпазни спестявания на домакинствата и по-голямата кредитна активност в икономиката. За периода 2011-2015 г., потреблението на домакинствата ще продължи да нараства умерено, като се стабилизира на нива от около 4%.

Таблица 2. Основни показатели на макроикономическия сценарий за 2011-2015 г.

(предстои да се добави)

Източник: МФ

Доброто развитие на износа и възстановяването на вътрешния пазар би трябвало да окажат положително въздействие и върху инвестициите. Очаква се те да се възстановяват, но с по-ниски темпове на растеж в сравнение с периода на развитие преди 2009 г. През 2011 г., в резултат на по-голямото търсене и разширяването на географската и продуктова структура на износа, се очаква по-активна инвестиционна дейност и съответно реално увеличение на брутно капиталообразуване с 5.5%. През целия прогнозиран период, дялът на инвестициите в БВП ще се увеличава, достигайки до 28% през 2015 г.

В началото на 2011 г. се очаква равнището на безработица да се установи около стойността си от началото на 2010 г., след което да започне плавно да намалява. Средният за 2011 г. спад на показателя се очаква да бъде незначителен (от 0.1 п.п.), а ръстът на заетостта за тази година се оценява на около 0.3%.

Нарастването на производителността на труда през 2011 г. ще се забави до 3.4%, но ще остане съпоставимо с темповете на увеличение, отбелязани в предкризисните години. В периода 2012–2014 г. се очаква производителността на труда да продължи да нараства с плавно ускоряващ се темп, което ще бъде съпроводено с умерено нарастване на заетостта и спад на безработицата до около 8.7% средно за 2015 г.

Преструктурирането и оптимизацията на работния процес в частния сектор и все още по-ниското търсене на труд в българската икономика ще продължи да оказва задържащ ефект върху растежа на средната работна заплата, в резултат на което се очаква наблюдаваното през предходните няколко години изпреварващо нарастване на заплатите над производителността на труда да бъде преустановено. В рамките на програмния период двата показателя ще продължат да се изменят с близки темпове, което ще окаже положителен ефект върху конкурентоспособността на икономиката. Целта на политиката по доходите през програмния период е обвързване на техния растеж с растежа на производителността на труда и с възможностите на икономиката и бюджета.

В периода 2011–2015 г. се очаква умерена инфлация, която постепенно ще се забавя в края на всяка година. По подобен начин ще се развива и средногодишната инфлация, с изключение на 2011 г. През 2011 г. се очаква ускорение на средногодишната стойност на инфлацията, тъй като под влияние на международните цени на енергийните суровини, храните и металите, потребителските цени на храните и енергийните стоки ще нарастват на годишна база. Базисната инфлация от своя страна ще нарасне слабо в резултат на възстановяващите се вътрешно търсене и пазар на труда. В следващите години не се очаква съществено повишение в международните цени на суровините в доларово изражение и при допускане за стабилно евро не се очаква повишаване на инфлацията предизвикана от външни фактори.

През 2012–2015 г. възстановяването на икономиката от страна на предлагането ще ограничи растежа на цените, основно при търгуемите стоки, в съответствие с очакванията за по-висок растеж на продукцията и съответно на производителността на труда в индустрията, отколкото в строителството и услугите. Не се очакват високи растежи в цените на суровините и на петрола на международните пазари. В периода 2011-2015 г. приносът на административните цени върху общата инфлация също се очаква да е умерен.

Влиянието на данъчната политика върху инфлацията през 2011 г. също се очаква да е доста ниско, тъй като равнището на преките данъци ще бъде запазено, а от косвените – само акцизите ще имат слабо отражение върху потребителските цени. Основните рискове, свързани с прогнозата за инфлацията, се отнасят до развитието на

международните цени и до темпа на икономически растеж в България. Международните цени на суровините могат да нараснат по-значително в отговор на по-силно световно търсене. Ограниченото предлагане на някои селскостопански стоки допълнително може да доведе до по-висока инфлация.

В средносрочен план, дефицитът по текущата сметка ще остане под 4% от БВП, подкрепен от по-малкия търговски дефицит, както и от по-големите трансфери, главно от ЕС, и положителния принос от страна на услугите. Очакванията за стабилен растеж на приходите от туризъм и нарастване на износа на стоки, който е свързан с износа на транспортни услуги, би трябвало да допринесе за запазването на положителното салдо по услугите на нива от малко над 5% от БВП.

За периода 2011-2015 г. се очаква растежът на износа на стоки и услуги да се забави, стабилизирайки се на нива около малко над 7%. Това забавяне ще се дължи на намаляването на реалния растеж на износа на стоки, докато износът на услуги се очаква да нараства умерено през целия период.

През 2011г. се очаква възстановеното вътрешното търсене да доведе до увеличение на вноса както на стоки, така и на услуги. Забавянето на темпа на износа действа в противоположна посока върху вноса на стоки, което ограничава ръста на общия внос до 7.8%. Като цяло търговският дефицит би трябвало да остане на нива до 10% от БВП в средносрочен план.

С възстановяването на инвестиционното доверие и подобряването на бизнес средата в страната, се очаква възстановяване на притока от чуждестранни капитали. Въпреки че преките чуждестранни инвестиции ще останат на значително по-ниски нива спрямо предкризисния период, те ще са достатъчни, за да осигурят стабилно покритие на дефицита по текущата сметка. Предвижда се умерено възстановяване и на външното финансиране на фирмите. Същевременно, поради високата ликвидност, която банките поддържат, в средносрочен период няма да се наблюдават големи входящи финансови потоци в сектора.

III. ФАКТОРИ ЗА УСТОЙЧИВ ИКОНОМИЧЕСКИ РАСТЕЖ

III.1. Финансов сектор

1.1. Банков сектор и платежни системи

Република България не счита, че финансовият сектор представлява пречка пред икономическия растеж.

Финансовият сектор е доминиран от банковата система - делът на банковите активи е приблизително 80% от активите във финансовия сектор, а банковата система в България е стабилна, добре функционираща и капитализирана и осигурява ефективно финансово посредничество, което е ключова предпоставка за устойчиво развитие на икономиката и ускоряване на процеса на сближаване.

Формираните през годините стабилни фундаменти, наред с натрупаните буфери под формата на капитал и провизии, позволиха на банковата система да посрещне негативните ефекти от кризата и да запази добро финансово състояние и стабилност. По време на глобалната финансова криза на кредитните институции в България не е предоставяна държавна помощ под каквато и да било форма, вкл. капиталова подкрепа или държавни гаранции. Банките не са експонирани към структурни инструменти, нито към държавен дълг, емитиран от страни с висок суверенен риск, които да определят рисковия им профил. Основен риск е кредитният, като цикличното повишение дела на кредити с нарушено обслужване над 90 дни (11.9% в края на 2010 г.) е в следствие на спада на икономическата активност. Влошеното качество на кредитните портфейли е съпътствано от високо покритие на кредитите с нарушено обслужване с провизии (74%) и наличие на излишък от капитал над регулаторния минимум в размер на 2.8 млрд. лв. (1.4 млрд. евро) агрегирано за банковата система (близо 4% от БВП).¹

Българската банкова система управлява активи на стойност 73.7 млрд. лв. За последните пет години степента на развитие на финансовото посредничество, измерена със съотношението на банковите активи към БВП на страната расте постоянно и устойчиво от 81.5% през 2006 г. до 109.2% през 2010 г. Банковият сектор е добре диверсифициран, както по отношение на форма на собственост, така и по размер на институциите, което е предпоставка за активна и здравословна конкуренция. От активите на банковия сектор 74% се управляват от дъщерни банки на европейски банкови групи, 19% от местни кредитни институции, 4% от клонове на банки от ЕС и 3% от институции извън ЕС. Секторът има слаба концентрация с дял на най-големите пет кредитни институции от 55% в общите активи.

Доверието в банковата система е високо, изразяващо се в нарастване на основните привлечени средства през последните години, включително през 2009 и 2010 г., което осигурява източници за устойчив вътрешен растеж. През 2010 г. нарастването на общите депозити беше 4%, като същевременно не се наблюдава натиск за изтегляне

¹При сравнение по страни на показателите за дял на кредитите с нарушено обслужване е необходимо да се отчитат различията, произтичащи от надзорните регулации във всяка страна. В България се прилагат много строги критерии при класифициране на кредитите.

на ликвидност от страна на банките-майки. Българската банкова система продължи да изпълнява успешно ролята си на ключов фактор за трансмисионния механизъм в икономиката, със запазен капацитет да задоволи търсенето на кредит. За разлика от други страни, в България нямаше рязко свиване на кредита и през 2010 г. кредитите нараснаха с 2.7% (в това число вземания от нефинансови предприятия с 2.5%), макар кредитната активност да бе повлияна силно от спада на икономическия растеж в страната, породен от международната финансова криза. По-ниските темпове на растеж на кредита се дължат не на недостиг на ликвидност в банковата система, а на слабо търсене на кредитен ресурс от страна на домакинствата и фирмите.

Българска народна банка (БНБ), в ролята си на централна банка и надзорник, регулира банковата система по про-активен и анти-цикличен начин. Ключов елемент на стратегиите и мерките, предприемани последователно през годините и в настоящия момент е консервативният подход в определянето на надзорната рамка. Особено важно е, че минималното изискване за капитал е определено на 12%, в сравнение с изискваните 8% по директиви ЕС 2006/48/ЕС и 2006/49/ЕС. Общата политика насърчава натрупването на буфери (капиталови и ликвидни) в банковата система. Например България е от малкото страни, уредила класифицирането на кредитите и тяхното провизиране чрез специална наредба на БНБ².

В края на 2010 г. банковата система отчита нарастване на активите от 4%, на кредитния портфейл от 2.7%, възвращаемост на активите от 0.86% и нетен лихвен марж от 4.4%. Ликвидните активи покриват 24% от привлечените средства, а общата капиталова адекватност е 17.5%, при високо качество на капитала (дял на капитала от първи ред 87% от капиталовата база) и адекватност на капитала от първи ред от 15.2%.

Таблица X. Основни показатели за банковата система – коефициенти за качество на активите, %

БАНКОВА СИСТЕМА	2007 г.	2008 г.	2009 г.	2010 г.
Кредити необслужвани повече от 90 дни (брутна стойност) към кредитен портфейл	2.02	2.54	6.42	11.90
Възвръщаемост на активите (ROA)	2.37	2.12	1.08	0.86
Нетен лихвен марж	5.06	4.91	4.48	4.47
Отношение на адекватност на капитала от първи ред	10.83	11.20	14.03	15.24
Отношение на обща капиталова адекватност	13.86	14.93	17.04	17.48
Дял на капиталовия излишък в БВП	1.29	2.24	4.03	4.0
Коефициент на покритие на NPL с провизии	100.4	109.0	81.4	74.1

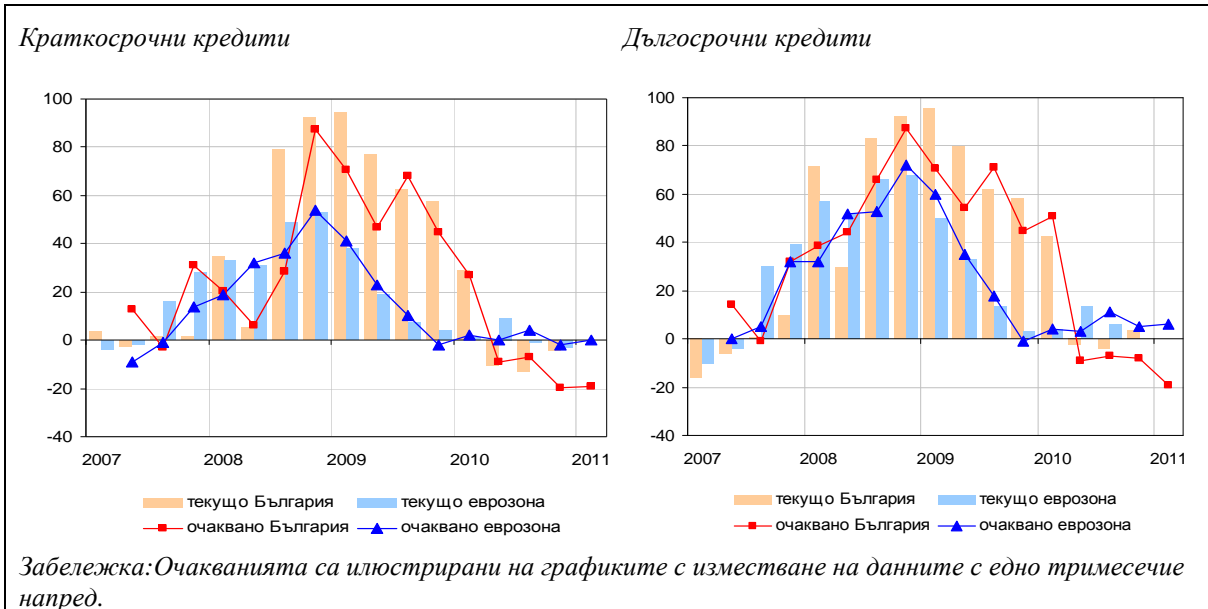
Източник: БНБ

Описаните ключови характеристики и текущото финансово състояние на банковата системата я характеризират като важен фактор, който осигурява финансова стабилност и стимулира икономическия растеж на страната. В средносрочен хоризонт очакваме банките да продължат да разчитат предимно на вътрешен ресурс за финансиране на кредитната си дейност. Депозитите на резиденти ще нарастват с темпове, надвишаващи тези на номиналния БВП и през 2011 г., след което очакваме реализирането на сходни темпове на растеж да допринесе за относителното стабилизиране на степента на монетизация в икономиката. Банките-майки ще осигуряват ресурс за филиалите си при необходимост, но не очакваме финансиране на агресивна кредитна експанзия и конкуренция за пазарен дял, каквато се наблюдаваше в годините преди началото на глобалната финансова и икономическа криза.

² Наредба № 9 на БНБ за оценка и класификация на рисковите експозиции на банките и за установяване на специфични провизии за кредитен риск.

Нарастването на кредитите през следващите години ще се определя главно от умерените темпове на икономическо възстановяване и на подобряване на очакванията на икономическите агенти. В резултат на това, търсенето на банково финансиране за перспективни инвестиционни проекти и потребителски и ипотечни кредити плавно ще се повишава. С подобрието на макроикономическата среда банките ще облекчават и своите кредитни стандарти.

Графика Изменения в кредитните стандарти по отношение на предприятията през текущото тримесечие и очаквания за следващото тримесечие за България и еврозоната, краткосрочни и дългосрочни кредити

Източник БНБ

Българската банкова система показва своята гъвкавост и ефективност в период на глобална криза и спад на икономическата активност в световен аспект, като съхрани формираните буфери под формата на заделени провизии, капиталова адекватност и обща ликвидност на активите. В условията на висока ликвидност на банките и плавно възстановяване на търсенето на заемно финансиране, съотношението на вземанията от неправителствения сектор към БВП ще остане относително непроменено в средносрочен план. Очакваме лихвените равнища както по депозитите, така и по кредитите да продължат да се понижават с умерен темп в средносрочна перспектива.

С оглед на подготовката на страната за въвеждане на еврото, постигане на по-ранна конвергенция с европейската платежна система и пазар, и в съответствие със стратегията на БНБ в областта на платежните системи, насочена към намаляване на системния риск и създаване на условия за интегриране с платежната система на еврозоната, през последните две години усилията на БНБ и банковата общност бяха насочени към реализиране на най-значимия за страната проект в областта на плащанията – проекта за присъединяване към европейската платежната система за брутен сетълмент в реално време TARGET2. След успешната реализация на дейностите по проекта, от 1 февруари 2010 г. стартира националният системен компонент на TARGET2 (TARGET2-BNB). Присъединяването на националната банкова общност към TARGET2 е важен етап в интегрирането с платежната система на еврозоната, като осигурява на участващите банки възможността за изпълнение на преводи в евро в реално време³.

³ В областта на платежните системи и инфраструктурата България отбеляза значително развитие, което е признато от представители на Европейската комисия, Европейската централна банка и други европейски институции, с които БНБ работи съвместно в тази област.

ПРЕДВАРИТЕЛЕН ВАРИАНТ /МАРТ 2011!

Успоредно със стартирането на националния системен компонент и развитието в областта на големите плащания, от 1 февруари 2010 г. започна да функционира и системата за обработка на клиентски плащания в евро – BISERA7-EUR. Системата обработва плащания в евро, съгласно стандартите на SEPA.

С внедряването на TARGET2 и BISERA7-EUR за банките и техните клиенти напълно е осигурена надеждна и сигурна инфраструктура за обработка на малки и големи плащания в евро, с което съществено се намаляват транзакционните разходи по извършване на разплащания.

Следва да се представи визия за развитието на сектора в периода поне до 2015 г.

1.2. Небанков финансов сектор

През последните 10 години се наблюдаваше бързо развитие на небанковия финансов сектор в България, в който навлязоха нови за българските инвеститори практики и разнообразни финансови продукти. Това голямо разнообразие на алтернативи за инвестиране съществено намалява общото ниво на риска в системата. Същевременно, нарастването на броя на пазарните участници и публичните дружества (от 468 през 2003 г. до 698 през 2010 г.)⁴ води до повишаване на конкуренцията, подобряване на услугите за инвеститорите и намаляване на цените на тези услуги. Цялата правна регулаторна рамка на европейско ниво бе приложена ефективно и последователно в българското законодателство, като в същото време бяха взети предвид националните особености на пазара. Създаването през 2003 г. на обединения орган Комисия за финансов надзор, отговорен за надзора на инвестиционния, застрахователния и пенсионно-осигурителния сектор, допълнително допринесе за устойчивото и ефективно развитие на небанковия финансов сектор.

Фондовият пазар, върху който през 2008 г. се отразиха в най-голяма степен директните негативни ефекти от глобалната финансова криза, се възстановява бавно през последните две години поради ниската ликвидност на Българска Фондова Борса - София, както и поради слабия интерес от страна на чуждестранните инвеститори към българския капиталов пазар. Общата пазарна капитализация на фондовата борса намалява с 8.8% на годишна база и в края на 2010 г. достига 10.7 млрд. лв. В резултат на бавните темпове на икономическо възстановяване и възстановяване на доверието, дълбочината на финансовото посредничество на капиталовия пазар по предварителни данни намалява от 17.8% от БВП през 2009 г. до около 15.3% от БВП през 2010 г.

Таблица. Дълбочина на финансовото посредничество (% от БВП)

	2007	2008	2009	2010
Пазарна капитализация на БФБ – София	51.3	18.6	17.8	15.3
Застрахователни и здравно-осигурителни премии	2.7	2.7	2.6	2.4
Презастрахователни премии			2.0	2.0
Нетни активи на пенсионните фондове	4.1	3.4	4.8	5.7
Общо за небанковия финансов сектор	58.1	24.8	27.2	25.3

Бележка: Данните за застрахователния сектор и за БВП за 2010 г. са предварителни.

Източник: КФН

⁴ Включва броя на инвестиционните посредници (изключвайки банките с лиценз за инвестиционно посредничество), публичните дружества, емитентите, акционерните дружества със специална инвестиционна цел, колективните инвестиционни схеми, управляващите дружества, застрахователните и здравноосигурителните компании, пенсионно-осигурителните дружества.

ПРЕДВАРИТЕЛЕН ВАРИАНТ /МАРТ 2011!

Темпът на спад на активите на небанковите инвестиционни посредници се забави до 9% на годишна база и в края на 2010 г. активите достигнаха 4.1 млрд.лв. В резултат на ниската ликвидност на капиталовия пазар, 35% от всички небанкови инвестиционни посредници отчетоха печалба през 2010 г. През 2010 г. броят на небанковите инвестиционни посредници намалява от 63 на 55 основно поради искания за доброволно отнемане на лиценз. Въпреки това, не се очакват директни рискове за финансовата стабилност, тъй като няма инвестиционни посредници, за които да е установено да са в нарушение на изискванията за капиталова адекватност и ликвидност. Макар да са под стойността си от 2007 г., активите на колективните инвестиционни схеми нарастват с ускоряващи темпове, като в края на 2010 г. достигат 476 млн. лв. Положително развитие се наблюдава и по отношение на активите на дружествата със специална инвестиционна цел.

Таблица. Активи на небанкови инвестиционни посредници, колективни инвестиционни схеми и дружества със специална инвестиционна цел (млн. лв.)

	2007	2008	2009	2010
Небанкови инвестиционни посредници	7718	5530	4500	4105
Колективни инвестиционни схеми	911	328	382	476
Дружества със специална инвестиционна цел	1371	1561	1580	1583

Източник: КФН

През последната година броят на потвърдените проспекти за първично публично предлагане нараства, макар още да не е достигнал предкризисните си стойности. Подобна тенденция се наблюдава и по отношение на броя на търговите предложения, които нарастват на 20 в края на 2010 г., като оборотът на осъществените предлагания остава значително под размера през 2007 г.

Таблица. Разгледани проспекти и търгови предложения

	2007	2008	2009	2010
Потвърдени проспекти за първично публично предлагане (бр.)	32	28	13	17
Търгови предложения (бр.)	19	3	17	20
Оборот (млн. лв.)	172	3	30	67

Източник: КФН

Въпреки наблюдаваното като цяло изоставане на българския капиталов пазар от темповете на възстановяване на останалите пазари в Централна и Югоизточна Европа през 2010 г., от началото на 2011 г. е се наблюдава положителна тенденция за развитие, която се очаква да продължи и през следващите години, следвайки развитието на международните финансови пазари.

В тази динамична ситуация усилията на КФН са насочени към запазване стабилността на пазарите и доверието на инвеститорите. Комисията участва активно в дискусиите относно промените в регулациите на международно ниво и създаването на новата надзорна архитектура. Бе изградено звено за оценка на системния риск, успешно съчетаващо надзора на макро и микро ниво. КФН предприе допълнителни надзорни мерки за завишаване на изискванията спрямо отчетността на инвестиционните посредници по отношение на капиталовата адекватност. Следен бе броят и абсолютната стойност на продадените и обратно изкупените дялове/акции от управляваните договорни фондове и инвестиционни дружества, както и обемът на паричните им средства в разплащателни и депозитни сметки.

ПРЕДВАРИТЕЛЕН ВАРИАНТ /МАРТ 2011!

Премийният приход на пазара на застрахователни и доброволни здравноосигурителни услуги спадна със 6.3% през 2009 г. в резултат на вторичните ефекти от глобалната финансова и икономическа криза и най-вече вследствие на забавянето на икономическата активност в страната. Въпреки това, собствените средства на дружествата, намалени с нематериалните им активи, се запазват на значително по-високи равнища от границата на платежоспособност. През 2010 г. се наблюдава възстановяване на сектора - премийният приход отбелязва ръст от 9.4% при живото застраховането, 3.7% при презастраховането, 9.8% при доброволното здравно осигуряване, а спадът при общото застраховане се забави до 5%. Още през 2011 г., с възстановяването на вътрешното търсене, се очаква секторът напълно да възстанови позициите си във финансовото посредничество.

Таблица. Застраховане и допълнително здравно осигуряване

	2007	2008	2009	2010
Брутен премиен приход (млн. лв.)				
Общо застраховане	1270	1534	1457	1383
Живото застраховане	236	270	222	246
Презастраховане	-	0	1352	1403
Доброволно здравно осигуряване	25	30	38	42
Покритие на границата на платежоспособност със собствени средства, намалени с нематериалните активи (%)				
Общо застраховане	187	162	189	194
Живото застраховане	1123	776	707	553
Презастраховане	-	105	34	115
Доброволно здравно осигуряване	453	508	470	563

Бележка: Данните за 2010 г. са предварителни, а за доброволното здравно осигуряване са прогнозни. Данните за презастраховането отразяват дейността на единственото дружество „Джи Пи Презастраховане“ ЕАД.

Източник: КФН

В областта на застраховането КФН задължи компаниите да представят допълнителна информация за размера на собствените средства и границата на платежоспособност за по-кратък период от време, както и информация за застрахователните суми по видовете финансови застраховки (застраховки „Кредити“, „Гаранции“ и „Разни финансови загуби“) с цел да се следи за ранната проява на неблагоприятни отклонения в развитието на тези застраховки. Допълнително бяха извършвани стрес тестове на застрахователните компании на тримесечна база. Впоследствие бяха вземани превантивни мерки спрямо онези застрахователни компании, за които са констатирани недостатъчен размер на свободните собствени средства (капиталов буфер) за покриване на евентуална загуба при промяна в стойността на инвестициите вследствие на неблагоприятното развитие на регулираните капиталови пазари, т.е. за риск от нарушаване на изискванията за платежоспособност.

След негативното развитие през 2008 г. като директен резултат от глобалната финансова криза, активите на пенсионно-осигурителните дружества (ПОД) продължиха да нарастват за втора поредна година, като през 2010 г. Анализът на собствения капитал и активите на дружествата показва подобрение, както по отношение на степента на покритие на регистрирания капитал, така и по отношение на рентабилността на собствения капитал и на активите на дружествата.

Таблица. Анализ на собствения капитал и на активите на ПОД (%)

ПРЕДВАРИТЕЛЕН ВАРИАНТ /МАРТ 2011!

	2007	2008	2009	2010
Степен на покритие на регистрирания капитал (коефициент)	167.7	123.9	131.6	140.6
Рентабилност на собствения капитал (коефициент)	23.2	-19.4	7.3	11.4
Рентабилност на активите на ПОД (коефициент)	18.3	-21.4	4.1	7.1
Активи на ПОД (нарастване в %)	50.7	-9.0	15.6	19.9

Източник: КФН

Капиталовата адекватност на дружествата се подобрява, като през 2010 г. тя достига 218%. Коефициентите на ликвидност на дружествата и на фондовете за допълнително пенсионно осигуряване (ФДПО) намаляват с възвръщането на доверието на международните капиталови пазари, като същевременно значително покриват нормативно изискуемите.

Таблица. Капиталова адекватност и ликвидност на ПОД и ФДПО

	2007	2008	2009	2010
Капиталова адекватност на ПОД (%)	193.6	155.2	180.2	218.0
Ликвидност на ПОД (коефициент)	50.0	42.4	32.4	16.5
Ликвидност на УПФ (коефициент)	165.9	203.9	207.9	184.4
Ликвидност на ППФ (коефициент)	118.5	201.3	234.9	197.5
Ликвидност на ДФП (коефициент)	55.0	154.9	176.6	93.6
Ликвидност на ДФП -ПС (коефициент)	-	11.2	146.8	325.6

Източник: КФН

Нетните активи на ФДПО също продължават да нарастват през 2010 г., като при универсалните пенсионни фондове (УФП) ръстът достига 33.5%. Нетните активи на доброволните пенсионни фондове (ДФФ), които представляват III-ти стълб на пенсионната система, нарастват с 6.4%. Брутните постъпления от осигурителни вноски във фондовете нарастват с 1.4%, което е доминирано от ръста на брутните постъпления в УФП (3.1%). Във всички фондове е регистриран прираст на участниците през 2010 г. с изключение на ДФП поради ограничения свободен финансов ресурс на домакинствата. Доходността на фондовете през 2010 г. отчита положителни стойности след отрицателните изменения за предходните две години.

Таблица. Нетни активи и доходност на ФДПО

	2007	2008	2009	2010
Нетни активи на ФДПО (млн. лв.)				
Универсални	1228	1450	2179	2908
Професионални	411	367	449	517
Доброволни	679	482	526	559
Доброволни по професионални схеми	-	0	2	3
Доходност на ФДПО (%)				
Универсални	11.3	-4.0	-7.2	6.4
Професионални	12.0	-5.8	-8.9	6.5
Доброволни	11.7	-6.4	-10.0	6.4
Доброволни по професионални схеми				5.2

Бележка: Доходността се изчислява за 24-месечен период.

В периода 2011–2015 г. пенсионната система, функционираща на капиталово-покривен принцип, ще продължи да бъде във фаза на акумулиране на средства. Тенденцията за нарастване на нетните активи на фондовете за допълнително пенсионно осигуряване ще се задържи, като се очаква стойността им да нарасне с около 2 пъти, а нетните активи в допълнителното задължително осигуряване ще нарастват с по-бързи темпове (2.5 пъти).

КФН подлага на постоянен и задълбочен мониторинг всяко дружество и управляваните от него фондове в случай на нееднократно отчитане на доходност в задължителните фондове под минималната и при застрашена финансова стабилност на дружеството. Допълнително, КФН изисква изготвянето на едногодишна Програма за финансово стабилизиране на дружествата и управляваните от тях фондове. В съответствие с приетия (кога) от КФН План за действие в условията на криза, от дружествата се изисква да представят в КФН два пъти месечно актуална справка за размера на собствения капитал и на ликвидните средства, баланс и отчет за доходите на дружествата. При установени проблеми в дейността на дружествата и фондовете, бяха провеждани срещи с мениджмънта на някои от дружествата и бяха дадени множество препоръки за завишаване на контрола и извършване на по-прецизни разчети при инвестиране на средствата.

Горният анализ, както и липсата на експозиции към структурни инструменти от страна на компаниите, допринесе за устойчивостта и стабилността на небанковия финансов сектор по време на кризата. В резултат на последователната регулаторна политика, както и на далеч по-строгия от европейските стандарти надзор, който КФН упражнява особено в социално чувствителния пенсионен сектор, през цялата криза нито една небанкова финансова институция не изпадна в затруднено положение. Въпреки чувствителния спад в стойността на активите, няма случай на неизпълнение на задълженията от страна на небанковите финансови институции. Небанковият финансов сектор е стабилен или не поставя каквито и да е пречки пред растежа на икономиката.

Следва да се представи визия за развитието на целия небанков сектор в периода поне до 2015 г. (в текста такава е представена само за пенсионните фондове)

1.3. Достъп до финансиране на българските предприятия

Завишените през последните година-две изисквания към потенциалните потребители на банкови кредити подчертаха необходимостта за въвеждане, в сътрудничество с европейските партньори, на нови, иновативни инструменти за финансиране на българските предприятия. С оглед на това, в рамките на Оперативна програма „Конкурентоспособност” стартира изпълнението на дейностите по Приоритетна ос 3 „Финансови ресурси за развитие на предприятията”. Успешната реализация на тези дейности освен, че ще създаде достъп до необходимото финансиране за предприятията, ще доведе и до по-бързото развитие на финансовия сектор в България като основен фактор за икономическия растеж. Бяха публикувани четири Покани за заявяване на интерес по процедури за създаване на финансови инструменти:

- Фонд за рисковото финансиране – с общ капитал от 30 млн. евро, 70% от който, или 21 млн. евро ще бъдат предоставени от Холдинговия Фонд по JEREMIE. Крайният срок на поканата за заявяване на интерес на финансови посредници по този инструмент бе 2 ноември 2010 г., в рамките на който са постъпили 12 заявления за интерес.

ПРЕДВАРИТЕЛЕН ВАРИАНТ /МАРТ 2011!

- Гаранции, покриващи загуби на портфейл от заеми на МСП– с общ бюджет 74 млн. евро. Този инструмент ще подобри достъпа до финансиране на предприятията, а също така ще намали и лихвените проценти и изискуемото обезпечение по отпуснати заеми. Крайният срок на поканата за заявяване на интерес на финансови посредници по този инструмент бе 17 януари 2011 г., в рамките на който са постъпили 11 заявления за интерес.
- Фонд за инвестиции в компании в етап на растеж (Growth Capital Fund) - с общ капитал от 60 млн. евро, 50% от който или 30 млн. евро ще бъдат предоставени от Холдинговия Фонд по JEREMIE. Целта на този финансов инструмент е да предоставя капитал за разрастване, целящ да финансира растежа или експанзията на компании, които са печеливши или близко до фазата да бъдат печеливши. Капиталът може да бъде използван за финансиране на увеличение на производството, пазарна експанзия или разработване на продукти, или да финансира всякаква друга инвестиция с основна цел разрастване на компанията. Крайният срок на поканата за заявяване на интерес на финансови посредници по този инструмент бе 17 януари 2011 г., в рамките на който са постъпили 8 заявления за интерес.
- Мечанин Фонд (Mezzanine Fund) - с общ капитал от 60 млн. евро, 50% от който или 30 млн. евро ще бъдат предоставени от Холдинговия Фонд по JEREMIE. Фондът ще осигурява мечанин финансиране - хибриден финансов инструмент комбиниращ дългово и капиталово финансиране. Крайният срок на поканата за заявяване на интерес на финансови посредници по този инструмент бе 17 януари 2011 г., в рамките на който са постъпили 3 заявления за интерес.

Следва да се представи по-дългосрочна визия (поне до 2015 г.) за развитието на политиките в тази сфера.

III.2. Подобряване ефективността на публичните разходи и осигуряване на преразпределение на публичните разходи към дейности, повишаващи потенциала за растеж на икономиката

Ключово за подобряване на ефективността на публичните разходи и осигуряване на преразпределение на публичните разходи към дейности, повишаващи потенциала за растеж на икономиката, ще имат предприетите реформи за подобряване на събираемостта на държавните вземания, за засилване на контрола при провеждане на държавната политика, за подобряване на координацията и хармонизацията на финансовото управление и контрол и вътрешния одит в организациите от публичния сектор, за подобряване на контрола върху разходите на публичните предприятия, както и за фискална децентрализация. Тези реформи са подробно разписани в Конвергентната програма на Република България (2011-2014 г.).

2.1. Подобряване на фискалната рамка и бюджетната процедура⁵

През последните 13 години България постигна напредък по отношение на общата финансова стабилност. Установи се приемственост във фискалната политика и бяха следвани принципи на ограничаване на преразпределителната роля на държавата, стремеж към поддържане на ниски данъци и спазване на ограниченията, предписани в Пакта за стабилност и растеж.

Последвалата финансова и икономическа криза доведе до нарастване на несигурността и влошаване на очакванията в глобален план. Въпреки кризата и нелеката икономическа обстановка България съумява да провежда дисциплинирана финансова политика и да пази стабилност във фискално си състояние в сравнение с много други страни от Европейския съюз.

Понастоящем средносрочната фискална цел е за дефицит по КФП (в процент от БВП) не по-голям от 2.5% за 2011 г., 1.5% за 2012 г. и 1% за 2013 г., с оглед гарантиране действието на автоматичните стабилизатори в икономиката и тяхната антициклична роля при използване на всички възможности за фискална консолидация и достигане на близка до балансирана позиция преди края на разглеждания период.

От началото на 2011 г. се разработват нови правила, обединени в т.нар. „Пакт за финансова стабилност”, които да гарантират макроикономическата и финансова устойчивост на страната в дългосрочен план. Мерките, съдържащи се в пакта, са по три основни направления:

- Размер на публичния сектор - свързано с ограничаване на преразпределителната роля на държавата до 37% от БВП.
- Правила за определяне на бюджетната позиция в зависимост от икономическия растеж и нивото на консолидирания публичен дълг.
- Данъчна политика касаеща преките данъци - промени ще се осъществяват единствено след провеждане на широко обществено обсъждане и с мнозинство от две трети от всички народни представители.

⁵ Повече подробности биха могли да бъдат намерени в Конвергентната програма на Република България (2011-2014 г.), част 7.

Важен акцент бе поставен и върху усъвършенстването на нормативната рамка и повишаване на отговорността на ръководителя в процеса на финансовото управление, изпълнение и контрол. Утвърдени бяха указания с изисквания за регулярно изготвяне и представяне от бюджетните предприятия към Министерството на финансите на подробна информация за поетите ангажименти и възникналите (начислените) задължения, както и препоръки за координация и регламентиране на информационния обмен между съответните административни структури на ниво първостепенен разпоредител с бюджетни кредити (ПРБК), пряко свързани с процеса по поемането на конкретни ангажименти при сключването на договори, споразумения, решения, нормативен акт, както и на контрола при тяхното изпълнение. В тази насока са и одобрените със ЗДБРБ за 2011 г. допустими максимални размери на задълженията към доставчици и към дългосрочно командировани служители към 31 декември 2011 г. на държавните органи, министерствата, ведомствата и автономни бюджетни организации.

Във вече започналата в началото на януари 2011 г.⁶ бюджетна процедура за 2012 г. са запазени добрите практики, въведени в процедурите от предходните години, отнасящи се до правила, отговорности, подход на вземане на решение „отгоре-надолу”, което цели поддържане на устойчивост и последователност на процесите и процедурите за разпределение и управление на финансовите ресурси. Тя отразява и основните моменти в новата инициатива за подобрена координация и управление на икономическите политики, т. нар. „Европейски семестър”. Това ще позволи постигане на съгласуваност между основни фискални и бюджетни документи на правителството, от една страна, със заложените приоритети и поети ангажименти в основни стратегически документи на страната като Конвергентната програма на Република България (2011-2014 г.) и настоящата Национална програма за реформи, от друга. Основната промяна в бюджетната процедура за 2012 г., в отговор на изискванията на „Европейския семестър”, е изтеглянето напред във времето на основните срокове по приемане от правителството на тригодишната бюджетна прогноза и на разходните тавани по ПРБК, без по общини, за периода 2012-2014 г., като ключови документи за съставянето на проектобюджета за 2012 г.

С бюджетната процедура за 2012 г. също така е предприета първа стъпка за отразяване на законодателните промени на ниво Европейски съюз и в частност на предложения от Европейската комисия проект на директива относно изискванията за бюджетните рамки на държавите-членки.

2.2. Пенсионна реформа и реформа в системата за социално осигуряване⁷

Реформите в пенсионната и социално-осигурителните системи са ключови фактори за подкрепа на провежданата фискална консолидация. Те ще допринесат за повишаване на дългосрочната устойчивост на публичните финанси, която ще благоприятства макроикономическата стабилност и икономическия растеж.

През последните години пенсионната система в България беше поставена пред редица предизвикателства. За да преодолее тези негативни тенденции, българското правителство прие редица мерки, които ще гарантират дългосрочната финансова стабилност на българската пенсионна система и ще подобрят адекватността на пенсиите. Тези мерки влязоха в сила от 1 януари 2011 г. с изменения и допълнения в Кодекса за социално осигуряване (КСО) и са насочени към:

- Финансово укрепване на Първия стълб на пенсионната система чрез

⁶ Одобрена от Министерския съвет с Решение № 40 от 27.01.2011 г.

⁷ Пенсионната реформа и реформата в системата на социалното осигуряване са подробно разписани в Конвергентната програма на Република България (2011-2014 г.).

ПРЕДВАРИТЕЛЕН ВАРИАНТ /МАРТ 2011!

- Преустановяване на намаляването на осигурителната вноска за фонд „Пенсии” и разширяване на осигурителната база - от 2011 г. осигурителната вноска се увеличи с 1.8 процентни пункта.
 - Въвеждане на диференцирани осигурителни доходи за самоосигуряващите се лица на база облагаем доход.
 - От 1 януари 2012 г. стажът за работещите при трета категория труд се увеличава с по 4 месеца на всяка календарна година до достигане на 37 години стаж за жените и 40 години стаж за мъжете през 2020 г.
 - От 1 януари 2021 г. възрастта за пенсиониране на жените и мъжете се увеличава с по шест месеца до достигане на възраст 63 години за жените (2026 година) и 65 години за мъжете (2024 година).
 - Удължава се до 31 декември 2014 г. периода, през който ранното пенсиониране на работещите при първа и втора категория труд ще се осъществява от ДОО вместо от професионалните пенсионни фондове. До 31 март 2011 г. натрупаните средства по индивидуалните партии на определени възрастови групи лица⁸ ще бъдат прехвърлени към фонд „Пенсии” на ДОО, а вноските от съответно 12% и 7% ще постъпват в Националния осигурителен институт (НОИ).
 - От 1 януари 2015 г. изплащането на ранни пенсии за работещите при първа и втора категория труд ще става само от професионалните пенсионни фондове.
- **Повишаване на адекватността на пенсиите за трудова дейност**
- От 1 януари 2017 г. се увеличава тежестта на всяка година осигурителен стаж от 1.1% на 1.2% за пенсиите, свързани с трудова дейност⁹.
 - От 1 януари 2014 г. отпада максималният размер на новоотпуснатите пенсии и постепенно се увеличава максималният размер на старите пенсии (като функция на нарастването на максималния осигурителен доход).
 - От 1 януари 2017 г. се увеличава вноската за универсалните пенсионни фондове с 2 процентни пункта на 7%.
 - От 1 януари 2012 г. първият ден от болничните ще бъде покриван от работодателите в размер на 100% от дневното брутно трудово възнаграждение, докато вторият и третият ден ще бъдат покривани от фонд „Общо заболяване и майчинство” на ДОО.

Осъвременяване на пенсиите по т.нар. „швейцарско правило” (чл. 100 от КСО) ще се прилага след 2013 г., а през настоящата и следващата година максималният размер на пенсиите се запазва в размер на 700 лв. месечно.

За 2011 г.¹⁰ минималните осигурителни прагове по основните икономически дейности и групи професии се повишават с 5.6% в сравнение с 2010 г., а средният осигурителен доход се очаква да нарасне с 6.3% в сравнение с 2010 г.

⁸ Мъже, родени през 1952-1959 г., и жени, родени през 1955-1959 г.

⁹ Това означава, че автоматично 37 години осигурителен стаж ще са равни на 44.4, а 40 години – на 48. Целта е през 2025 г. нетният коефициент на заместване на дохода от 1-ви и 2-ри стълб да достигне 65%.

¹⁰ Съгласно решение на МС от редовното му заседание на 20.10.2010 г. относно проект на Закон за бюджета на Държавното обществено осигуряване за 2011 г., който понастоящем е приет от НС на 30.11.2010г., ДВ бр.98/14.12.2010г.

Намалява се срокът за изплащане на парични обезщетения за временна неработоспособност след прекратяване на осигуряването (от 75 на 30 дни), запазват се срокът за изплащане на парично обезщетение за бременност и раждане и размерът на обезщетението за отглеждане на малко дете до двегодишна възраст.

Предприетата пенсионна реформа предвижда мерки с различно въздействие върху факторите на растежа. Ефектите са представени количествено в Конвергентната програма (2012-2014 г.), като основно те се изразяват по линия на¹¹:

- Повишаване на потреблението;
- Повишаване на равнището на икономическа активност и предлагане на труд;
- Реализиране на икономии на бюджетни средства, които биха могли да бъдат насочени за инвестиции в капитал и иновации;
- Повишаване на потенциалния растеж, както благодарение на по-високото предлагане на труд, така и вследствие на насочването на допълнителните средства от повишената икономическа активност и спестените бюджетни средства към инвестиции в инфраструктура и НИРД.

Структурните реформи на пазара на труда, целящи повишаване на коефициента на икономическа активност и намаляване на дългосрочната безработица (в съответствие с ИН 7 и 8, и водеща европейска инициатива „Програма за нови умения и работни места”), ще позволят поемането на тежестта от застаряващото население в бъдеще, без да бъде застрашена стабилността на публичните финанси.

2.3. Реформа в здравеопазването

Реформата в здравеопазването е сред мерките с приоритетно значение за страната. Съгласно изпълнението на бюджета на Министерство на здравеопазването за 2010 г., одобрените разходи за 2011 г. са увеличени с 20.1% спрямо 2010 г. на 364.04 млн. евро (712 млн. лв.). Субсидиите за болниците бяха увеличени с 44.4% спрямо 2010 г. на 106.9 млн. евро за 2011 г. с оглед на протичащото реструктуриране. Разходите за здравеопазване от държавния бюджет през 2011 г. ще възлязат на 11.9% от общите бюджетни разходи. Липсата на възможност за отделянето на по-голямо финансиране за този сектор предвид настоящата необходимост от фискална консолидация налага прилагането на мерки за повишаване на финансовата самостоятелност на сектора. Мерки в тази посока са:

- Усъвършенстване на механизмите на финансиране, заплащане и контрол върху разходите чрез:
 - **Правила и методики за остойностяване и заплащане на медицинските дейности**¹² с оглед на въвеждането на ясни правила за заплащане и методики за определяне на реимбурсните стойности на медицинските дейности, регламентирани обемите и цените на всички видове медицински дейности от обхвата на здравното осигуряване.
 - **Развитие на електронното здравеопазване и на правилата за финансово управление и отчетност на болниците**¹³ с оглед на осъществяването на контрол върху финансовите, информационните

¹¹ Съгласно оценка на ефектите от планираните структурни реформи върху икономическия растеж, част 2.4. от Конвергентната програма на Република България (2011-2014 г.).

¹² Съгласно ПМС 304 от 17.12.2010 г. за цените и методиките на заплащане и остойностяване през 2011 г.

¹³ В рамките на бюджета по КФП за функция „Здравеопазване” и Оперативна програма "Развитие на човешките ресурси" – 10 млн. лв. за 2011 г.

потоци, система за наблюдение и оценка на ефективността на изпълнителите на медицинска помощ, поддържане на актуална медико-статистическа информационна база данни, както и провеждането на текуща оценка на ефективността на здравноосигурителната система. Дейността по мярката се предвижда да стартира през 2011 г.

- Преструктуриране на болничния сектор
 - Въведена е **национална здравна карта** за лечебните заведения, които получават публични средства и средства от държавния бюджет¹⁴
 - Приемане на **план и програма за внедряване на диагностично-свързаните групи** като метод на заплащане и контрол върху работата на болниците¹⁵ с оглед на по-добро разпределение на разходите и управление на разходите в болниците, създаване на стимули за задържане на разходите и по-ефективно преразпределение на средства между болниците (внедряване на плана през 2011 г.).
- Подобряване на достъпа на населението до медицинска помощ
 - **Гарантиране на здравно осигурените лица на реален 24 часов достъп до лекарска помощ или медицински специалисти**¹⁶. Въведени са допълнителни финансови стимули за лекари и специалисти за оказване на дежурствата чрез ПМС за остойностяването и промени в Наредбата за основния пакет дейности.
 - **Подобряване на профилактиката, скрининга и диспансерното наблюдение**¹⁷; въвеждане от 2012 г. на индикатори за оценка на качеството на предоставяната дейност - положителен ефект върху равнището на разходите за по-скъпото, специализирано извънболнично и болнично лечение (в сила от 2013 г.).
 - **Въвеждане на едnodневни дейности в основния пакет за болнична медицинска помощ**¹⁸ с оглед на стимулиране на използването на модерни методи на лечение, изискващи минимален престой. Освен положителните ефекти върху равнището на разходите за болнична помощ, за обществото ползите са в посока намаляване на временната нетрудоспособност.
 - **Усъвършенстване механизмите на заплащане и изискванията към работата на спешните портали в болниците**¹⁹ с оглед на повишаване на тяхната ефективност и на равнището на контрол върху дейността им.

¹⁴Приета с Решение на Министерския съвет № 103 от 24.02. 2011 г..

¹⁵ Приета с Протокол № 44 от Заседание на МС от 08.12.2010 г.

¹⁶ В рамките на бюджета на НЗОК са предвидени 9 млн. лв. за 2011 г.

¹⁷ ПМС 304/17.12.2010 г. за остойностяването на дейностите. В рамките на бюджета по КФП за функция „Здравеопазване”, през 2011 г. и оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” (проект „Спри и се прегледай” за ранна диагностика на онкологични заболявания на стойност 19.6 млн. Лв.)

¹⁸ ПМС 304/17.12.2010 г за остойностяването ѝ в Наредбата № 40 от 2004 г за определяне на основния пакет от здравни дейности гарантирани от бюджета на НЗОК (изм. От ДВ бр. 62 от 2010 г.) за основния пакет дейности. В рамките на бюджета на НЗОК.

¹⁹ Съгласно Методика за субсидиране на лечебните заведения, приета със Заповед № РД 28-15 от 19.01.2011 г на Министъра на здравеопазването. В рамките на бюджета на МЗ за 2011 г. и Проект BG051PO001-6.02.02 ПУЛСС (Практически увод в лечението на спешните състояния) по оперативна програма „Развитие на човешките ресурси 2007-2014”. Проектът е за подобряване качеството на предоставяната спешна медицинска помощ, особено на уязвими групи от населението чрез подобряване знанията и уменията на персонала на спешната медицинска помощ. Проектът започна на

- **Преструктуриране и обновяване на инфраструктурата в областни и общински болници**²⁰ (2011-2013 г.)
- **Закриване на домовете за медико-социални грижи за деца (ДМСГД)**²¹ въз основа на Концепция за преструктуриране на лечебните заведения²², Визията за деинституционализация на домовете за деца и Плана за действие по нея²³.
- **Подобряване на административния капацитет в сектор „Здравеопазване”**
 - **Планиране на необходимостта от кадри и тяхната специализация**, развиване на системите за квалификация и надграждащо и продължително обучение²⁴ чрез приемането на вътрешно-нормативни документи на МЗ²⁵
 - **Подобряване на административния капацитет** и ефективността на административните разходи²⁶ - съществуващите регионални центрове по здравеопазване и регионални инспекции за опазване и контрол на общественото здраве се преобразуват в регионални здравни инспекции (ще се изпълнява до края на 2012 г.).

Предвид ограничеността на националния бюджет, по-голямата част от описаните по-горе мерки се финансират чрез европейски средства по линия на ОП „РЧР” и „Регионално развитие”. Общата сума на финансирането възлиза на 212.6 млн. лв.

2.4. Образование

Приоритетите в сферата на образованието, в отговор на препоръките на Интегрираните насоки (ИН 7, 8, 9 и 10), идентифицираните предизвикателства пред икономическия растеж и с цел постигането на националните цели в изпълнение на стратегия „Европа 2020” съгласно приоритетите на водещи инициативи „Програма за нови умения и работни места”, „Съюз за иновации”, „Младежи в движение”, както и в съответствие със заключенията на Годишния преглед на растежа, са насочени към:

- повишаване качеството на образованието;

10 юли 2009 г. и е с продължителност 29 месеца - до 10.12.2011 г. Общата стойност на проекта е 6.2 млн. лв.). Крайният срок на проекта е променен на 2013 г. от Комитета по наблюдение по писмена процедура през м. февруари 2011 г.

²⁰ ОП „Регионално развитие” по схема BG161PO001/1.1-08/2010 „Подкрепа за реконструкция, обновяване и оборудване на държавни лечебни и здравни заведения в градските агломерации”. Предвидени са 147 млн. лв.

²¹ Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” – 16.5 млн. лв. и Оперативна програма „Регионално развитие” – 10 млн. лв.

²² Приета по т.38 от Протокол № 49 от заседанието на Министерския съвет от 16.12.2009 г. и допълнена по т.25 от Протокол № 11 от заседанието на Министерския съвет от 25.03.2010 г.

²³ Приети с Протоколно Решение на МС № 42 от 24.11.2010 г.

²⁴ Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” (проект за Акредитация на лечебните заведения и продължителното обучение на медицинския персонал на стойност 3.3 млн. лв. с крайна дата 2011 г.). Направено е предложение за удължаване на срока до 2013 г. за кадрите от спешна помощ.

²⁵ Наредба № 34 / 29.12.2006 г. за придобиване на специалност и Наредба № 15 от 02.07.2008 г. за придобиване на специалност обща медицина от общо-практикуващите лекари (ОПЛ).

²⁶ С ПМС № 1 от 06.01.2011 г. Обособяват се 28 районни здравни инспекции с нови функции, на мястото на съществуващите до 2010 г. 56 броя районни структури към МЗ. В рамките на бюджета на МЗ и оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” (проект за Правителствена социална отговорност: Иновативен подход на качество в правителствените действия и резултати, Модел G.S.R на стойност 120 х. евро с крайна дата 2012 г.).

ПРЕДВАРИТЕЛЕН ВАРИАНТ /МАРТ 2011!

- осигуряване на равен достъп до образование и отваряне на образователната система;
- създаване на условия и среда за реализиране на практика на образователната концепция за „Учене през целия живот“;
- привличане на младите хора в разработването на секторни политики, и
- превръщане на България в страна на знанието и иновациите.

Разходите за образование, заложи в ЗДБРБ за 2011 г. възлизат на 2.5 млрд. лева или 9.6% от всички бюджетни разходи. Необходимостта от фискална консолидация налага прилагането на допълнителни мерки за повишаване на финансовата самостоятелност на сектора, вкл. чрез привличането на частни капитали, което от своя страна ще подобри връзката между образователната система и пазара на труда. Тези нови практики във финансирането на българското образование и предучилищното възпитание ще бъдат подробно дефинирани в **новия Закон за училищното образование**, който предстои да бъде приет през Министерството на образованието, младежта и науката (МОМН) ще има възможност, чрез национални програми, да предвижда финансиране на конкретни мерки и дейности за повишаване качеството на българското образование, както и за по-пълно обхващане и задържане на децата в задължителна училищна възраст в училище.

Прилагането на тези мерки ще повиши прозрачността на изразходването на публични средства, на ефективността на разходите чрез финансиране на продукта на образователната система, ще ускори оптимизацията на структурите в системата на училищната мрежа и по-голямото обхващане на ученици в системата чрез обвързване на финансирането с броя на учениците.

Планират се и мерки, свързани с анализ на модела на финансиране и неговото усъвършенстване, както и с измерване и повишаване на качеството на образованието. Подобряването на образователната система и повишаването на общото образователно равнище ще благоприятстват предлагането на труд и ще способстват за по-високи данъчни приходи в бъдеще.

III.3. По-добро и по-ефективно използване на трудовия потенциал в икономиката (с акцент върху мерки, подпомагащи растежа)

По-доброто и по-ефективното използване на трудовия потенциал на работната сила в България ще способства за постигане на Националната цел 1 „Достигане на 76% заетост сред населението на възраст 20-64 г. до 2020 г.». В същото време, то ще благоприятства възстановяването и поддържането на висок темп на икономически растеж и повишаването на производителността на труда. Тук е акцентирано на мерки, които са част от по-мощни инициативи на пазара на труда (разписани в анекс към Програмата), но които ще бъдат предприети в краткосрочен план (2011-2012 г.) и ще имат осезаемо и бързо въздействие върху пазара на труда и целевите групи на политиката.

Изпълнението на мерките за подобряването на функционирането на този фактор на растежа, които са подробно разписани в частта за изпълнението на Национална цел 1 ще допринесе за постигането на по-висок и балансиран растеж чрез:

- ⇒ Осигуряване на достатъчно работна сила с необходимите знания и умения, готова за заетост на качествени работни места;
- ⇒ По-висока производителност на труда на зетите благодарение на по-високото равнище на знания и умения;
- ⇒ Бързо пренасочване на свободната работна сила и намаляване на продължителността на преходите между отделните състояния на пазара на труда;
- ⇒ Изпреварващо осигуряване на необходимата работна сила с оглед бъдещите потребности на пазара на труда.

Подобряването на качеството на предоставяните от Дирекции „Бюро по труда” (ДБТ) услуги по заетостта ще продължи да бъде основен акцент, като от една страна ще продължи разширяването на работата с неактивни и обезкуражени лица и ограничаване на пасивното поведение на безработните на пазара на труда, а от друга - комплекс от дейности, които ще допринесат за увеличаване на дела на активираните безработни лица. Важен акцент в работата на Агенцията по заетостта (АЗ) ще бъде подобряването на ефективността на мерките и програмите, осигуряващи субсидирането на заетостта, стажуване и чиракуване на безработни лица от групи, които срещат трудности при интеграцията на пазара на труда.

- Единна система за търсене и предлагане на работна сила и създаване на единен национален портал за обявени свободни места

През 2011 г. ще продължи модернизирането на услугите по заетостта чрез изграждането на **единна система за търсене и предлагане на работна сила** и облекчаване на достъпа до безплатна информация за свободните работни места. В допълнение, към работодателите от администрацията, и общинските предприятия, които вече задължително обявяват в териториалните поделения на АЗ свободните работни места за лица работещи по трудово правоотношение, ще се осигури достъп до информацията и за свободните работни места обявени в частните посредници на електронната страница на АЗ. По този начин ще се създаде **единен портал за обявените свободни работни места в цялата страна**, в който търсещите работа лица да могат да се информират бързо и безплатно. Ще бъдат назначени

допълнително (число) медиатори за превантивно и системно подобряване на пригодността за заетост на неравнопоставените групи на пазара на труда, ще бъдат проведени 105 трудови борси, както и нови 11 ДБТ ще бъдат модернизирани и ще започнат работа на принципа на „едно гише”, ще се повишава информираността на работната сила относно услугите по заетостта които могат да получават от ДБТ. Ще се работи за развитие на капацитета и мотивацията на трудовите посредници, назначаване на повече младежи, периодично обучение, редуциране на времето за административна работа и увеличаване на времето за пряка работа на трудовите посредници с работодателите и търсещите работа лица. Делът на безработните, на които е предложен „нов старт” ще нарасне, като за това ще допринесе прилагането на широк кръг от мерки за интеграция на пазара на труда на лицата от неравнопоставените групи, включително заетост при осигуряване на социални услуги.

➤ **Ефективна интеграция на пазара на труда на младите хора – „нов старт”**

Ресурсите и възможностите за подкрепа на **ефективната интеграция на пазара на труда на младите хора** ще бъдат увеличени - акцентът ще е поставен върху улесняване на прехода от образование и обучение към заетост и пазара на труда, както и към предоставяне на различни мерки тип „втори шанс” за лицата, които не са в системата на образованието, обучението или заетостта. През 2011 г. ще бъде увеличен двойно броят на новонаетите по *програмата „Старт на кариерата”*. Продължава субсидирането от държавния бюджет за стажуване на младежи до 29 г. при работодател, както и на заетост вкл. и на младежи с трайни увреждания, военноинвалиди, както и младежи от социални заведения, завършили образованието си като по ОП „РЧР” ще стартира нова схема за младежи, осигуряваща професионално обучение, съчетано с обучение по търсени от работодателите ключови умения. По този начин дела на младежите, на които е предложен „нов старт” ще нарасне до 2015 г. до 27% от регистрираните безработни младежи.

➤ **Подобряване на гъвкавостта и сигурността на пазара на труда**

Във връзка с **прилагането на българската пътека за подобряване на гъвкавостта и сигурността на пазара на труда**, въз основа на първите сключени споразумения между национално представителните организации на работниците и служителите, и на работодателите, правно се регулира въвеждането и разпространението на *нови гъвкави форми на заетост* - надомен труд и работа от разстояние. През 2011 г. ще бъде транспонирана Директива 2008/104/ЕО относно работа чрез агенции за временна заетост. Ефективният двустранен социален диалог по отношение на разпространението на действието на браншови колективни трудови договори, в допълнение към разпространените вече четири колективни трудови договора, ще продължи. Ще бъде подкрепено стимулирането въвеждането на различни гъвкави форми за заетост, разширяване на предоставяните социални придобивки, географската мобилност на работната сила и др.²⁷

➤ **Намаляване на дела на недеклаираната заетост**

С оглед на **намаляването на дела на недеклаираната заетост** ще бъде подобрен контрола върху труда, вкл. чрез назначаване на 110 лица за асистенти в инспекционната дейност, обучение на 460 служители от специализираната администрация на Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда” (ИА ГИ). Важна подкрепа ще имат и действията на социалните партньори в тази насока, вкл. чрез функциониране на *Национален център за превенция на неформалната икономика*; обществени кампании за промяна на нагласите към нетърпимост на

²⁷ По схеми в рамките на ОП „РЧР”

всички прояви на неформалната икономика; стимулиране на въвеждането на практики за корпоративна социална отговорност на фирмено/браншово ниво; дейност на мрежата от Информационни бюра „Достоен труд” и др.

➤ **Учене през целия живот**

Значителни усилия ще бъдат полагани за увеличаване на **достъпа до учене през целия живот** и повишаване на качеството на обучение, като в изпълнение на това ще се разработи план за 2012-2013 в изпълнение на Националната стратегия за учене през целия живот. Продължава широкото прилагане на различните *схеми за ваучери* за обучение на заети и безработни лица, посредством действието на схемите „Аз мога”, „Адаптивност” и „Развитие”, като през 2011 г. ще стартират и нови схеми в тази област. Под ръководството на Министерство на образованието, младежта и науката (МОМН) ще бъде разработен нов национален подход за *осигуряване на качество на професионалното образование и обучение*. Ще се развиват и *услугите по професионално ориентиране*. Важна подкрепа ще имат и действията на социалните партньори в тази насока, вкл. чрез функционирането на *Националната референтна мрежа за оценка на компетенциите на работната сила*. За повишаване на осведомеността на национално равнище за стратегиите за учене през целия живот ще допринесе провеждането на *три регионални борси/панаири на ученето*, издаването на *справочник за предлагането на възможности за образование и обучение* в отделните региони в страната и др.

➤ **Прогнозиране на потребностите от работна сила с определени квалификации**

През 2012 г. ще бъде изградена на системата за **прогнозиране на потребностите от работна сила с определени качествени характеристики** в средносрочен и дългосрочен план, което ще подпомогне преодоляването на недостига от високо квалифицирани работници и служители в редица икономически дейности. Като основа на системата още през 2011 г. ще бъде включен модел за прогнозиране в националната система за определяне на потребностите от знания и умения, въз основа на който ще се изготвя средносрочна прогноза за потребностите от работна сила с определени качествени характеристики по икономически дейности, професии, равнище на образование, както на национално ниво, така и по райони за планиране/области. Специално внимание ще бъде обърнато на потребностите от знания и умения на неравнопоставените групи на пазара на труда, в т.ч. лица без образование и квалификация, млади хора, продължително безработни лица, по-възрастни лица, жени и др.

III.4. Адресиране на слабостите в бизнес-средата и подобряване на административната ефективност, включително на регионално и местно ниво

Осигуряването на предвидима и благоприятна за инвестиции бизнес среда в съответствие с препоръките на ИН 6, ще способства за създаването на необходима и подходяща рамка за развитие на бизнес, особено за малките и средни предприятия (МСП). Важна роля в подобряването на бизнес-средата ще продължи да играе Комисията за защита на конкуренцията посредством своята дейност свързана със съгласуване на проекти на нормативни актове по отношение на съответствието им с разпоредбите на Закона за защита на конкуренцията (ЗЗК), засилване на взаимодействието си със секторните регулатори във връзка с правоприлагането по ЗЗК, както и засилване на ефективната конкуренция на съответните пазари чрез повишаване на броя на самосезирания, решения и наложените санкции от страна на КЗК с установени нарушения на ЗЗК. Важна е ролята и на Комисията за регулиране на съобщенията, чиято дейност за определяне на рискови фирми и пазарни сегменти/сектори на национално и на регионално ниво, които да са обект на редовно наблюдение, както и за нормативно определяне на специфичните задължения в случай на установяване на наличие на предприятие със значително въздействие върху съответни пазари, допълнително ще допринесат за подобряването на бизнес средата. В същото време, от изключително значение за подобряване на бизнес средата е осигуряване на съответствие на нормативните актове със Закона за ограничаване на административното регулиране и административния контрол върху стопанската дейност (ЗОАРАКСД).

4.1. Оптимизация на държавната администрация

В периода март-юли 2010 г., с оглед оптимизиране на административните структури, бе извършен задълбочен функционален анализ в рамките на Съвета за административна реформа (САР). В резултат на това, общият брой на административните структури бе намален с 7.8% (до 106), броят на служителите в държавната администрация бе намален с 10.9%, а разходите за заплатите в държавната администрация бяха съкратени с 12.6% в сравнение с тези за 2009 г.

През юли 2010 г. Министерският съвет прие План за действие за оптимизиране на държавната администрация (2010-2011 г.)²⁸, разработен от САР. Планът за действие съдържа 572 мерки, от които 185 са за оптимизиране на функциите на ресорните министерства, 38 са за увеличаване на ефикасността и ефективността на административните структури, и 349 за рационализиране на публичните услуги. Планът за действие посочва отговорни институции и определя срокове (с малки изключения, до края на 2011 г.) за всяка мярка.

- Процесът на **оптимизиране на функциите** на ресорните министерства се осъществява чрез промени в техните устройствени правилници. От тези мерки (185) 79.5% или 147 мерки са планирани и приложени до края на 2010 г., а останалите 38 мерки ще бъдат приложени до края на 2011 г.
- Мерките за **увеличаване на ефикасността и ефективността на административните структури** са насочени към подобряване на вътрешните правила и процедури на базата на задълбочен анализ на текущото състояние с оглед на дефинирането на области за подобрене. От дефинираните 38 мерки,

²⁸ с РМС №560/2010г

ПРЕДВАРИТЕЛЕН ВАРИАНТ /МАРТ 2011!

73.7% или 28 мерки са планирани и приложени до края на 2010 г., а останалите 10 мерки ще бъдат приложени до края на 2011 г.

- **Подобряване на публичните услуги.** От предложените 349 мерки, 62.2% или 217 мерки са планирани и приложени до края на 2010 г., 36.7% (128 мерки) ще бъдат приложени до края на 2011 г., а 4 мерки – до края на 2012 г.

Министерският съвет предстои да приеме отчет за изпълнението на мерките заложи в Плана за действие за оптимизиране на държавната администрация (2010-2011 г. за периода юли 2010 г. - февруари 2011 г. По предварителна оценка, към м. февруари 2011 г. са изпълнени 30.2% от мерките, 22.9% са в процес на изпълнение.

Правителството ще продължи да прилага мерки за оптимизиране на държавната администрация и в периода 2011-2013 г.

Мерки с приложение в краткосрочен до средносрочен план (2011-2012 г.):

- Промени в Закона за администрацията, с цел намаляване на йерархичните нива в администрацията и по-доброто разпределение на правомощията между ръководителите на администрацията и главните секретари със срок на изпълнение края на м. април 2011 г.;
- Разработване на методика за определяне на числеността на персонала на областните администрации с оглед на постигането на прозрачност в този процес;
- Повишаване качеството на работата на организации и институции с пряко отношение към подобряването на бизнес средата в България – БАИ, ИАНМСП, институции и организации от националната инфраструктура по качеството – по Приоритетна ос 4: „Укрепване на международните пазарни позиции на българската икономика” на ОП „Конкурентоспособност” ще бъде обявена процедура за подкрепа на дейностите в тази област.
- Изпълнение на плана за оптимизация на държавната администрация, който ще позволи да се осъвремени организацията на администрацията и ще се подобри достъпа и качеството на публичните услуги, и ефикасността на публичните разходи;
- Избор на модел за регионализация и второ ниво на самоуправление, което ще позволи засилване на ролята на областния управител при осъществяване на държавното управление по места и възможност за създаване на областно ниво на самоуправление; засилване ролята на областните съвети за развитие като органи за провеждане на държавната политика и осъществяване на регионална координация
- Разработване на методика за финансиране на дейностите на областните администрации, включително чрез въвеждане на стандарти за издръжка на областните администрации с оглед на постигане на прозрачност при определяне на бюджетите на областните администрации;
- Създаване на Главна дирекция „Жалби” на ДКЕВР с териториални звена във Варна, Пловдив и Плевен и на специализирана система за електронна обработка на жалбите.

4.2. Развитие на човешките ресурси в държавната администрация

Повишаването на ефективността и капацитета на държавната администрация е ключово условие за подобряването на бизнес средата и за създаването на благоприятен инвестиционен климат.

Мерки с приложение в краткосрочен до средносрочен план (2011-2012 г.):

- Развитие на системите за набиране и подбор на човешки ресурси в администрацията;
- Въвеждане на нов класификатор на длъжностите в държавната администрация чрез изменения и допълнения на Закона за държавния служител със срок за изпълнение до средата на 2011 г.;
- Въвеждане на нов модел на заплащане в държавната администрация

Новият модел на заплащане на служителите в държавната администрация ще се формира от две части - постоянна, която зависи само от отработеното време и променлива част, негарантирана, която е обвързана с постигнатите резултати, особености на работните процеси и организацията на работата. Предвижда се съотношението между постоянната и променливата част на заплатите да е 75/25 на ниво средства за заплати, а не за отделен служител. Предлага се също използването на матрична скала, като определянето на основните месечни заплати за длъжност ще бъдат определяни чрез матрична скала с дефинирани стъпки на основните месечни заплати за всяка длъжност, като за всяка стъпка ще има минимален и максимален размер на основната месечна заплата. Матричната скала ще бъде разработена въз основа на оценка на функциите и отговорностите на длъжностите, определени в Единния класификатор на длъжностите в администрацията. В новия модел на заплащане се предвижда добавката за прослужено време да отпадне, като в същото време ще се предложи нов вид допълнително възнаграждение с постоянен характер, наречен „задържаща добавка”.

- Провеждане на обучения за повишаване на административния капацитет и запознаване с нормативните актове, регламентиращи въвеждането на електронното управление (ЗЕУ, ЗЕДЕП, ЗОАРАКСД, АПК);
- Провеждане на обучения за извършване на оценки на въздействието;

В по-дългосрочен план, до 2015 г., ще се прилагат мерки (подробно разписани в Приложение 1), като:

- Разработване на система за планиране на потребностите от човешки ресурси в държавната администрация, което ще подобри нейната ефективност и адаптивност.
- Обучение за повишаване на административния капацитет на звената ангажирани в предоставяне на Публично-частно партньорство (ПЧП) и изработване на методически документи за облекчаване на процедурите за възлагане на публично-частните партньорства.

4.3. Въвеждане на задължителна оценка на въздействието (Закон за нормативните актове)

Увеличаването на капацитета на регулаторите да подбират ефикасни регулаторни решения в съответствие с пазарните сили, намалява риска от скъпоструващи регулаторни грешки, водещи до неоправдана тежест за бизнеса при осъществяване на икономическата му дейност. В България оценката на въздействието на нормативните актове е въведена частично със ЗОАРАКСД. За да се избегне ограниченото приложно поле на ЗОАРАКСД, прилагането на тази концепция ще се уреди със Закона за нормативните актове, който предстои да бъде разгледан от Министерски съвет г..

Съгласно отчета на изпълнението на Програмата за по-добро регулиране 2008–2010 г. за 2010 г., 509 служители от администрацията са преминали обучителни курсове по

оценка на въздействието на нормативните актове и 10 са обучени за лектори в тази сфера. Изготвените общо 14 оценки на въздействието на нормативните актове са реализирани чрез възлагане по реда на Закона за обществените поръчки.²⁹

Мерки с приложение в краткосрочен до средносрочен план (2011-2012 г.):

- Институционализиране на процеса по оценка на въздействието на нормативните актове. Определяне на функции, свързани с изготвянето на оценка на въздействието на нормативните актове на звена в централната администрация;
- Изграждане на мрежа от обучени експерти по оценка на въздействието в държавната администрация.

В по-дългосрочен план, до 2015 г., ще се прилагат редица мерки (подробно разписани в Приложение 1), като:

- Извършване на оценка на въздействието, включително последваща оценка на въздействието, на нормативни актове, които имат съществено влияние върху бизнес средата на нормативните актове и в съответствие със Закона за нормативните актове;
- Определяне на рискови фирми и пазарни сегменти/сектори на национално и на регионално ниво, които да са обект на редовно наблюдение от КРС;
- Нормативно определяне на специфичните задължения, които КРС може да наложи, в случай че установи наличие на предприятие със значително въздействие върху съответни пазари (това ще допринесе и за подобряването на конкуренцията).

4.4. Намаляване на административната тежест

С оглед на постигането на целта на Република България за намаляване на административната тежест от задълженията за информирание в националното законодателство, което не транспонира европейски изисквания с 20% до края на 2012 г., приета с решение на МС от 12 март 2009 г., се предвижда да бъдат изменени 33 закона и подзаконовата нормативна база към тях. Тези закони ще бъдат преработени съгласно пет-компонентния модел за опростяване на административната тежест, а именно: подаване на сведения по електронен и мрежов път, събиране на данни от други държавни органи вместо от бизнеса, премахване на задължения за информирание, намаляване на честотата на подаване на информацията, разработване на инструкции, опростяване на терминологията, намаляване на сложността на нормативните разпоредби. Очакваните ползи за бизнеса са намалени разходи, съответно намалена административна тежест, в размер на около 26 млн. лв. Стартирала е работа по оценка на административната тежест в други 20 закона, с което ползите за бизнеса допълнително ще нараснат. Според отчета за изпълнение на Плана за действие за постигане на националната цел за намаляване на административната тежест с 20% до края на 2012 г., още през 2011 г. се очаква да се постигне намаляване на административната тежест със 17%.

За премахване на продължаващата практика на местната власт да администрира регулаторни режими, които не са регламентирани със закон, Програмата за по-добро регулиране 2010–2013 г. предвижда следните мерки:

²⁹ Оценката на въздействие на Закона за занятите не е изготвена с обществена поръчка.

ПРЕДВАРИТЕЛЕН ВАРИАНТ /МАРТ 2011!

- Изготвяне на аналитичен доклад на основа проучване на съдебната практика относно най-често допусканите нарушения от органите на местното самоуправление в областта на регулирането;
- Изготвяне на аналитичен доклад за практиката на общините по отношение на регулаторните режими на базата на анкетно проучване и докладите на местните омбудсмани (съгласно Закона за местното самоуправление и местната администрация, ЗМСМА);
- Изготвяне на проект за изменение и допълнение на ЗМСМА като се конкретизират правомощията на общините да въвеждат регулаторни режими. Понастоящем законът е твърде общ относно рамките на правомощията на общините да определят изисквания за дейността на физическите и юридическите лица на територията на общината (при наличието на екологични, исторически, социални и други особености на населените места, както и в зависимост от състоянието на инженерната и социалната инфраструктура);
- Усъвършенстване на механизмите за контрол на областните управители чрез изменение и допълнение на Закона за администрацията или ЗМСМА .;
- Идентифициране и предлагане на отмяна на незаконосъобразни регулаторни режими, прилагани от общинските власти, като с тази дейност ще бъдат ангажирани администрациите на областните управи.

Мерки с приложение в краткосрочен до средносрочен план (2011-2012 г.):

- Идентифициране на проблемите, свързани със саморегулиращите се органи, администриращи регулаторни режими и контрола по тяхното изпълнение – изготвяне на анализ и проект за въздействие;
- Аналитичен преглед на практиката по отношение на събираните такси и разработване на концепция за нов Закон за таксите. Действащият в страната Закон за държавните такси е създаден през 1951 г. Въпреки последвалите многократни изменения и допълнения на закона, той не хармонира добре с настоящото национално и европейско законодателство. Към момента отделните звена на централната администрация самостоятелно оценяват и разработват нормативната уредба, свързана с държавните такси, без да могат да основават своите решения при определянето на финансовото бреме върху гражданите и бизнеса на ясни принципи и прозрачни правила. Няма регламентиране за таксите, които се събират от браншови и съсловни организации. Липсата на нормативна рамка, включително нормативно въведена методология за тези дейности, поражда сериозни проблеми по отношение на размера на събираните такси, на координацията между ведомствата, прозрачността и контрола в процеса на съгласуване и приемане на документите, както и не осигурява гаранции за целесъобразното изразходване на събираните от такси средства.
- Изпълнение на Плана за действие по Програмата за намаляване на административната тежест - Съгласно РМС № 235 от 23.04.2010 г., на всеки три месеца МИЕТ обобщава и представя в МС отчет за изпълнението на мерките, заложи в Плана за действие за намаляване на административната тежест ПДНАТ
- Нормативно въвеждане на мълчаливо съгласие за регистрационните режими, което ще позволи намаляване на времето за стартиране на бизнес инициативи³⁰;

³⁰ С РМС113/25.02.2011 се приеха промени със ЗИД на ЗОАРАКСД, който е на фаза обсъждане в Народното събрание;

- Разработване на проект на Закон за публично-частното партньорство и изменение и допълнение на Закона за концесиите.

В по-дългосрочен план, до 2015 г., ще се прилагат редица мерки (съгласно Приложение 1), някои от тях са:

- Ограничаване на обхвата и отмяна на нецелесъобразни на регулаторни режими, които не произтичат от европейското право;
- Повишаване капацитета на браншовите и/или съсловните организации да администратират и/или контролират регулаторни режими (чрез въвеждане на норма за мониторинг и въздействие от страна на държавата), и при доказана необходимост;
- Активен диалог със заинтересуваните страни с цел облекчаване на регулаторни режими;
- Намаляване на регулаторната тежест на устройственото планиране и инвестиционния процес.

4.5. Опростяване на административни процедури, електронно управление и електронни услуги на администрацията

Въвеждането на информационните и комуникационните технологии (ИКТ) създава реални условия за подобряване на административното обслужване. Използването на ИКТ дава възможност за по-голяма прозрачност в отношенията администрация-потребител, елиминиране на предпоставките за корупционни практики, намаляване на времето за получаване на услуги и увеличаване на каналите за достъп до тях.

За успешното изграждане и развитие на електронното управление е необходимо да се извършат както организационни промени в администрациите, така и повишаване на административния капацитет за работа с ИКТ. С въвеждането на принципа за предоставяне на услуги и информация по електронен път следва да се осигури и адекватна комуникация между администрациите, както и между администрацията от една страна, и гражданите и бизнеса, от друга.

Съвет за електронно управление ще работи за подобряване на междуведомствената координация на политиката по електронно управление и свързаните с нея проекти и инициативи, като ще осигури необходимата подкрепа на институциите за практическото реализиране на електронно управление.

Разработена е и е в процес на съгласуване пътна карта за реализиране на приетата Стратегия за електронно управление на Република България (2011-2015 г.)³¹. Пътната карта предстои да бъде внесена за приемане от МС през м. април 2011 г. В нея ще залегнат изводите в доклада³² на министъра на транспорта, информационните технологии и съобщенията относно състоянието и готовността на администрациите да участват активно в електронното управление³³, а именно, че за ускореното развитие на електронното управление в България са необходими осем допълнителни стъпки:

³¹ с Решение № 958 на Министерския съвет от 29.12.2010 г.

³² Съгласно доклада, 74% от администрациите, определят предоставяните от тях услуги с най-висок обществен ефект; 12% не предоставят услуги на гражданите и бизнеса по Закона за администрацията; 4% заявяват, че спецификата на услугите, които предоставят, не позволява те да бъдат електронни, а 2% отчитат, че предоставянето на услугите им по електронен път не води до реализиране на съществени икономии.

³³ Докладът е изготвен съгласно РМС619/07.09.2010 г. за предприемане на спешни мерки, свързани с осъществяването на електронното управление.

ПРЕДВАРИТЕЛЕН ВАРИАНТ /МАРТ 2011!

- актуализация на правната рамка;
- извършване на координация от над-ведомствен орган;
- избор, внедряване и/или развитие на ключовите централни системи на електронно управление;
- приоритизация и внедряване на услугите на регистрите на ключови първични администратори;
- избор и реализация на приоритетни комплексни административни електронни услуги за гражданите и бизнеса;
- описание на процесите на услугите, които предлагат всички администрации, и реинженеринг по приоритетност;
- поетапно внедряване на системи за вътрешен електронен документооборот в администрациите, централна документооборотна система и присъединяване към централните системи на електронното управление;
- внедряване на централизирана система за управление на държавните такси по електронен път.

Подобряването на административното обслужване и предоставянето на административни услуги по електронен път е особено необходимо и във връзка с изпълнение на ангажиментите на страната по отношение на **Единното звено за контакт** (ЕЗК) за доставчиците на услуги, съгласно Директива 2006/123/ЕС за услугите на вътрешния пазар. Функциите на ЕЗК в България, съгласно Закона за дейностите по предоставяне на услуги, се изпълняват от Единния национален портал за достъп до електронни административни услуги. Към момента административните услуги, които е необходимо да бъдат достъпни чрез ЕЗК са осигурени на информационно ниво, като тяхната електронна реализация следва да се осъществи от компетентните органи, които ги предоставят. Поддържането и усъвършенстването на ЕЗК е в синхрон с политиката за развитие на електронно управление и поради това то е включено в пътната карта към Общата стратегия за електронното управление в Република България 2011–2015 г., която очертава основните проекти и срокове по изпълнението на поставените цели. Реализацията на мерките от стратегията ще гарантира изграждането и функционирането на електронното управление като основен приоритет на българското правителство. С оглед осигуряване на възможността за получаване на административни услуги по електронен път трансгранично и в контекста на наскоро приетото Решение 2011/130/ЕС на Комисията от 25 февруари 2011 г. за установяване на минимални изисквания за трансграничната обработка на документи, подписани електронно от компетентните органи съгласно Директива 2006/123/ЕО, предстои да бъде анализирана необходимостта от нормативни и други изменения във връзка с осигуряване на техническа възможност за приемане и обработване на електронно подписани документи, получени чрез националните единни звена за контакт, чрез ползването на различни формати на Усъвършенстван електронен подпис (УЕП). Това ще допринесе за подобряването на трансграничната оперативна съвместимост на електронните процедури. Техническото поддържане на различни формати на УЕП от типа XML, CMS или PDF във формат BES или EPES следва да бъде осигурено от всички държави членки на ЕС в срок до 1 август 2011 г.

ПРЕДВАРИТЕЛЕН ВАРИАНТ /МАРТ 2011!

През 2011 г. предстои да бъде въведена информационна система „Лицензиране и регистри“ в Комисия по регулиране на съобщенията (КРС)³⁴. С това се поставя нов и адекватен на изискванията на ЕС начин за комуникацията с гражданите и бизнеса като улеснява значително достъпа на външните субекти до комплексните административни услуги и публични бази данни на регулатора.

Мерки с приложение в краткосрочен до средносрочен план (2011-2012 г.):

- Стартиране на административен регистър с оглед на постигането на откритост, достъпност и координация в работата на държавната администрация;
- „Покриване на международно признати стандарти и въвеждане на системи за управление в предприятията”, която ще се финансира от националния бюджет и от Европейския фонд за регионално развитие;
- Прилагане на минимални стандарти за провеждане на обществени консултации и диалог с всички заинтересовани страни с оглед на подобряването на качеството на публичните политики;
- Задължително публикуване на всички проекти на стратегически документи и нормативни актове на Портала за обществени консултации www.strategy.bg за обсъждане с гражданския сектор с оглед на повишаването на прозрачността на управлението и подобряване на качеството на публичните политики.

В по-дългосрочен план, до 2015 г., ще бъде се прилагат редица мерки (съгласно Приложение 1), като някои от тях са:

- Довършване на изграждането на сигурна и защитена административна електронна съобщителна мрежа за обезпечаване работата на държавната администрация и електронното управление;
- Прилагане на Пътната карта за реализиране на приетата Стратегия за електронно управление на Република България (2011-2015 г.);
- Пълно операционализиране на националните единни звена за контакт.

³⁴ Изцяло с финансовата подкрепа на механизмите на ЕС по програма ОПАК и е финансиран от Европейския социален фонд.

III.5. Подобряване качеството и ефективността на образователните и обучителни системи – реформи в начално, средно, висше и професионално образование; обучение през целия живот, професионална квалификация

Реформата в образователните и обучителните системи ще спомогне за повишаване нивото на умения на работната сила, компетентността на хората, квалификацията на нискоквалифицираните работници и ще допринесе за по-добро съответствие със съвременното развитие на обществото и с изискванията и нуждите на работодателите в съответствие с ИН 9. Успешното реализиране на изложените тук мерки, насочени към подобряване на рамката на образователните и обучителни системи е тясно свързано с постигане на национална цел 4, но също така ще позволи постигането на национални цели 1 и 5 в съответствие с ИН 7, 8 и 10.

5.1. Законодателни промени

5.1.1. Училищно образование

Действащият Закон за народната просвета (ЗНП) е приет през 1991 г. Оттогава е изменян и допълван 21 пъти. Това създава предпоставки основни обществени отношения да бъдат уредени на подзаконово ниво, което създава паралелна и често противоречаща на ЗНП уредба. Необходима е и по-голяма хармонизация с нормативната уредба на ЕС. За ефективно постигане на целите за равен достъп и качествено образование е необходимо разработване и прилагане на цялостни и системни политики, обезпечени с необходимите човешки, финансови и материални ресурси и ползващи се с широко обществено доверие и подкрепа.

Мерки с приложение в краткосрочен до средносрочен план (2011-2012 г.):

- Изграждане на мрежа от центрове за кариерно развитие.

С цел подобряване на качеството и ефективността на средното образование и прехода от образование към пазара на труда предстои стартирането на проект „Създаване на система за кариерно ориентиране в училищното образование”. В рамките на проекта ще бъдат създадени 28 регионални центрове за кариерно развитие, които ще предоставят услуги по информиране, консултиране и съветване на учениците от всички степени на средното образование. Предвижда се създаване на **информационно-търсеща система**, която ще включва структурирана информация за националната мрежа от средни и висши училища, за профилите, професиите и специалностите, инструментариум за диагностика.

Мерки с приложение в краткосрочен до средносрочен план (до 2015 г.):

В по-дългосрочен план, до 2015 г., ще се прилагат редица мерки (подробно разписани в Приложение 1), като някои от тях са:

- Разработване на проект на Закон за училищното образование и на проекти на поднормативни актове към него с цел да се очертае новата образователна среда, в центъра, на която са детето и ученикът;
- Въвеждане на нова образователна структура с цел осигуряването на равен достъп до образование. Това ще подпомогне преодоляването на основните недостатъци на сега действащата образователна структура, а именно съществуващото неравенство между учениците в различните видове училища

поради усвояването на различен общообразователен минимум; липсата на проходимост на системата и отсъствието на изход от системата при навършване на тази възраст; недостатъчни условия за развитие на потенциала на всяко дете при отчитане на неговите интереси, потребности и способности.

- **Развитието на системата за оценка и контрол на качеството на образованието.** Създаването и въвеждането на система за управление на качеството на образованието на различни равнища осигурява базовата възможност за разработване и прилагане на политики за превенция на отпадането от училище (и допринася за постигането на национална цел 4) и за постигане на по-високи степени на образование. Системата насърчава участието и поемането на отговорност, които са в пряка връзка със социалното включване и ограничаване на социалната изолация (в постигане на национална цел 5).

Изграждане на ефективна система за квалификация и кариерно развитие на учителите и преподавателите, която ще допринесе за подобряване на качеството на средното образование. Новият Закон за училищното образование ще изведе квалификацията на педагогическите специалисти като основен приоритет в областта на средното образование - за първи път, с оглед на спецификата на професията и нуждата от непрекъснато повишаване на нивото на знанията и уменията на педагогическите специалисти, квалификацията ще придобие задължителен характер и ще цели задоволяване изменящите се потребности на детето и ученика. **Квалификацията на педагогическите кадри** трябва да бъде насочена към специфични подходи и методи за работа с деца със специални образователни потребности, с деца с различен етнически произход, с надарени деца, и с деца и ученици в риск от отпадане. Ще бъде въведена и нова система за оценяване на качеството на работа на учителите, въз основа на която ще се създаде и новия диференциран модел на заплащане на труда.

5.1.2. Висше образование

Законодателните промени в областта на висшето образование са предпоставка за неговото реформиране с цел осигуряване на адекватна връзка между висшето образование и пазара на труда в съответствие с ИН 9 и 8. Постигането на целите ще бъде подпомогнато от **система за рейтинг на висшите училища** чрез изграждане на база за реална и независима оценка на качеството на образованието. Това ще се постигне с **разработване на индикатори за оценка на реалното състояние на качеството в мрежата от висши училища** и ще предостави обективна база за сравнимост между тях. Тези мерки ще повишат конкурентоспособността на студентите на националния и европейския трудови пазари и ще осигурят прозрачност на постиженията и качеството на висшето образование. Осигуряването на възможности за **провеждане на студентски практики** в реална работна среда ще допринесе и за повишаване качеството на висшето образование и подобряване на връзката му с бизнеса. Създаването на **система за повишаване мотивацията за постигане на по-добри резултати в обучението**, посредством осигуряването на допълнителни студентски стипендии и награди, ще допринесе за осигуряването на равен достъп до образование, което води до по-висока мотивация и заинтересованост на студентите от образователния процес.

В по-дългосрочен план, до 2015 г., ще се прилагат редица мерки (подробно разписани в Приложение 1), като някои от тях са:

- Актуализиране на нормативната уредба в системата на висшето образование;
- Разработване на механизми за поддържане и развитие на рейтинговата система за висшите училища в Република България, публикувана през 2010 г.;

- Разработване на механизми за провеждане на студентски практики в реална работна среда;
- „Студентски стипендии за равен достъп до образование и повишаване мотивацията за по-добри резултати”.
- Създаване на модел на система за квалификация и кариерно развитие на преподавателите

Успешната реализация на тази мярка ще допринесе за подобряване на качеството на образователните услуги, предоставяни от българските висши училища. Това е свързано с повишаване на компетентността в ключови области като чуждоезикови умения, умения за използване на информационни и комуникационни технологии (ИКТ) в процеса на обучение и придобиване на специфични професионални знания и компетенции, свързани със съвременните програми за обучение. С цел подобряване качеството на образователните услуги ще бъдат разработени **проектни механизми за наблюдение, оценка, прогнозиране и планиране на обученията за повишаване квалификацията на преподавателите във висшите училища.**

5.2. Прилагане на Програма за студентско кредитиране

Във връзка със създаването на условия за повишаване притока на публични и частни ресурси към висшето образование започна прилагането на **Програмата за студентско кредитиране**. Ефектите от прилагането на Закона за кредитиране на студенти и докторанти ще се търсят в споделяне на разходите за обучение между държавата и обучаващите се лица, насърчаване на конкуренцията между висшите училища за предоставяне на по-качествено висше образование и гарантиране на равен достъп до висшето образование на лица, независимо от социалния им статус. Изпълнението на тази програма ще способства за адресиране на фактор за растежа 2 свързано с подобряване ефективността на публичните разходи и осигуряване на преразпределение на публичните разходи към дейности, повишаващи потенциала за растеж на икономиката, както и към постигането на цел 4.

5.3. Създаване и въвеждане на система за управление на качеството на образованието на различни равнища

Създаването и въвеждането на **система за управление на качеството на образованието** за различните степени на образование ще осигури възможност за разработване и прилагане на политики за превенция на отпадането от училище и за постигане на по-високи равнища на образование, което ще спомогне за постигане на национални цели 4 и 5. Системата насърчава участието и поемането на отговорност, които са в пряка връзка със социалното включване и ограничаване на социалната изолация.

- Система за управление на качеството на образованието във всички образователни степени
- Разработване на индикатори за оценка на реалното състояние на качеството в мрежата от висши училища;
- Създаване и въвеждане на критерии и показатели за управление на качеството на образованието (до 2013 г.);
- Усъвършенстване на системата на инспектиране на образованието (до 2013 г.);

III.6. Инфраструктура с оглед на подобряване на достъпа до Единния пазар

Подобряването на инфраструктурата е важно и крайно необходимо условие за повишаване на привлекателността на страната за чуждестранни инвестиции. Безспорен успех в тази насока е изпълнението на проекти, обезпечени с финансова помощ по линия на ОП „Транспорт”. Към средата на м. септември 2010 г. по ОП „Транспорт” (ОПТ) 2007-2013 г. има одобрени 54 проекта, като общият размер на договорената финансова помощ е 1.070 млрд. евро или над 53% от средствата на програмата.

Обхватът на ОП „Транспорт” бе разширен³⁵ с включването на допълнителни проекти по всички приоритетни оси, чиято основна цел бе подобряване и постигане на по-добра усвояемост на средства по програмата.

Таблица X. Напредък във финансовото изпълнение на ОП „Транспорт” по приоритетни оси и приоритетни проекти към 15.03.2011 г.

Приоритетна ос/проект по съответната ос	Общ индикативен бюджет на оста/проекта (евро)	Брой одобрени проекти	Общ размер на договорената финансова помощ по осите/ договорена финансова помощ и финансиране по ОПТ по проектите (евро)	Изплатена договорена финансова помощ (евро)
1. Развитие на железопътната инфраструктура	580 000 000	5	498 445 793.99	11 594 070.06
2. Развитие на пътната инфраструктура	989 587 365	3	360 178 690.03	30 633 588.79
3. Подобряване на интермодалността при превозите на пътници и товари	211 093 801	2	185 449 446.94	85 576 870.60
4. Подобряване на условията на корабоплаването	156 850 000	0	0	0
5. Техническа помощ	65 950 000	44	26 038 672.57	7 716 070.61
ОБЩО:	2 003 481 166	54	1 070 112 603.53	136 520 600.06

Източник: МТИТС

Част от приоритетните проекти по ОПТ, за които са отворени процедури за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ са:

Приоритетна ос „Развитие на железопътната инфраструктура по Транс-европейските и основните национални транспортни оси”:

- Електрификация и реконструкция на железопътна линия Свиленград – турска граница – финансиране в размер на 29.8 млн. евро;
- Проект за разширения на метрото в София: Етап II Лот 1 „Обеля – Надежда” и Лот 2 „Младост I – Цариградско шосе” – финансиране от 250 млн. евро;

³⁵ С решение от осмото заседание на Комитета за наблюдение на ОП „Транспорт”, проведено на 7 и 8 юни 2010 г.

ПРЕДВАРИТЕЛЕН ВАРИАНТ /МАРТ 2011!

- Рехабилитация на железопътна инфраструктура в участъци от железопътната линия Пловдив – Бургас – финансиране 218.6 млн. евро.

Приоритетна ос „Развитие на пътната инфраструктура по Транс-европейските и основните национални транспортни оси”

- Доизграждане на автомагистрала „Тракия”, Лотове 2, 3 и 4 – финансиране 357.7 млн. евро;
- Изготвяне на технически проект на обект: АМ „Струма” Лот 2, участък Дупница –Благоевград от км 322+000 до км 356+000 – финансиране 1.5 млн. евро.

Приоритетна ос „Подобряване на интермодалността при превоза на пътници и товари”:

- Проект за разширение на метрото в София, Етап I – „Пътен възел „Надежда” – Централна ж.п. гара – пл. Света Неделя – бул. Черни връх” – финансиране 185 193 801 евро.

Проекти, чието изпълнение се предвижда за и не по-късно от следващия програмен период 2014-2020 г., предвиждат строителство на ж.п. линия Видин – София; АМ „Струма” – Лот 3 (Кресненското дефиле), АМ „Калотина” – Софийски околновръстен път, АМ „Черно море”, АМ „Хемус” и други проекти съгласно приоритетите за изграждане на пътната инфраструктура България 2020, както и строителството на третия метродиаметър на софийското метро.

Инвестиции в екологична инфраструктура

(Подлежи на преработка)

Инвестициите в **екологична инфраструктура** са съществен фактор за осигуряване не само на по-чиста и здравословна околна среда и “зелено” икономическо развитие, но и за повишаване на заетостта и социалното приобщаване.

Оперативна програма “Околна среда 2007-2013 г.” (ОПОС) и предприсъединителната програма ИСПА са основните инструменти за изграждането на инфраструктура за намаляване на замърсяването на водните тела от непречистени битови отпадъчни води и подобряване качеството на питейните води, както и на регионални системи за управление на отпадъците, включващи съоръжения за предварително третиране, рециклиране, оползотворяване и обезвреждане на различните видове отпадъци, образувани в страната. По ОПОС са предвидени средства от над 3 млрд. лева. Тяхното предназначение е да се изградят ВиК инфраструктурата на най-големите населени места и системите за управление на битовите отпадъци в 23 региона от страната, която да обслужва над 5 млн. население. Програмата е насочена към постигането на следните цели, съгласно поетите от България ангажиментите по линия на ЕС:

- Изграждане на централизирана канализационна мрежа и осигуряване на биологично пречистване на отпадъчните води на всички агломерации с над 2 000 еквивалентни жители (е.ж.) в срок до 31.12.2014 г. За агломерациите с над 10 000 е.ж., които заустват отпадъчните си води във водоприемник, обявен за чувствителна зона, освен биологично пречистване следва да се осигури и отстраняване на биогенните елементи – азот и фосфор, в срок до 31.12.2010 г.
- Подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи най-малко хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата до най-малко 50 % от общото им тегло, не по-късно от 2020 г.

ПРЕДВАРИТЕЛЕН ВАРИАНТ /МАРТ 2011!

- Подготовка за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване на материали, включително при насипни дейности чрез заместване на други материали с отпадъци, на неопасни отпадъци от строителство и разрушаване, с изключение на материали в естествено състояние, до най-малко 70% от общото им тегло, не по-късно от 2020 г.
- Намаляване на количество на био-разградимите битови отпадъци, както следва: до 75% – в срок до 2010 г.; до 50% – в срок до 2013 г.; до 35 % – в срок до 2020 г.

В резултат на пълната реформа в изискванията, процедурите и приоритетите на ОПОС с оглед осигуряването на ефективно и прозрачно изразходване на средствата, към края на м. февруари 2011 г. договорените средства възлизат на 1 011.8 млн. лв., а разплатените – на 14.988 млн. лв. спрямо договорени средства в размер на 781 млн. лв. в края на м. юли 2009 г. и 46 млн. лв. разплатени средства.

ЕК е одобрила два големи инфраструктурни проекта по ОПОС - воден цикъл на гр. Враца и воден цикъл на гр. Габрово на обща стойност 260 млн. лв. – по тях са сключени договори за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ. –Първият успешно завършен обект в сектор „Води”, финансиран по програмата, който бе пуснат в експлоатация, е канализация и канални помпени станции в гр. Приморско. Още пет обекта са пуснати в експлоатация – комплексно пречистване на водите на гр. Сопот, канализационна мрежа и колекторна система към съществуваща ПСОВ и водоснабдителна мрежа – община Белослав; реконструкция и модернизация на водоснабдителна и канализационна мрежа – община Благоевград, ПСОВ Хисаря, канализация и помпената станция на кв. Долно Езерово в Бургас.

Очаква се до края на 2011 г. в сектор „Води” да се сключат договори на обща стойност от поне 700 млн. лв., а в сектор „Отпадъци” стойността на сключените договори да бъде над 115 млн. лв.

По Приоритетна ос 1 „Води” на ОПОС са открити 2 процедури за набиране на проекти от 124 приоритетни агломерации, в които предстои да се реализират инвестиционни мерки за строителство или реконструкция на градски пречиствателни станции за отпадъчни води (ГПСОВ). Очаква се подписване на договори по тези процедури на обща стойност 1.45 млрд. лв. Комбинираната процедура за техническа помощ и строителство цели да се подпомогнат общините с ниска степен на готовност както в подготовката на проектни предложения, така и в тяхното изпълнение. Другата отворена процедура е само за изпълнение на инвестиционни проекти и е ориентирана към общините, които вече имат разработена проектна документация. По процедурата за техническа помощ и строителство са подадени общо 19 предложения³⁶. Вече са сключени договорите за безвъзмездна финансова помощ за строителство на ВиК мрежите и пречиствателните станции за отпадъчни води в гр. Чирпан, Айтос и Дряново, както и за подобряване и развитие на инфраструктура за питейни и отпадъчни води в гр. Разлог. По втората процедура за предоставяне на средства за строителство, проектни предложения са подали 9 общини – Козлодуй, Тервел, Кнежа, Трявна, Столична Община, Пирдоп, Средец, Хисаря и Кричим.

В процес на оценяване са представените проектни предложения по Приоритетна ос 2 „Отпадъци” на ОПОС на региони Видин, Бургас и Перник и се предвижда те да стартират през 2011 г. Население над 1.88 млн. жители ще бъде обслужва от нови

³⁶ На общините Айтос, Дряново, Чирпан, Елин Пелин, Левски, Разлог, Смолян, Радомир, Попово, Тутракан, Дулово, Разград, Бургас (кв. Меден рудник и кв. Сарафово), Нова Загора, Пазарджик, Елхово, Варна, Балчик и Ихтиман за подготовка на инвестиционни проекти

съоръжения, изградени в съответствие с всички екологични изисквания на националното и европейското законодателство.

През 2011 г. се очаква да бъдат подадени най-малко 15 проекта на стойност 221 млн. лв. за изграждане на регионални системи за управление на отпадъците на общини, които да бъдат изградени поетапно до 2014 г.. Обхванатото население в тези региони е над 2 млн. жители, което представлява 27% от населението на страната.

Ще се сключат и договори за регионалните системи за управление на отпадъците във Видин, Бургас и Перник, които ще обслужват 800 хил. души, и в случай, че проекта на София се одобри от Европейската комисия, обслужваното население ще надхвърли 2 млн души. Общата стойност на четирите проекта е около 330 млн. лв.

Към регионите Пазарджик, Кочериново, Провадия и Своге, където живеят 680 хил. души, ще бъдат изпратени покани за представяне на проекти на стойност 87 млн. лв. с което ще приключи процесът по изпращане на покани до всичките 23 региона, които трябва да изградят системи за управление на отпадъците със средства по ОПОС.

От 2011 г. по ОПОС вече ще се финансира и закупуването на съдове за разделно събиране на отпадъци и на автомобили за тяхното транспортиране. Това ще подпомогне изграждането на действащи регионални системи и ще даде възможност на общините да прилагат т.нар. "меки мерки" (напр. въвеждане на гъвкава "такса смет"). Това в голяма степен ще бъде и директен финансов стимул за общините за въвеждането на разделното управление на битовите отпадъци.

По програма ИСПА през 2009 г., също е констатирано забавяне в усвояването на средствата. За периода от 2003 г. до средата на 2009 г. по ИСПА, основно в сектор „Води” и частично в сектор „Отпадъци”, са били разплатени 351 млн. лв. към строителите. Само за последната година и половина са разплатени 319 млн. лв. (т.е. това е почти 100% на извършеното за шест години) в резултат на много ускорена реализация на проектите и строг контрол върху изпълнителите.

В резултат на положение усилия и доброто партньорство с ЕК, е разрешено удължаването на сроковете за усвояване на средства до края на 2011 г. за пет инвестиционни проекта за води (София, Варна, Смолян, Кюстендил и Шумен), което ще позволи тези обекти да се доизградят и въведат в експлоатация.

Въведени са в експлоатация следните обекти, изградени със средства по програма ИСПА: ПСОВ Кюстендил; ВиК мрежата на гр. Кюстендил, гр. Варна и три участъка от ВиК мрежата на Горна Оряховица; ПСОВ Попово, ПСОВ Ловеч, ПСОВ Балчик.

През 2011 г. предстои да бъдат въведени в експлоатация пречиствателните станции на Сливен, Кубратово и Варна и ВиК мрежите в Търговище, Шумен, Смолян, квартал Ивайло в Пазарджик и последният компонент от ВиК мрежата на Горна Оряховица.

Ефектът от реализирането на всички проекти по ИСПА е осигурено пречистване на водите за 815 хиляди еквивалентни жители. Изградени са общо 142 км водопроводи и 60 км канализация.

Устойчиво и интегрирано градско развитие

Подобряване конкурентоспособността на градовете, и по-специално, осигуряване на условия за развитието на успешни и устойчиви градски райони, които са свързани помежду си и предоставят възможности едни на други и на прилежащите им извънградски територии, е важна предпоставка за повишаване на конкурентоспособността на българските региони и за постигане на целите на стратегия „Европа 2020”.

Развитието на големите градове ще допринесе за нарастването на възможностите им за насърчаване развитието на районите чрез интегриране на заобикалящите ги територии и по-слабо урбанизираните региони и ускоряване реализацията на техния икономически, социален, териториален и екологичен потенциал. Изпълнението на инструменти за финансов инженеринг в подкрепа на устойчивото и интегрирано градско развитие е важен стимул за привличане на инвестиции и насърчаване на публично-частното партньорство в градовете.

Мерки с приложение в краткосрочен до средносрочен план (2011-2012 г.):

- Проекти по ОПРР: Подкрепа за развитие на критична, защитена, сигурна и надеждна обществена ИКТ инфраструктура;
- Изпълнение на съвместна европейска инициатива за Устойчиви инвестиции в градските райони JESSICA³⁷.
- Проекти по ОПРР: схема „Подкрепа за осигуряване на подходяща и ефективна държавна социална инфраструктура, допринасяща за развитието на устойчиви градски ареали

В по-дългосрочен план, до 2015 г., ще се прилагат редица мерки (подробно разписани в Приложение 1), които ще имат принос и за подобряване на бизнес средата:

- Изграждане на ширококолов достъп до отдалечени и слабо-урбанизирани райони, което ще позволи преодоляването на цифровото разделение и стимулиране икономиката на целевите райони;
- Подобряване на техническите възможности на железопътната мрежа на страната.

III.7. Координация на секторни политики на регионално и местно ниво

Осигуряването на синергия между отделните секторни политики и тяхното интегрирано управление, чрез политиката за устойчиво градско развитие, ще повиши макроикономическия ефект от тяхното изпълнение. Такава синергия може да се постигне в рамките на Интегрирани планове за градско възстановяване и развитие, които представляват съвкупност от свързани във времето и пространството проекти, действия и инвестиционни намерения, които се прилагат в определени градски зони за въздействие. Интегрираният план за градско възстановяване и развитие интегрира политики и обединява разнородни участници за тяхното съвместно провеждане, като допринася за реализация на визията и стратегията за развитие на града, респективно конкретни приоритети на развитието, определени в общинския план за развитие, общия устройствен план и др. стратегически документи.

³⁷ На 19.10.2010 г. влезе в сила Финансовото споразумение между правителството на Република България и Европейската инвестиционна банка (ЕИБ) за създаване на Холдинг фонд по Съвместната европейска инициатива за устойчиви инвестиции в градските райони (JESSICA). Финансовото споразумение е на обща стойност 33 млн. евро, осигурени от ОП „Регионално развитие” 2007-2013 г., от които 28 млн. евро от Европейския фонд за регионално развитие, и се сключва за срок от три години. Основна задача на ЕИБ, в качеството ѝ на Холдинг фонд по JESSICA е да създаде Фондове за градско развитие за 7-те големи града в България – София, Пловдив, Стара Загора, Бургас, Варна, Русе, и Плевен. Фондовете за градско развитие от своя страна ще финансират проекти за градско развитие под формата на публично частни партньорства и други градски проекти, чрез предоставяне на заеми, банкови гаранции и дялово участие.

Мерки с приложение в краткосрочен до средносрочен план (2011-2012 г.):

- Разработване на национална стратегия за регионално развитие, регионални планове за развитие, областни стратегии за развитие и общински планове за развитие;
- Разработване и изпълнение на Интегрирани планове за градско възстановяване и развитие;
- Отчитане на териториалните измерения на всички сектори на държавно управление (чрез Националната програма за развитие: Европа 2020).

В по-дългосрочен план, до 2015 г., ще се прилагат мерки и проекти (съгласно Приложение 1), като:

- Проекти по ОПРР: Разработване на Интегрирани планове за градско възстановяване и развитие в 36 общини в агломерационни ареали
- Мярка: „Изграждане на единна информационна система за целите на регионалното развитие на регионално ниво, обслужваща районите от ниво 2, областните и общинските администрации.” (с принос за подобряването на бизнес средата).

IV. ТЕМАТИЧНА КООРДИНАЦИЯ

IV.1. Национална цел 1 „Достигане на 76% заетост сред населението на възраст 20-64 г. до 2020 г.”

Дефинирани подцели:

- ⇒ Намаляване на равнището на безработица сред младежите (15-29 г.) до 7% през 2020 г.;
- ⇒ Постигане на заетост сред по-възрастните (55-64 г.) от 53% през 2020 г.

За изпълнението на национална цел от 76% до 2020 г., равнището на заетост следва да нараства средногодишно с 0.75 процентни пункта, което е достижимо при излизане от кризата и икономически растеж през 2011-2012 г. (и стабилен такъв, макар и не много висок след това). За периода 2000-2010 г. средният прираст на равнището на заетост за възрастовата група 20-64 г. е около 1.3 процентни пункта годишно.

За преодоляване на идентифицираните предизвикателства и пречки пред развитието на пазара на труда и постигане на националната цел и подцелите в областта на заетостта ще бъдат реализирани редица структурни реформи, насочени не само към стартиране на инициативи за създаване на нови работни места (вкл. чрез инициативи и политики на секторните министерства) и подобряване качеството на вече съществуващите, но и към подобряване на ефективността и целенасочеността на изпълняваните национални и регионални мерки, програми и инициативи. Основните реформи и действия в средносрочен план ще бъдат насочени към повишаване равнищата на икономическа активност и заетост, подобряване на съответствието между умения и потребности на пазара на труда и ефективни инвестиции в развитие на човешкия капитал.

Мерките, които са насочени към постигане на целта за достигане на заетост от 76% до 2020 г. се припокриват с тези за подобряване на функционирането на фактор за растежа 3 – а именно за по-ефективно използване на трудовия потенциал, и ще допринесат не само за повишаване на равнищата на икономическа активност и заетост, но и за предотвратяване на превръщането на нарасналата безработица в структурна съгласно препоръките на ИН 7.

В по-дългосрочен план, до 2015 г., ще се прилагат редица мерки (подробно разписани в Приложение 1), в следните приоритетни направления:

Приоритет 1: Повишаване участието на младежите на пазара на труда и съкращаване на периодите им на безработица. Осигуряване на „нов старт” на 27% от безработните младежи до 2015 г.

Високата младежка безработица и ниската икономическа активност на младежите са сред основните предизвикателства на пазара на труда в България, които са посочени и от ЕК като проблемни области, които могат да възпрепятстват постигането на националните и европейските цели за заетост, както и за реализиране на висок и устойчив темп на икономически растеж. За повишаване пригодността на заетост на

младежите и подобряване достъпа им до трудовия пазар ще се прилагат комплекс от мерки, насочени към повишаване на техните знания и умения съобразно потребностите на пазара на труда, инициативи улесняващи прехода от образование към обучение (стажуване, чиракуване, осигуряване на първа заетост, възможности за съчетаване на обучение и заетост), както и възможности за започване на самостоятелна стопанска дейност. Приоритетно ще се работи за осигуряване на плавен преход от образование към заетост и увеличаване на дела на включените в „нов старт“ на младежите под формата на обучение и заетост до 4 месеца от регистрацията им като безработни.

Приложението на посочените мерки също така ще има директен принос към постигане на целите и на водеща инициатива „Младежи в действие“.

Приоритет 2: Подобряване на гъвкавостта и сигурността на пазара на труда, включително чрез активни действия на социалните партньори.

Улесняването на преходите на пазара на труда, на тяхната привлекателност, предоставянето на възможности за съчетаване на личния с професионалния живот и кариерно развитие ще бъдат от ключово значение за намаляване на сегментацията на пазара на труда в България. Приоритетно ще бъдат приети и прилагани промени в нормативната уредба за подобряване на гъвкавостта и сигурността на пазара на труда. Ще се прилагат и мерки, улесняващи съвместяването на личния с професионалния живот и съчетаването на обучение със заетост.

Приложението на посочените мерки също така ще има директен принос към постигане на целите и на водеща инициатива „Нови умения и работни места“.

Приоритет 3: Активиране на продължително безработни и икономически неактивни лица и интеграция на неравнопоставените групи на пазара на труда, включително повишаване на заетостта сред по-възрастните, осигуряване на „нов старт“ на 35% от безработните лица до 2015 г.

Застаряването на населението налага предприемането на мерки за активирането на всички трудови ресурси и прилагането на инициативи и възможности, които да мотивират хората да се включат, останат или завърнат на пазара на труда. За насърчаване на активно поведение на пазара на труда сред продължително безработните и обезкуражените лица ще се прилагат специализирани услуги от Агенцията по заетостта, като индивидуално консултиране, организиране на трудови борси, прилагане на специализирани мерки и програми, включително чрез съвместни действия с общини, неправителствени организации, частни трудови посредници, социални партньори. Също така, ще се повиши дела на безработните, включени в „нов старт“ под формата на обучение и заетост до 12 месеца от регистрацията им като безработни, което е условие за ограничаване на ръста на безработица. С оглед ефективната интеграция на пазара на труда на безработните в неравностойно положение, в рамките на добре целенасочени активни програми и мерки на пазара на труда, за тях ще се предоставят възможности за ограмотяване, обучение, последващо включване в субсидирана заетост, включително за работа на „зелени работни места“.

Подкрепа за постигане на тази цел ще има и **интегрираното насърчаване на инвестициите и създадената заетост с пакет от мерки**, вкл. финансови, по Закона за насърчаване на инвестициите (ЗНИ) и Правилника за неговото прилагане³⁸. От 2011 г. започват да се прилагат пакет от мерки, вкл. финансови, за насърчаване на приоритетни инвестиционни проекти създаващи нови работни места (най-малко 200 или 100 във високотехнологични отрасли или общини с безработица над средната в страната). Мерките (подробно разписани в част IV.2) целят мобилизиране на

³⁸ ДВ бр. 62 от 2010г.

двигателите за растежа чрез интегрирано насърчаване на капитала и труда, за повишаване на конкурентоспособността на българската икономика и създаване на нови работни места.

За прогнозния период до 2015 г. се цели реализирането на нови инвестиционни проекти, за около 800 млн. евро инвестиции годишно създаващи и поддържащи 1 200 нови работни места в нови или съществуващи предприятия.

Приоритет 4: Предоставяне на ефикасни услуги по заетостта с цел бързо устройване на безработните на работа.

Необходимостта от подобряване на ефикасността на услугите по заетост е посочена от ЕК сред макро-структурните предизвикателства, пред които е изправена България. Това се потвърждава и от оценката на нетния ефект от посредническите услуги³⁹. С оглед бързото устройване на работа на регистрираните в бюрата по труда безработни ще се внедри обслужването на „едно гише“ във всички бюра по труда. Съществен принос за по-бързото устройване на работа на търсещите работа лица ще има ефективното използване на възможностите на въведената през 2010 г. във всички бюра по труда обща информационна система, която осигурява по-бързо и качествено обслужване на търсещите работа лица. В средносрочен план ще се работи за разширяване на сътрудничеството с частните посредници на пазара на труда, подобряване на обхвата и качеството на предлаганите услуги по заетостта и др.

Приоритет 5: Подобряване на съответствието между търсене и предлагане на труд.

За постигане на по-добро съответствие между търсене и предлагане на труд на пазара на труда в средносрочен план ще бъде изградена национална система, която ще се осъществява регулярно и систематично проучване, анализиране и прогнозиране на потребностите на работодателите от работна сила с определени знания и умения. Информацията и прогнозите ще се използват при планиране и определяне на приема по специалности в средните и висшите училища, което ще рефлектира върху характеристиките на работната сила, излизаща на пазара на труда, а така също и при обучението на възрастни (заети и безработни) за своевременно посрещане на търсенето на пазара на труда. Ефектът от изграждане на системата за прогнозиране на потребностите от работна сила с определени характеристики ще бъде подсилен от разработване на механизми за училищни и студентски практики, инициатива „Да превърнем знанията в умения“, създаване на система за кариерно ориентиране в училищното образование и др.

Приоритет 6: Повишаване на равнището на знания и умения на работната сила чрез дейности по учене през целия живот.

Наличието на високи равнища на образование и квалификация на работната сила пряко влияе върху производителността и икономическия растеж. На знание и иновации ще се основава и бъдещото развитие на европейската и националните икономики, което от своя страна налага работната сила да бъде подготвена с необходимите знания, умения и квалификации. Ще продължи да се прилага и ваучерният механизъм за обучение на заети и безработни, който значително улеснява достъпа до обучение.

Повишаване на равнището на знания и умения на работната сила ще се осъществява чрез предоставяне на набор от качествени услуги по информиране и консултиране,

³⁹ Оценката е осъществена в рамките на проект „Оценка на ефекта от предоставяните услуги за заетост, като инструмент за успешна интеграция на уязвимите групи на пазара на труда“, който се изпълнява от МТСП с финансовата подкрепа на Европейската комисия в рамките на програма Прогрес.

ПРЕДВАРИТЕЛЕН ВАРИАНТ /МАРТ 2011!

професионално ориентиране, мотивиране, обучение за придобиване на професионална квалификация, обучение за ключови компетентности, обучение за ограмотяване, стажуване и чиракуване. Същевременно ще се прилагат и действия за насърчаване на участието и достъпа на населението до всички форми на учене по-конкретно чрез осигуряване на достъпност на инфраструктурите и мрежите, които подпомагат разпространението на знания, квалификационни услуги и насърчаване на заетостта, схема „Развитие”, схема „Аз мога”, квалификационни услуги и обучения за заети лица (фази 1 и 2), схема „Адаптивност”.

Приоритети 5 и 6 имат непосредствен ефект за осигуряване на работна сила с необходимите качества и умения в съответствие с нуждите на пазара на труда и насърчаване на ученето през целия живот в изпълнение на препоръките на ИН 8.

IV.2. Национална цел 2 „Инвестиции в НИРД в размер на 1.5% от БВП”

Съгласно редица изследвания за иновациите на Европейската комисия⁴⁰, България е определена като „умерен иноватор”, но все пак една от най-бързо догонващите държави-членки в иновационната дейност. Бързото наваксване отразява значителните традиции, които имат българските университети и научни организации и сочи, че дори минимални инвестиции в тази област могат да генерират значителни резултати.

България заема 71-а позиция на (от общо 139 държави) в Global Competitiveness Index 2010–2011 на Световния икономически форум - 92-а позиция по показателя „Иновации”), като за една година се е придвижила с 5 позиции напред и изпреварва съседните балкански страни – Гърция, Сърбия и Хърватска. Съгласно същото проучване България заема 92 място по показателя „Иновации”. Основна слабост е взаимодействието между университетите и промишлеността 110 място (от 139). По показателя - капацитет за иновации страната ни се нарежда на 79 място, докато по отношение на качеството на изследователската инфраструктура на 73 място.

В същото време, EIS 2010⁴¹ отчита като наша силна страна човешкият ресурс (новозащитили докторантури 13.6%) и високи темпове на нарастване на броя регистрирани търговските марки и дизайн в ЕС.

Въпреки заявената политика на няколко български правителства⁴², разходите за НИРД на България възлизат на 0.53% от БВП през 2009 г., от които 0.37% от БВП публични и 0.16% от БВП – частни. През 2010 г. за наука бяха предвидени едва 0.7% от всички бюджетни разходи (от които едва 2.6% за капиталови разходи, вкл. за изследователска инфраструктура). През 2011 г. 0.6% от планираните общи бюджетни разходи ще бъдат насочени към наука, 2.8% от които ще бъдат капиталови (**вероятна актуализация**).

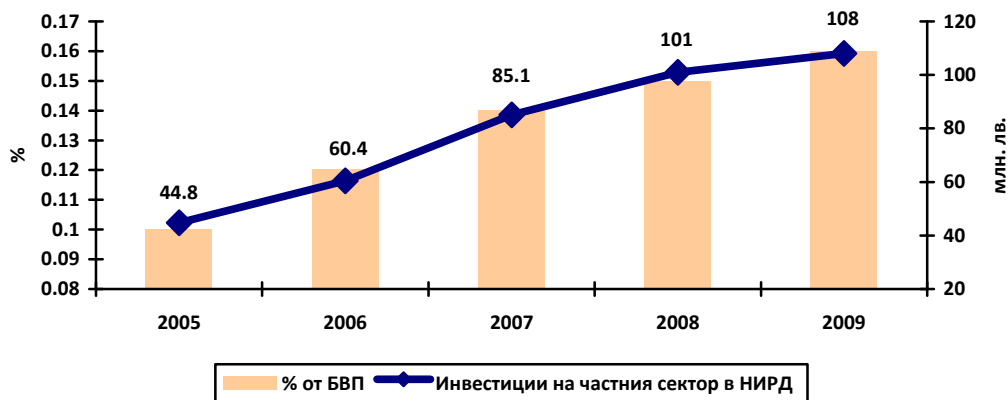
През последните 6-7 г. се наблюдава значително нарастване на инвестициите на частния сектор в иновации. От 0.10% до 0.16 % от БВП. В номинално изражение ръстът на инвестициите на частния сектор е още по-впечатляващ. Инвестициите на частния сектор в изследвания и иновации нарастват значително - от 45 млн. лева през 2005 г., през 2009г сумата вече се е увеличила със 140% и с над 24% спрямо 2008 г.

⁴⁰ Community Innovation Survey и European Innovation Scoreboard (2007, 2008, 2009, 2010)

⁴¹ European Innovation Scoreboard 2010

⁴² Приемането през 2004 г. на Иновационна стратегия на Република България и мерки за нейната реализация и създаването на Национален иновационен фонд (НИФ), редица дейности на ОП „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика”, създаването на Фонд „Научни изследвания” (ФНИ) и др.

Графика

Нарастващите инвестиции на частния сектор в изследвания и иновации чувствително надхвърлят прогнозите на ЕК⁴³, която на база на линейна екстраполация, бе оценила размерът на разходите за НИРД и иновации в страната да достигнат едва 0.55% от БВП през 2020 г. Линейната екстраполация не отчита възможностите на България да използва допълнителни средства за научни изследвания и иновации по европейски програми. В същото време бихме могли да очакваме усвояването на средства за НИРД и иновации от европейските фондове да нарасне до 2020 г., като способства за увеличаване на общия размер на публичните инвестиции в тази област. Загубата на конкурентоспособност в секторите с ниска добавена стойност, както и очакванията за преориентиране и реструктуриране на икономиката към сектори с висока интензивност на иновации, ще наложи на частния сектор сравнително бързо да увеличи средствата за НИРД и иновации. В тази насока основна задача е приемането на Закон за иновациите, който да създаде данъчни стимули за инвестиции в изследвания и иновации.

Успешното прилагане на насърчителните мерки в областта на иновациите и инвестициите, и науката по време на прогнозния период ще допринесат за повишаване и усвояване на иновативния потенциал на страната и постигане на заложената национална цел на разходи за НИРД и иновации от 1.5% от БВП до 2020 г.

Карте. Прогнозни индикатори за НИРД, иновации за периода 2011-2020 г.

Метод за оценка:

Прогнозираната стойност на инвестициите в НИРД от 1.5% от БВП до 2020 г. е пресметнат при следните прогнози и допускания:

1. Използване на минимум 15% от структурните фондове за България през следващия програмен период за финансиране на изследванията и иновациите. За сравнение, средния дял на разходите за иновации от общия размер на структурните фондове за ЕС е над 30%.
2. Номинален ръст на националното финансиране за НИРД от 5% годишно, което е близко до очаквания темп на инфлация.
3. Ръст на инвестициите от страна на предприятията в НИРД и иновации от 15% годишно в сравнение с над 20% годишно за периода 2005-2009г.

В резултат на предвидените мерки,

- бруто националния разход за НИРД като процент от БВП (за 2009г. България заема 22-о място (от 26 страни, за които има данни) с 0.53% предварителни данни, при средно очаквани 2.01% за ЕС27);
- износ на високотехнологични продукти като дял от общия износ (за 2006 г. България заема 26-

⁴³ На Евростат.

ПРЕДВАРИТЕЛЕН ВАРИАНТ /МАРТ 2011!

о място от 27-те настоящи членки на ЕС с показател 3.34 % - при 16.645% дял за 27-те в ЕС);

- разходи на бизнес сектора за НИРД като процент от БВП (за 2009г. година България се намира на 25-о място (от 26 страни, за които има данни) с 0.16% (предварителни данни), при 1.25% средно за ЕС 27);

Индикатор	Разходи за НИРД	Частни разходи за НИРД на предприятия и нефинансови организации	Частни разходи за НИРД на предприятия и нефинансови организации - (с включени неофициални разходи на предприятия за 2011 г.)	Публични разходи за НИРД	Заети в дейност по НИРД в частния сектор	Разходи за НИФ, ФНИ
Години	% от БВП	% от БВП	% от всички разходи за НИРД	% от БВП	Брой, еквивалент „пълно работно време”	млн. евро
2011	0.6%	0.24%	40%	0.36%	3 580	2.5
2012	0.87%	0.36%	41.40%	0.51%	3 800	5.0
2013	0.99%	0.40%	39.89%	0.60%	4 100	8.0
2014	1.06%	0.44%	41.21%	0.62%	4 500	12.0
2015	1.12%	0.48%	42.91%	0.64%	5 000	15.0
2016	1.19%	0.53%	44.89%	0.65%	-	-
2017	1.24%	0.59%	47.25%	0.66%	-	-
2018	1.31%	0.65%	49.64	0.66%	-	-
2019	1.40%	0.72%	51.68%	0.68%	-	-
2020	1.50%	0.80%	53.68%	0.70%	7 000	20.0

Източник: МИЕТ.

*Нарастването на частните разходи за НИРД през 2012 г. се дължи на очакваните положителни ефекти от влизането в сила на Закон за иновациите и по-доброто отчитане на реалните разходи от предприятията пред НСИ. Нарастването на публичните разходи за НИРД през 2012 г. се дължи на очакваното подобрене в усвояването на средствата за иновации по ОП „Конкурентоспособност на българската икономика” и на възобновяване на дейността на Националния иновационен фонд, като елемент от новия Закон за иновациите.

2.1. Подкрепа научните изследвания и научната инфраструктура (в съответствие с ИН 4 и водеща инициатива „Съюз за иновации”)

Съхраняването, развитието и осигуряване на конкурентоспособността на българското изследователско пространство трябва да бъде реализирано в съответствие с националните традиции, опит, компетентност и европейските и международни предизвикателства.

Политиката, насочена към подобряване на качеството и ефективността на образователните и обучителни системи с оглед на повишаване на качеството на човешкия капитал (в подкрепа на фактор за растеж 5 и в съответствие на препоръките на ИН 8 и 9), също има ключова роля за увеличаването на инвестициите в НИРД.

➤ „Национална стратегия за развитие на научните изследвания 2020”

Приемането и приложението на Национална стратегия за развитие на научните изследвания 2020 ще способства за ускорено използване на резултатите от изследванията и иновациите, модернизирани на научния процес и въвеждане на ефективни европейски модели и практики. Стратегията отчита приоритетите на ЕС за изграждане на европейското пространство за научни изследвания и иновации и по-специално потребността от концентрация на публичните средства в приоритетни научни области. Визира се необходимостта за оказване на подкрепа за научната инфраструктура, включително и чрез Структурните фондове; за активиране ролята на индустрията в научно-иновационните процеси; насърчаване свободното движение на хора, знания и технологии.

Националната стратегия за научни изследвания ще дефинира приоритетните направления за развитие на науката и иновациите като се предвижда и регулярна оценка на изпълнението на целите. Стратегията ще съдържа и конкретни финансови инструменти за реализиране на нейните задачи като по този начин ще осигури непрекъснат мониторинг и обратна връзка при реализацията на конкретните мерки.

➤ Проект „Наука – Бизнес”

Проектът „Наука-Бизнес”⁴⁴ ще реализира две много важни дейности по отношение на научния потенциал – квалификация за млади учени за работа с високотехнологични комплекси и подкрепа за публикации на учените в списания с висок фактор на въздействие. Проектът е насочен към създаване на ефективни инструменти за изграждане на благоприятна среда на активно взаимодействие между науката и бизнеса. Сред най-важните компоненти на схемата „Наука-бизнес” са:

- Изграждане на интерактивна Интернет базирана система, гарантираща активна комуникация между научните среди и бизнеса
- Изграждане на национален бюлетин за наблюдение, анализ и оценка на отношенията между бизнес и наука (National Scoreboard)
- Предоставяне на специализирани услуги за учени и специалисти, с цел изграждане на административен капацитет за публично-частно партньорство
- Изграждане на трайни партньорства между средни, висши училища, научни организации и бизнес.

В по-дългосрочен план, до 2015 г., ще се прилагат редица мерки (подробно разписани в Приложение 1), като:

➤ Въвеждане на система за оценка на научните организации и на научна дейност

С оглед повишаване на ефективността на научните дейности и осигуряване на възможност за участие в научни изследвания от висок клас, ще бъде въведена система за регулярна вътрешна оценка на университетите и научните организации и на международна оценка на научните организации, програмите и проектите. На базата на оценката се предвижда повишаване на ефективността на научните дейности въвеждане на диференциран подход за държавна субсидия в университетите и окрупняване на научните направления. Системата ще бъде въведена в изпълнение на Закона за изменение и допълнение на Закона за насърчаване на научните изследвания приет през м. ноември 2010 г.

➤ Финансиране на научно-изследователски проекти чрез Фонд „Научни

⁴⁴ Ще се изпълнява по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” за период от 18 месеца и има осигурен бюджет от 5 млн. лева

изследвания”

Съгласно чл. 13, ал. 2 на Закона за насърчаване на научните изследвания, Фонд „Научни изследвания” (ФНИ) има за цел да подкрепя проекти и дейности за насърчаване на научните изследвания, съобразени с Националния план за икономическо развитие, национални предприєдинителни и присєдинителни програми. ФНИ играе основна роля в изграждането на добри практики в научната общност за прилагане на проектното финансиране като един от основните подходи за ефективно разпределение на публичните средства, насочвани за наука. Политиката на фонда за прилагане на международна оценка и въвеждане на тематични приоритети доведе до разширяване на дела на интердисциплинарните изследвания, изграждане на мултинационални научни мрежи и създаде условия за използване на рамковите програми. Бенефициенти са държавни и частни университети и висши училища, научни организации и фирмени структури. През 2008 г. общият брой на подадените проекти е 1038, а за 2009 – 1050. Поради силно намаления бюджет през 2010 г. нови конкурси не бяха обявявани.

ФНИ финансира изпълнението на научни изследвания на проектно-конкурсен принцип на базата на примерни програми, като:

- Изследвания в определени тематични научни направления
 - Подпомагане и насърчаване на университетските научни изследвания, както и съвместни проекти между университетите и БАН
 - Подкрепа за млади учени
 - Подкрепа на утвърдени български учени
 - Двустранно научно сътрудничество
 - Развитие на научната инфраструктура
 - Изграждане на центрове за върхови постижения
 - Повишаване на иновациите в малки и средни предприятия
- Участие в европейска инициатива COST

COST⁴⁵ предоставя финансова подкрепа за партньорски инициативи на научни групи в рамките на Европа и координацията на тези изследователски мрежи. Средствата покриват разходите за мрежовите дейности като срещи, конференции, семинари, краткосрочен научен обмен и дейности по разпространение. За тази цел Министерството на образованието, младежта и науката (МОМН) осигурява национално съфинансиране за изпълнение на задълженията на българските партньори по проектите. То се предоставя на проектно-конкурсен принцип на базата на работната програма и при представени ясни работен и финансов план.

- Интернационализация на българската наука и интегрирането ѝ в Европейското изследователско пространство:

Тази дейност има за цел подобряване и подпомагане на участието на български

⁴⁵ COST – Европейско сътрудничество в областта на научните и техническите изследвания – е един от най-дълго действащите европейски инструменти, съдействащ за сътрудничеството между учени и изследователи в рамките на Европа. Основана през 1971 г., COST е междуправителствена рамка за европейско сътрудничество в областта на научните и технически изследвания, осигуряваща координацията на европейско ниво на изследователската дейност, финансирана от отделните държави. COST Акциите покриват основните и до-пазарни изследвания, както и общественоползни дейности. COST допринася за намаляване фрагментацията на инвестициите в научноизследователски дейности в Европа и за отваряне на Европейското научно пространство за сътрудничество без географски ограничения. COST не финансира самите изследвания.

колективи в Седма рамкова програма на ЕС за научни изследвания, технологично развитие и демонстрационни дейности чрез насочени схеми, подкрепящи подготовката и участието на националната научна общност в програмата и други научни инициативи; достъп до европейски и международни организации и научна инфраструктура. MOMH организира широко включване на всички заинтересовани организации и структури в обсъждането на структурата и приоритетите на следващото поколение Рамкови програми на ЕС. Приоритет в тази насока е и подобряване на координацията в участието на страната в научноизследователските инициативи на всички нива - национално, регионално и европейско; реализиране на нови регионални инициативи в рамките на Дунавската Стратегия и на Съвета за регионално сътрудничество в Югоизточна Европа; разширяване на научно-техническото сътрудничество с трети страни.

➤ Изпълнение на Националната пътна карта за научна инфраструктура

Националната пътна карта за научна инфраструктура⁴⁶ обхваща национално значими научни комплекси и/или съоръжения, разположени на територията на страната, които имат потенциал за развитие в национален, регионален или европейски мащаб.

Националната пътна карта е синхронизирана с Регламента на ЕС № 723/2009 от 25-ти юни 2009 г., чрез който се създава правна рамка за функционирането на **Европейските научни инфраструктурни консорциуми (ЕРИК)**. С правната рамка става възможно европейските инфраструктури да добият статут на „международни организации“, което улеснява регламентирането на членството на отделните страни-членки; дефинирането на финансовия принос и облекчения за инфраструктурата по отношение данъци, мита, такси, държавна помощ и обществени поръчки. С изпълнението пътната карта ще се:

- Концентрират усилията на участниците в научно-иновационната система в приоритетни области с осезаемо стратегическо въздействие, осигуряващи конкурентоспособни резултати;
- Дефинират инфраструктури от национално, регионално и от европейско значение, като към всяка от тези категории се прилага различен подход;
- Стимулира интернационализирането на изследванията и иновациите, чрез обвързване на част от научните инфраструктури към регионални или европейски инфраструктурни комплекси или мрежи;
- Определят „разпределени инфраструктури“, гарантиращи достъп на различни групи учени и адекватна концентрация на изследователи и екипировка;
- Подкрепят изграждането на групи от научни и индустриални ползватели, осигуряващи сътрудничество и съфинансиране на проекти от взаимен интерес;
- Създават условия за бърза комерсиализация на научни продукти и услуги, което ще увеличи динамиката на икономическото развитие;
- Развиват и поддържат електронни инфраструктури, съобразени с изискването за стабилност и сигурност на информацията;
- Създават условия за нови методи на обучение с цел привличане и задържане на млади хора.

⁴⁶ Приета е с Решение № 692 от 21 септември 2010 г. на МС

2.2. Подкрепа за стимулиране на НИРД и иновационната активност на предприятията (в съответствие с ИН 4 и водеща инициатива „Съюз за иновации”)

Иновациите трябва да се разглеждат като крайъгълен камък за повишаване на конкурентоспособността на икономиката, генератор на икономически растеж и работни места. Необходим е интегриран подход при формиране и провеждане на политика за насърчаване на иновациите в полза на гражданите, предприятията и изследователите.

С оглед на постигането на националната цел за инвестиции в НИРД и реализирането на европейските водещи инициативи „Индустриална политика за ерата на глобализацията” и „Съюз за иновации”, държавната политика ще е насочена както към стимулиране на научноизследователската и иновационна дейност в предприятията, така и към осигуряване на необходимите предпоставки за бизнеса, и в частност МСП, да иновират, разработват и/или прилагат в практиката резултатите на своя или чужд научен труд. Това е важна и крайно необходима предпоставка за увеличаване на производителността на труда с оглед на повишаване на конкурентоспособността на българската икономика в контекста на глобализацията и нарастващата конкуренция от развиващите се държави. Необходимо да се осигури и гарантира ефективността и ефикасността на публичните инвестиции в НИРД и иновации, като те запазят своята роля на „лост” за насърчаване на частните инвестиции в тази област и не ги изместват.

Мерки с приложение в краткосрочен до средносрочен план (2011-2012 г.):

- Изготвяне на проект на Закон за иновациите.

Проектът на Закон за иновациите, който се очаква да бъде приет до края на трето тримесечие на 2011 г., ще регламентира обществените отношения, свързани с формирането и реализиране на иновационната политика в страната с цел въвеждане на съвременна организация и управление на иновационните процеси между всички субекти на иновационната система с цел повишаване на конкурентоспособността на българската икономика, нейното превръщане в икономика на знанието, базирана на растеж и устойчиво развитие с възможност за посрещане на предизвикателствата на глобализиращия се свят. Целта на законопроекта е да премахне съществуващите диспропорции в начините на финансиране на научни изследвания и иновации в предприятията. Ще бъдат формулирани нови източници и механизми за финансиране и нови области за държавно въздействие върху иновационната активност на предприемачите, като ще стимулира фирмите да инвестират за развитието на собствения си бизнес.

Със закона ще бъде институционализиран сега съществуващия Национален иновационен фонд, който от грантова схема ще се превърне във финансов инструмент за провеждане на държавната политика в областта на иновациите.

Със закона ще бъдат въведени данъчни кредити с цел стимулиране на частния сектор да инвестира в НИРД, в нови конкурентоспособни на световния пазар продукти, в съвременни системи за управление и контрол на производството.

- Проект „Национална стратегия за творческите индустрии”.

Стратегията цели да насърчи развитието на творческите индустрии, като източник на висока добавена стойност за икономиката, най-вече сред предприятията от книгоиздаването, архитектурата, филмовата индустрия, телевизията и радиото, музикалната индустрия и т.н. Стремешът е да се насърчи обучението в областта защитата на интелектуалната собственост и авторските и сродните права, да се

гарантира спазването на тези норми, да се стимулира клъстеризацията в сектора на творческите индустрии и да се повиши конкурентоспособността на тези предприятия.

- Финансиране на научно изследователски и развойни проекти и проекти за техническа осъществимост от средствата на НИФ.

Националният иновационен фонд⁴⁷ (НИФ), чиято дейност стартира през 2005 г. и по финансирани от който проекти до момента са сключени 378 договора, финансира научно-изследователски и развойни проекти и проекти за техническа осъществимост с цел:

- Повишаване на конкурентоспособността им, привличане на частни капитали при финансирането на научни изследвания и развитие на нови продукти и услуги.
- Насърчаване сътрудничеството между предприятията и изследователските организации;
- Насърчаване на МСП да инвестират в своето развитие.

Типове проекти, които се финансират са:

- Научноизследователски развойни проекти – максимална стойност на субсидията е в размер на 500 000 лв. със срок на реализация до 3 години. Разходите за индустриални научни изследвания се субсидират до 50 %, а такива за експериментално развитие до 25%;
 - Проекти за техническа осъществимост – максимална стойност на субсидията е в размер на 50 000 лв. за проекти със срок на реализация до 1 година.
- „Подкрепа за научноизследователската и развойна дейност на българските предприятия” (процедурата от ОП Конкурентоспособност ще бъде обявена през второ тримесечие на 2011 г.). По нея предприятията могат да получат безвъзмездна помощ за разработване на иновативни продукти, процеси и услуги, защита правата върху индустриална собственост, създаване на опитен образец и др.
 - Участие в Европейската мрежа за предприятия (Enterprise Europe Network)

Европейската мрежа за предприятия е инициатива на ЕК, която ще осигури подкрепа на малките и средни предприятия (МСП) да развият своя пълен потенциал и иновативен капацитет. Чрез предлагане на висококачествени услуги се цели тези фирми да станат по-конкурентноспособни. Силата на тази мрежа се състои в това, че обединява за първи път две измерения: региони и иновации. Предоставеното от ЕК финансиране покрива 50% от разходите на мрежата за новоприсъединилите се страни, останалите средства са от националните бюджети. От началото на 2011 г. МИЕТ е член на консорциума, реализиращ проекта и ще може активно да се включи в определянето и реализацията на мерките в подкрепа на бизнеса.

- Проект „Създаване и развитие на Центрове за насърчаване на предприемачеството във висшите училища”

Целта на проекта е да подготви студенти от технологичните университети за стартиране на собствен бизнес, да ги подпомогне при оценката за реализация на технологични идеи и при проучване на пазарното търсене на техния продукт, да осигури финансов ресурс и да подпомогне стартиращи фирми, създадени от

⁴⁷ Правилата за управление на средствата от НИФ са нотифицирани, съгласно Регламент на ЕК 800/2008 г.

завършващи студенти. Осигурява изпълнението на мярка №10 от Националната иновационна стратегия, както и допринася за повишаване на капацитета на висшите училища в обучение по предприемачество и за стимулиране на предприемаческата активност в студентите. На 09.11.2009г. са подписани договори с **4-ри университета със срок 36 месеца** - Лесотехнически университет - София; Технически университет - София, филиал Пловдив; Технически университет - Габрово и Международен колеж Албена - Добрич. През периода 2009-2012 г. ще се реализират планираните мерки от утвърдените Стратегически и финансови планове.

В по-дългосрочен план, до 2015 г., ще се прилагат редица мерки (подробно разписани в Приложение 1), като:

➤ **Фонд за насърчаване на иновациите.**

Целта на фонда, който ще бъде създаден с приемането на проекта на Закон за иновациите, е да осигури финансов инструмент за реализиране на национални, двустранни, международни програми и проекти за стимулиране на иновациите и създаване на подходяща среда за иновационно активните предприятия. Фондът ще подкрепя предприятията за въвеждането на съвременни авангардни технологии, които ще осигурят устойчива им конкурентоспособност на международните пазари; ще подкрепя програми и проекти за развитието на човешкия потенциал, както на средно техническо ниво, така и на висше управленческо ниво, с цел осигуряване на необходимият човешки ресурс за икономиката.

➤ **Активно членство в европейска инициативата ЕВРИКА**

Инициативата ЕВРИКА е организационно-управленческа рамка, система от механизми, която предлага услуги за намиране на партньор, разпространение на информация и друго обслужване на промишлените предприятия, научните изследователски организации и университети за сътрудничество в областта на приложно технологичните изследвания. Получаването на статут „проект на ЕВРИКА е запазена марка за качество в Европа, гаранция за изследванията и сигурност за пазарна успеваемост. Едно от големите достойнства на инициативата е, че запазената марка привлича рисков капитал за експериментиране на нови технологии в реална производствена и пазарна обстановка.

➤ **Съвместна програма ЕВРОСТАРС.**

Целта на тази програма е да се подкрепят тези МСП, които интензивно използват знанията и чиято дейност е изградена на основата на технологиите/иновациите. Целевата група на тази програма са тези предприятия, които се характеризират с изявена насоченост към клиентите на пазара, желаещи да постигнат силни международни позиции чрез реализацията на пазарно-ориентирани проекти с висока добавена стойност. Програмата подкрепя тези МСП, които ще ръководят съвместни научно-изследователски или иновационни проекти в партньорство с друго/и МСП или голямо предприятие или изследователски организации (минимум двама участника от минимум две страни–членки на програмата). Проектите, които ще се финансират трябва да са в полза на предприятията и крайният продукт от проекта да е на две години разстояние от момента на внедряването му в производството. „ЕВРОСТАРС” стимулира съвместни международни изследователски и иновационни проекти, чрез облекчаване достъпа на предприятията до финансиране при разработване на нови продукти, технологии и услуги. Програмата получава публичен бюджет в рамките на 400 млн. евро, като 100 млн. евро се отпускат от ЕК, а останалите средства са от националните бюджети за период от 6 години. Тези средства ще мобилизират още 400 млн. евро финансиране от частния сектор. Финансирането на участващите в тази програма се реализира, съгласно правилата за финансиране на участващите национални програми. За България това е Националния

иновационен фонд (РМС 306/2010)

- „Покриване на международно признати стандарти и въвеждане на системи за управление в предприятията” - по процедурата предприятия могат да получат безвъзмездна помощ за внедряване на системи за управление на качеството, добри производствени практики, системи за управление на ресурсите и постигане на продуктово съответствие.
- „Технологична модернизация в малки и средни предприятия” – цел предоставяне на възможност на български предприятия да обновят производствената си база, като по този начин ще повиши тяхната конкурентоспособност.
- „Подкрепа за развитието на кълстерите в България” - предприятия могат да получат безвъзмездна помощ за изграждане на административно тяло на кълстера, изпълнение на проекти с бърз резултат и инвестиционни дейности, в съответствие със стратегията за развитие на кълстера.

2.3. Иновационна инфраструктура и инфраструктура за развитие на МСП

Подобряването на иновационната инфраструктура е от решаващо значение за подобряване на връзката между науката и бизнеса. С оглед на стимулирането на активността и иновативността на българските компании ще бъде използвана и Оперативна програма „Конкурентоспособност”. Успешното приложение на изброените по-долу процедури ще допринесе значително и за подобряването на условията за бизнес в страната. До момента следните процедури са открити за подаване на проектни предложения:

- „Създаване на нови и укрепване на съществуващи технологични центрове” - подкрепа за изграждане или разширяване на технологични центрове в област, която би била от полза за развитието на определен бранш, който има отношение към определени приоритетни иновационни области като екоиновации, ИКТ, здраве).
- „Подкрепа за създаване на технологични паркове” - по процедурата изследователски организации могат да участват в обединение с предприятия за подготовка на документация (инвестиционен проект) за изграждане на технологичен парк в област, която би била от полза за развитието на съответен бранш.
- „Създаване на нови и укрепване на съществуващи офиси за технологичен трансфер” - по процедурата предприятия могат да участват самостоятелно или в обединение, вкл. с изследователски организации за изграждане или разширяване на офиси за технологичен трансфер в област, която би била от полза за развитието на конкретните предприятия или на бранша.

През 2011 г. по ОП „Конкурентоспособност” е планирано да бъдат обявени следните процедури, които имат отношение към подобряването на бизнес средата в България.

- „Развитие на приложните изследвания в изследователските организации в България” с цел модернизиране на инфраструктурата и оборудването за приложни изследвания на български изследователски организации, като по този начин подобри средата за създаване на иновации.
- „Иновационна мрежа БГ” с цел подобряване на бизнес средата чрез оптимизиране на връзките между участниците в българската иновационна система.

ПРЕДВАРИТЕЛЕН ВАРИАНТ /МАРТ 2011!

- „Изграждане на технологични паркове” - предприятията могат да участват в обединение с изследователски организации за реално изграждане на технологичен парк в област, която би била от полза за развитието на бранша.
- ”Създаване на регионални бизнес инкубатори” - предоставяне на условия на стартиращи предприятия да започнат и развият своя бизнес в най-рисковата начална фаза на съществуването си.

IV.3. Национална цел 3 по Пакет „Климат-енергетика” – „Достигане на 16% дял на възобновяемите енергийни източници в брутно крайно потребление на енергия и повишаване на енергийната ефективност с 25% към 2020 г.”

Просперитетът на българското общество в дългосрочен план ще зависи от въвеждането на устойчиви модели на производство и потребление, които са съобразени с капацитета и възможностите за възстановяване на екосистемите в съответствие с препоръките на ИН 5. Това означава да се постигне „зелен” икономически растеж чрез развитието на по-чиста, нисковъглеродна, енергийно ефективна и в по-широк смисъл ресурсно ефективна икономика, която не води до замърсяване или увреждане на околната среда и необратимо изразходване на природни ресурси. Постигането на тази цел ще допринесе и за постигането на европейската водеща инициатива „Европа за ефективно използване на ресурсите”.

Преходът към „зелена” икономика изисква възприемането на стратегии за по-устойчиво производство и потребление, в това число и ценообразуване, отчитащо пълните екологични и социални разходи с цел обезсърчаване на неустойчивите модели на производство и потребление. По този начин ще се намали използването на енергия и природни ресурси, и същевременно ще се подобри качеството на живот и благосъстоянието на хората.

България има неизползван потенциал от 4495 ктне годишно от възобновяеми източници (ВИ), което включва водна, вятърна, слънчева и геотермална енергия, биомаса и биогаз. Основните приоритети на енергийната политика за следващите десет години са увеличаване на дела на ВИ в брутно крайно потребление на енергия и повишаване на енергийната ефективност. В изпълнение на тези приоритети пред Европейската комисия е представен Национален план за действие за енергията от ВИ⁴⁸, в който са предвидени конкретни мерки и механизми за постигане на националните задължителни цели за:

- ⇒ 16% дял на енергията от ВИ в брутно крайно енергийно потребление на енергия до 2020 г.
- ⇒ Минимален дял от 10% на енергията от възобновяеми източници в крайното потребление на транспорта.

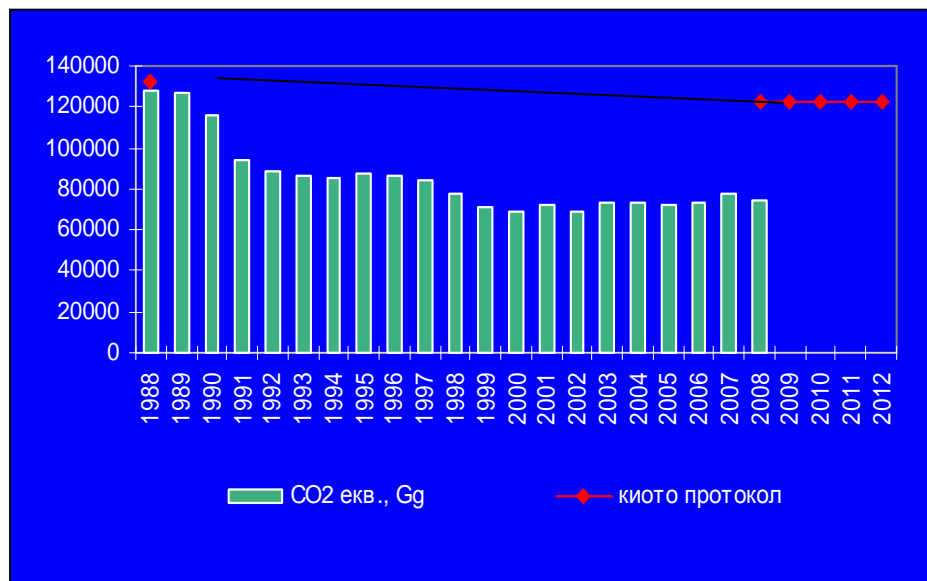
Изпълнението на политиката в областта на възобновяемата енергия и енергийна ефективност се осигурява от Закона за енергетиката, Закона за възобновяемите и алтернативни енергийни източници и биогоривата (ЗВАЕИБ) и Закона за енергийната ефективност (ЗЕЕ).

Анализът на данните от националните инвентаризации за периода до 2008 г. спрямо целите на Протокола от Киото⁴⁹ показва, че емисиите на парникови газове са значително по-ниски в сравнение с базовата 1988 г. и в момента България има необходимия резерв, който осигурява изпълнение на ангажиментите, поети с подписването на Протокола.

⁴⁸ Съгласно изискванията на Директива 2009/28/ЕО.

⁴⁹ На 17.07.2002 г. България ратифицира Протокола от Киото, с което се присъединява към усилията на световната общественост за предотвратяване и ограничаване на климатичните изменения. Страната ни се задължава да намали емисиите на парникови газове с 8% от общото количество емисии, емитирани през базисната 1988 г.

Графика. Постигане на целите на Протокола от Киото (до 2008 г., Gg CO₂ - екв.)

Източник:

Мерки с приложение в краткосрочен до средносрочен план (2011-2012 г.):

- **Преструктуриране в енергийния сектор – отделяне на преносните оператори** с оглед на ускоряване на създаването на интегриран и напълно работещ вътрешен пазар на енергия, за да се осигурят безпроблемен приток на газ и електроенергия, да се гарантира безпрепятствен и равнопоставен достъп на всички участници до енергийните мрежи, както и развитие на мрежовата инфраструктура в полза на всички участници.
- **Организиране на електроенергийна борса** с цел гарантиране на прозрачно ценообразуване, гъвкавост в договарянето, максимално използване на междусистемните преносни капацитети и възможност за едновременно разпределение на енергия и капацитет.
- **Създаване на единен координиращ административен орган в областта на ВИ – Агенция за устойчиво енергийно развитие (АУЕР)** с цел преодоляване на съществуващи административни бариери и осигуряване изпълнението на дейностите и мерките, касаещи изпълнението на националните цели на Република България (вкл. в Национален план за действие за енергията от възобновяеми източници, НПДЕВИ):
- **Ускорено реализиране на Национална публична информационна система за ВЕИ** - осигуряване на налична актуална информация за възможностите на националната електроенергийна мрежа за присъединяване на нови производители, за територии с произтичащи от екологичното законодателство ограничения за изграждане на нови ВЕИ мощности
- **Разработване на механизми, свързани с интегрирането към електроенергийните мрежи на производителите на електрическа енергия от ВИ**, посредством осигуряване на регулаторни стимули за инвестиции в мрежовата инфраструктура и за развитие на мрежите адекватно на нуждите на ползвателите им, включително прилагане на концепцията „умни мрежи”.
- **Разширяване дейността на фонд „Енергийна ефективност” за финансиране на проекти в областта на възобновяемите енергийни източници** насочено към подпомагане идентифицирането, разработването и финансирането на

осъществими проекти за подобряване на енергийната ефективност и насърчаване внедряването на ВЕИ-технологии, водещи до намаляване на емисиите от ПГ в атмосферата;

- **Разработване и приемане на Национална стратегия по енергийна ефективност на Република България** с цел повишаване на конкурентоспособността чрез намаляване на ЕИ; повишаване на енергийната сигурност, намаляване на необходимостта от допълнителни генериращи мощности, както и подобряване на здравето на нацията, създаване на нови работни места, повишаване на енергийния комфорт на домакинствата с ниски доходи;
- **Финансово насърчаване на мерки за енергийна ефективност** чрез схемите на Фонд „Енергийна ефективност”, специализирани кредитни линии, средства от европейски фондове и програми за създаване на допълнителни схеми и инструменти;
- **Разработване и приемане на Програма за ускорена газификация на Република България** с цел ускоряване на процесите за битова газификация на българските домакинства до 2020г., което ще допринесе за съществено подобряване на енергийната ефективност от замяната на използваната електрическа енергия за отопление с пряко изгаряне на природния газ;
- **Разработване на Национален план за действие по изменение на климата за периода 2013-2020 г.** – Разработване на политика за ограничаване на емисиите на парникови газове, развитие на нисковъглеродна икономика и ефективно използване на суровините и енергията;
- **Разработване на Национален план за действие за насърчаване на „зелените” обществени поръчки** с цел насърчаване на най-рационалното използване на суровини, материали и енергия и намаляване на количеството на генерираните отпадъци при съобразяване с цялостния жизнен цикъл на продуктите, насърчаване на еко-технологиите, еко-иновациите и производството на екологична продукция, като фактор за развитие на бизнеса и постигане на „зелен” и устойчив икономически растеж;
- **Въвеждане на отчисления за тон депониран отпадък**, дължими от лицата, които депонират отпадъци на регионални и общински депа за неопасни отпадъци и инертни отпадъци - насърчаване на повторното използване и рециклиране на отпадъците. Увеличаване на инвестициите в сектора и прилагане на принципите “отговорност на производителя” и “замърсителят плаща” при интегрирано управление на отпадъците.
- **Въвеждане на икономически стимули за намаляване потреблението на първични природни ресурси в строителството и използване на „заместващи” такива** с оглед на подобряване на ефективността на използване на природните ресурси.
- **Въвеждане на високи такси за използване на полиетиленови торбички** с оглед на подобряване на ефективността на използване на природните ресурси.
- **Въвеждане на икономически стимули за развитие производството и пазара на екологични брикети от отпадъчна биомаса** - Предотвратяване на използването на дефицитна дървесина под формата на дърва за горене. Намаляване на емисиите на азотни окиси, серен двуокис и други замърсители на въздуха, както и на парникови газове, свързани с използването на фосилни твърди горива. Оплозотворяване на отпадъчната биомаса.

ПРЕДВАРИТЕЛЕН ВАРИАНТ /МАРТ 2011!

- Изграждане на междусистемна газова връзка България – Сърбия с оглед на диверсификация на енергийните източници и доставки, и повишаване енергийната независимост.

В по-дългосрочен план, до 2015 г., ще се прилагат редица мерки (подробно разписани в Приложение 1), като:

През 2011 г. по ОП „Конкурентоспособност” е планирано да бъдат обявени процедури, които ще имат принос към постигането на национални цели по Пакет „Климат – енергетика”:

- „Въвеждане на енергоспестяващи технологии в предприятията” до края на второ тримесечие на 2011 г. предстои да се подпише меморандум с ЕБВР за съвместно изпълнение на схемата;
- „Въвеждане на възобновяеми енергийни източници в предприятията” - до края на второ тримесечие на 2011 г. предстои да се подпише меморандум с ЕБВР за съвместно изпълнение на схемата;
- Програма за стимули за прилагане на мерки за ЕЕ на домакинствата и закупуване на енергоефективни уреди и оборудване;
- Въвеждане на програма за обучение и квалификация на специалисти за енергетиката и новите технологии;
- Въвеждане на икономически механизми за насърчаване на разработването, производството и пускането на пазара на продукти, подходящи за многократно употреба;
- Въвеждане на данъчни облекчения и отстъпки от такси за икономическите субекти, които използват в производството рециклирани материали;

IV.4. Национална цел 4 „Дял на преждевременно напусналите образователната система от 11% до 2020 г. и дял на 30-34 годишните със завършено висше образование - 36% до 2020 г.”

(следва да се допълни)

В резултат на целенасочени мерки за намаляване броя на отпадащите от училище деца, както и за повишаване на образователното равнище на българското население, България бележи значителен напредък от 2001 г. насам.

Част от тези мерки са свързани с провеждането на изследване на тема “Причини за отпадането от училище в България”, осъществено по съвместен проект на МОМН и УНИЦЕФ „Предотвратяване на отпадането на ученици от училище”, в рамките на който са реализирани и пилотни мерки за превенция на отпадането от училище на общинско ниво. Мерките бяха насочени към формиране на училищни и общински политики за намаляване броя на децата в задължителна училищна възраст, които напускат училище.

Таблица X. Отчетни и прогнозни данни за равнището на образование и делът на лицата с висше образование

	2001		2009		2010*		2015*		2020*	
	България	ЕС	България	ЕС27	България	ЕС27	България	ЕС27	България	ЕС27
Дял на лицата 18-24 години с по-ниско от основно образование	20.5%	17.2%	14.7%	14.4%	13.4%	14.2%	9.8%	12.5%	6.3%	10.9%
Дял на лицата 30-34 години със завършено висше образование	23.6%	22.8%	27.9%	32.3%	29%	33.3%	33.8%	38.7%	38.5%	44.2%

Източник: ЕК, екстраполация на тенденциите за периода 2000-2008г.

Предвид необходимостта от мерки и дейности за превенция на ранното отпадане от училище по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” стартира изпълнението на процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по схема „Образователни услуги за ученици, изоставящи от учебния материал и деца с изявени дарби” на стойност 2.9 млн. лв., от които 2.5 млн. лв. от ЕСФ. Чрез реализацията на проекта, който приключи на 30.11.2010 г., бе осигурено допълнително обучение на над 7 000 деца и ученици от началния етап на основното образование и от предучилищна възраст. По проекта беше организирано и обучение на 1 344 детски и начални учители, които получиха методически насоки за работа с деца с обучителни проблеми и с деца, чийто семеен език не е български. Разширяване на идеята за допълнително обучение на деца от задължителните предучилищни групи и на ученици от началния образователен етап, които имат трудности в обучението, се осигурява чрез Националната програма „С грижа за всеки ученик”.

Предвидените мерки за постигане на национална цел 4 са обособени в следните приоритетни области:

4.1. Повишаване на броя на децата, включени във форми за предучилищна подготовка

Мерки с приложение в краткосрочен до средносрочен план (2011-2012 г.):

- Въвеждане на двегодишна задължителна подготовка преди постъпване в първи клас с цел намаляване на необхванатите и отпадащи от училище деца, както и за социализиране на децата, включително и на тези, за които българският език не е майчин

В по-дългосрочен план, до 2015 г., ще се прилагат редица мерки (подробно разписани в Приложение 1), като това са:

- Въвеждане на задължителна предучилищна подготовка за децата от 5-годишна с цел повишаването на броя на децата, включени в системата на образованието от най-ранна възраст
- Осигуряване на условия за повишаване на квалификацията на детски учители за работа в групите за задължителна предучилищна подготовка.

4.2. Превенция и ограничаване на ранното напускане на училище

Причините за отпадането от училище и непълното обхващане на децата и младите хора в задължителна училищна възраст от националната образователната система са комплексни и положителната промяна на състоянието на тези явления изисква прилагане на комплексни мерки и добра координация между институциите от няколко различни сектора на всяко от нивата на управление – национално, регионално и местно равнище.

Основната част от отговорностите за прилагането на националната политика по отношение на задължителното образование е съсредоточена в Министерството на образованието, младежта и науката, което трябва да бъде естествен координационен център на междусекторните действия за намаляване на броя на необхванатите и отпадащите ученици в задължителна училищна възраст.

- Осигуряване на възможности за провеждане на консултации и допълнителни занимания за подпомагане на ученици в начален и прогимназиален етап със затруднения при усвояване на учебния материал (допълнителни занимания в малки групи, индивидуални програми) – до 2011 г.
- Осигуряване на възможности за целодневни форми на обучение за децата от началния етап на основното образование – до 8ми клас (до 2013 г.)

4.3. Изпълнение на Национална стратегия за младежта 2010-2020 г.

Националната стратегия за младежта 2010-2020 г.⁵⁰ е дългосрочен стратегически документ за реализиране на единна, последователна и устойчива, с елемент на надграждане, младежка политика в България, основана на многосекторния подход, междусекторното сътрудничество и съвместното управление с младите хора на общинско, регионално и национално ниво. Анализират се тенденциите и прогнозирането на пазара на труда, разработването на механизми и услуги за специална подкрепа на пълноценното личностно и обществено развитие на младите хора в съответствие с потребностите и интересите им ще доведат до подобряване качеството на професионалното и кариерно ориентиране, насърчаването на професионалната мобилност и ще подпомогнат преодоляването на несъответствията между търсенето и предлагането на работна сила по отношение на „новите умения за новите работни места” в съответствие с ИН 8 и в изпълнение на целите на водеща инициатива „Младежта в движение”. Планът за действие за изпълнение на Национална стратегия за младежта (2010-2020) ще бъде разработен до края на м. април 2011 г. Ключови мерки предвидени в него ще бъдат: **(предстои да бъде**

⁵⁰ Одобрена на заседание на МС на 06.10.2010 г.

допълнено след обобщаване на приносите на компетентни ведомства и местни власти)

4.4. Създаване на стимули за получаване на степен за висше образование

Постигането на висок дял на младите хора с висше образование се стимулира от планираното създаване на **система за повишаване мотивацията за постигане на по-добри резултати в обучението**. Това ще се постигне посредством осигуряването на допълнителни студентски стипендии и награди, и ще допринесе за осигуряването на равен достъп до образование, което води до по-висока мотивация и заинтересованост на студентите от образователния процес. Тази мярка пряко адресира необходимостта от подобряване на общата рамка в образователните и обучителни системи (фактор за растежа 4).

В допълнение, **прилагането на програмата за студентско кредитиране** ще повиши привлекателността на висшето образование чрез гарантиране на равен достъп до висшето образование на всички лица, независимо от социалния им статус. Изпълнението на тази програма пряко адресира необходимостта от подобряване на общата рамка в образователните и обучителни системи (фактор за растежа 4) и ще способства за адресиране на фактор за растежа 1 свързано с подобряване ефективността на публичните разходи и осигуряване на преразпределение на публичните разходи към дейности.

Успешната **реформа в нормативната база в системата на висшето образование**, вкл. промяна на Закона за висшето образование, въвеждане и развитие на рейтингова система на висшите училища, и на възможност за провеждане на студентски практики в реална работна среда, както и подобряването на качеството на висшето образование (адресиращи фактор за растежа 4) ще допринесе за допълнително повишаване на привлекателността на образованието и постигане на цел 4. Тези мерки също така ще допринесат за постигането на фактор за растежа 1 и национална цел 1.

IV.5. Национална цел 5 „Намаляване на броя на живеещите в бедност с 260 хил. души”:

България е сред държавите-членки на ЕС, в които рискът на бедност за населението е над средното равнище за ЕС. През 2008 г. равнището на бедност в България е било 21.4% или бедни са били около 1.63 млн. лица. По възрастови групи рискът от бедност е най-висок за децата до 18-годишна възраст (26%) и за населението над трудоспособна възраст (34%). За населението между 18-64 г. рискът от бедност е 17%. Според икономическия статус рискът от бедност е най-висок за безработните (55%), пенсионерите (32%) и останалите икономически неактивни лица (24%). Работещи бедни са 7.2% от заетите, което неминуемо се отразява на равнището на бедност сред децата. В структурата на бедните около 27% са хора над трудоспособна възраст, 20% са децата под 18-годишна възраст и 53% са хората в трудоспособна възраст.

С оглед на горното, към националната цел за намаляване на броя на живеещите в бедност с 260 хил. души или с 16% от бедните през 2008 г., са дефинирани четири подцели, а именно:

- ⇒ Намаляване на броя на децата във възрастовия интервал 0-18 г., живеещи в бедност, със 78 хил. души (30% от общата национална цел и 25% от броя на бедните деца през 2008 г.)
- ⇒ Намаляване на броя на лицата на 65 и повече навършени години, живеещи в бедност, с 52 хил. души (20% от общата национална цел и 10% от броя на бедните възрастни хора през 2008 г.)
- ⇒ Намаляване на броя на безработните във възрастовия интервал 18-64 г., живеещи в бедност, със 78 хил. души (30% от общата национална цел и 25% от броя на бедните безработни във възрастовия интервал 18-64 г. през 2008 г.)
- ⇒ Намаляване на броя на заетите лица във възрастовия интервал 18-64 г., живеещи в бедност, с 52 хил. души (20% от общата национална цел и 22% от броя на работещите бедни във възрастовия интервал 18-64 г. през 2008 г.).

С дефинирането на тези специфични подцели се прави и връзка с националната цел за България да достигне равнище на заетост за възрастовата група 20-64 г. от 76 % до 2020 г. и дефинираните към нея подцели. Насърчаването на заетостта ще допринесе за намаляване на равнището на бедност, както сред безработните и работещите, които са в трудоспособна възраст, така и сред децата и по-възрастните, като членове на техните семейства. За намаляването на бедността в страната ще способства и постигането на целите в образованието. Успешното намаляване на бедността в страната е силно зависимо както от постигането на целите на горепосочените политики (в съответствие с ИН 7, 8, 9 и 10), с реализирането на успешни инициативи на национално равнище по европейските водещи инициативи „Европейска платформа срещу бедността”, „Програма за нови умения и работни места” и „Младежи в движение”, така и от икономическия растеж и развитието на страната.

Прогнозата за приноса на България към постигането на европейската цел за насърчаване на социалното включване, в частност чрез намаляване на бедността, е 2.5%. Тази прогноза съответства на намаляване на общия брой на материално

ПРЕДВАРИТЕЛЕН ВАРИАНТ /МАРТ 2011!

лишените⁵¹ с 504 хиляди души (13%), но при допускане за ежегоден реален ръст на БВП на човек от населението от 1.25% за периода 2010-2020 г. Прогнозата съответства и на дела на бедните и социално изключените в България в общия брой на бедните и социално изключените в ЕС - 2.4%.

Мерки с приложение в краткосрочен до средносрочен план (2011-2012 г.):

- Разработване на нов Закон за детето;
- Обединяване на правните норми в областта на социалната икономика в един нормативен акт;
- Разработване на Национална концепция за активен живот на възрастните хора;
- Разработване и въвеждане на механизъм за определяне на размера на минималната работна заплата, отчитащ икономическите и социалните й функции.

В по-дългосрочен план, до 2015 г., ще се прилагат редица мерки (съгласно Приложение 1), като:

- Оценка на въздействието на политиките и законодателството, свързани с материална подкрепа на уязвимите групи;
- Инвестиции в интегрирани услуги за ранно детско развитие (за деца от 0 до 7 г.);
- Деинституционализация на грижата за деца /мрежа от социални услуги в общността, програми за напускащите специализираните институции, приемна грижа и др./;
- Подпомагане на семействата с деца;
- Осигуряване на материална подкрепа, подходящи форми за заетост, квалификация и преквалификация, и на достъпна среда за хората с увреждания;
- Развитие на социалната икономика – създаване на нови и подкрепа на съществуващи предприятия в сферата на социалната икономика;
- Отпадане на максималния размер на новоотпуснатите пенсии и постепенно увеличаване на максималния размер на старите пенсии – прието е и в сила;
- Създаване на мрежа от услуги за дългосрочна грижа;
- Създаване на мрежа от услуги за дългосрочна грижа;
- Изграждане на социални жилища, включително и за най-уязвимите представители на ромската общност;
- Създаване на интегрирани социални, здравни и образователни услуги за бездомните лица;
- Изследване относно бездомността, създаване на статистическа база данни относно бездомността и нейните измерения и разработване на цялостна стратегия за борба с бездомността.

Мерките, предвидени за постигането на цели 1 и 4, както и за преодоляване на предизвикателствата пред фактор пред растеж 4 имат директен принос за постигането на целта за намаляване на бедността.

Предвидено е първоначално финансиране в размер на

⁵¹ Броят на хората, които са лишени от минимум 4 от общо 9 жизнено важни стоки и услуги.

V. ХОРИЗОНТАЛНИ И МЕТОДОЛОГИЧЕСКИ ВЪПРОСИ

Изготвянето и прилагането на Националната програма за реформи на Република България протича в рамките на специално създадена и функционираща работна група „Европа 2020“ към Съвета по европейските въпроси, в която участват представители на държавната администрация и на всички заинтересовани страни.

V.1. Политическо участие (парламент, регионални и местни власти)

Заместник министър-председателят и министър на финансите е определен за национален координатор по стратегията „Европа 2020“⁵². Като такъв, той следи за координацията на националните с общоевропейските икономически и финансови политики.

На 28.09.2010 г. г-н Дянков представи основните приоритети и мерки за достигане на националните цели, заложи в Националната програма за реформи на Република България за 2010-2013 г. на заседание на Съвета за обществени консултации. Разработената от работната група програма се одобрява от Съвета по европейските въпроси и Министерския съвет, след което се представя и пред Народното събрание, обикновено в Комисията по европейски въпроси и координация на европейските фондове.

V.2. Участие на социалните партньори и другите заинтересовани страни

(ще се актуализира с резултатите от срещите и дискусиите в края на март 2011 г.)

Предприети са целенасочени действия за по-активното ангажиране и включване на социалните партньори и неправителствения сектор при изготвяне на настоящата Национална програма за реформи за 2011-2015 г. В работната група, отговорна за подготовката на НПП, са включени, освен представители на централната държавна администрация и на администрацията на местно ниво, и представители на социалните партньори, неправителствения сектор и академичните среди.

На 20.09.2010 г. бе проведено публично обсъждане на изготвения първоначален вариант на НПП, в което активно участие взеха представители на горепосочените среди. В резултат беше отчетен техният директен принос с бележки, критики и конструктивни предложения, който е включен в настоящата програма.

На 28 септември приоритетите по програмата бяха обсъдени в Съвета по обществени консултации към Националния парламент, като част от представените по време на дебата предложения намериха отражение в проекта на настоящия документ.

⁵² С изменението и допълнението в Устройствения правилник на Министерството на финансите, приети от Министерския съвет на 9 юни 2010 г.

От началото на м. февруари 2011 г. е стартирана публична консултация по предварителния вариант на НПП (чрез уебстраницата на Министерството на финансите).

V.3. Инструменти за наблюдение

България има изграден и много добре функциониращ механизъм за наблюдение на напредъка по осъществяване на целите и реформите в Националната програма за реформи, който може да бъде посочен и като добра практика в тази област. Отчитането на напредъка по НПП става на тримесечна база и е регламентирано с Решение № 416 на Министерски съвет от 18 юни 2007 г.⁵³. То се координира в рамките на работна група 31 „Европа 2020” към Съвета по европейските въпроси. На базата на приноса на всеки от участниците в групата, Министерството на финансите (дирекция „Икономическа и финансова политика”) изготвя тримесечен доклад от името на националния координатор по стратегията „Европа 2020”, заместник министър-председателя и министър на финансите г-н Симеон Дянков, който се внася за разглеждане и одобрение от Министерския съвет.

Националният статистически институт (НСИ) на България ще включи в Националната статистическа програма регулярното осигуряване на официална статистическа информация по индикаторите, които измерват напредъка по изпълнение на целите и реформите, заложените в Националната програма за реформи. Информацията ще бъде публикувана на Интернет страницата на НСИ и ще залегне в основата на изготвянето на тримесечните и годишни доклади на националния координатор по стратегията „Европа 2020”. НСИ, чрез своите представители в работна група 31 „Европа 2020” към Съвета по европейските въпроси, също така ще продължи да оказва методологическа подкрепа по разработването, производството и разпространението на статистическа информация на институциите, ангажирани с механизма за наблюдение на напредъка в съответствие с принципите на Кодекса на Европейската статистическа практика.

V.4. Външни оценки на Националната програма за реформи

През 2007 г. Икономическият и социален съвет⁵⁴ на Република България препоръча осигуряването на активно участие на всички социални партньори в публичния мониторинг на Националната програма за реформи, с което да бъдат постигнати по-добри резултати и по-широко представителство. Необходимостта от по-структурирана НПП, която да е в по-голяма степен обвързана с целите на тогавашната Лисабонска стратегия, а Планът за действие да съдържа и конкретен времеви график, който да се спазва, както и необходимостта за посочване на конкретен министър, който да следи за изпълнението на НПП, бяха изведени като основни препоръки. Тези препоръки бяха отразени в Националната програма за реформи 2007-2009 г. и в Плана за действие към нея.

⁵³ Решение № 416 на Министерски съвет от 18 юни 2007 г. за определяне на механизма за отчитане изпълнението на заложените в Националната програма за реформи (2007-2009 г.) и в Резюмето на предизвикателствата, политиките и управлението - Национална програма за реформи на Република България (2007-2009 г.) мерки и действия (РМС № 416 от 2007 г.). Предстои неговата актуализация.

⁵⁴ “Публичен мониторинг на националната програма за реформи предлага ИСС”, 06.02.2007 г.

В доклада на Лисабонския съвет „Ако не сега, то кога?“⁵⁵ се препоръчва използването на кризата за провеждането на значителни реформи, особено в публичния сектор и като добър пример в това отношение се посочват скандинавските страни.

В свое изследване⁵⁶ Европейската комисия акцентира върху необходимостта от провеждането на средносрочни и дългосрочни реформи в държавите-членки на ЕС като един от факторите за успеха на стратегията „Европа 2020“. Тези реформи трябва да бъдат насочени към повишаване на устойчивостта на публичните финанси и повишаването на икономическия растеж и заетостта, което да допринесе до превръщането на ЕС в по-проспериращ, по-зелен и по-справедлив съюз. ЕК подчертава, че степента от ползите от реформите ще зависи най-вече от обхвата и дълбочината на проведените реформи.

В проект на доклад на Pricewaterhouse Coopers⁵⁷ се стига до заключението, че процесът на ефективно изпълнение на Лисабонската стратегия изисква създаването на работещ механизъм на национално ниво. Основна част от този механизъм безспорно е правилното програмиране на стратегическите цели в основните стратегически документи и осигуряването на връзката, консистентността и допълняемостта между тях. Pricewaterhouse Coopers идентифицира трите основни документа, чрез които се прилага Лисабонската стратегия в България - Националният план за развитие на Република България 2007-2013 г., Националната стратегическа референтна рамка 2007-2013 г. и Националната програма за реформи 2008-2010 г. По отношение на Националната програма за реформи Pricewaterhouse Coopers препоръчва по-пълното обхващане на интегрираните насоки от Лисабонската стратегия с цел постигането на оптимални резултати. Авторите на доклада считат, че са необходими още действия в посока идентифицирането на силните и слабите страни на ключови административни места, подобряването на тяхната ефективност, както и определянето на областите, в които тяхната координация да бъде подобрена. Pricewaterhouse Coopers идентифицира като възможна добра практика и принципи осъществяването на широко междуведомствено обсъждане на етапа на новото тригодишно програмиране на НПП като ключова предпоставка за формулиране и разработване на адекватни мерки, постигане на максимална реалистичност на новите мерки спрямо постигнатия напредък, съществуващата макро- и микро-обстановка и политическата амбиция на управляващите, както и за ранно съгласуване на приоритетите и преосмисляне на мерките с оглед на ограничените финансови ресурси. Това би улеснило и намирането на допълнително финансиране чрез ранно осмисляне и стартиране на процеси, които обикновено се характеризират с дълги технологични срокове (синхронизиране на пред-програмните периоди по структурните фондове).

⁵⁵ „If Not Now, Then When? Using Europe 2020 to Restore Confidence and Growth” by Ann Mettler, executive director of the Lisbon Council, June 2010.

⁵⁶ “Quantifying the potential macroeconomic effects of the Europe 2020 strategy: stylised scenarios” by Alexandr Hobza and Gilles Mourre; Economic Papers 424, September 2010.

⁵⁷ „Доклад в изпълнение на дейност 3 „Анализ на организацията и координацията на административните структури и звена, отговарящи за разработването и прилагането на политики, свързани с Лисабонската стратегия в Република България” по проект „Преглед на организацията в ключови звена на българската държавна администрация, отговарящи за изработването и прилагането на политики, свързани с Лисабонската стратегия”, Pricewaterhouse Coopers, София, октомври 2009 г. Проектът не е приключил и дейностите по него не са официално приети. Възложител през 2009 г. беше МДААР, а правопреемник понастоящем е Администрацията на МС. Създадена е комисия за оценка на изпълнението и приемане на резултатите.

VI. ПРИНОС НА СТРУКТУРНИТЕ ФОНДОВЕ И КОХЕЗИОННИЯ ФОНД В ПРИЛАГАНЕТО НА НПР ЗА ПЕРИОДА ДО 2015 Г. (ПО НАСТОЯЩАТА ФИНАНСОВА ПЕРСПЕКТИВА + N+2).

VI.1. Принос на Структурните фондове и Кохезионния фонд в прилагането на НПР към момента

Мерки за подобряване на усвояването на Структурните фондове и Кохезионния фонд

Осъществявани мерки

В контекста на постоянния мониторинг и взаимодействие с представителите на Европейската комисия, вкл. под формата на мисии и партньорски проверки, бяха идентифицирани редица тесни места и предприети съответните корективни мерки, с оглед оптимизиране на системите за управление и контрол (СУК) на СКФ и тяхното функциониране.

През 2010 г. бяха извършени **институционални промени**, свързани с координацията, при управлението на средствата от ЕС.

С ПМС № 70 от април 2010 г., изменящо ПМС № 229 от 23.09.2009 г. министърът по управление на средствата от Европейския съюз бе определен да отговаря за цялостната организация и ръководство на системата за координация при управлението на средствата от Европейския съюз. Дейността му се подпомага от Централно координационно звено (ЦКЗ) в Министерския съвет (МС). Със същото ПМС е създаден Съвет за координация при управлението на средствата от Европейския съюз към МС (СКУСЕС), като колективен орган за координация на мерките за изпълнение на правителствената политика за икономическо, социално и териториално развитие на страната, финансирани със средства от ЕС. Председател на Съвета е министърът по управление на средствата от ЕС, а членове на Съвета са министрите на външните работи; икономиката, енергетиката и туризма; регионалното развитие и благоустройството; труда и социалната политика; транспорта, информационните технологии и съобщенията; околната среда и водите; земеделието и храните, както и заместник-министър на вътрешните работи, определен от министъра на вътрешните работи. ЦКЗ е и Секретариат на СКУСЕС.

В рамките на ЦКЗ функционира административно звено, отговарящо за подготовката на Национален план за развитие - НПР „България 2020”, който ще обхваща инвестиционните приоритети на страната, включващи всички източници на финансиране. ЦКЗ отговаря и за координацията по изпълнението и оценката на НСРР за периода 2007–2013 г., както и за подготовката на Националния стратегически програмен документ за финансовата перспектива на ЕС 2014–2020 г. - за средствата от ЕС. По този начин, със създаването на единен център за координация се осигурява съгласуваност между целите на Кохезионната политика на ЕС и националните инвестиционни политики.

ПРЕДВАРИТЕЛЕН ВАРИАНТ /МАРТ 2011!

Хоризонталните и специфичните (по Оперативни програми) мерки за подобряване усвояването на средствата от ЕС са насочени в следните направления:

➤ Подобряване на финансовото управление и контрол

Под методическото ръководство на ЦКЗ и с помощта на иницирани от ЦКЗ междуведомствени работни групи, бяха изготвени и въведени в практиката на Управляващите органи и Междинните звена следните методически указания и общи насоки във връзка с управлението на средствата от Европейския съюз:

- Общи насоки за избягване на конфликт на интереси по смисъла на чл. 52 от Регламент 1605/2002 и за спазване принципа на безпристрастност и независимост при управление на оперативните програми по СКФ.
- Методология за определяне на размера на финансовите корекции по оперативните програми.

Като условие за ефективни и ефикасни СУК, е внедрена и функционира информационна система за управление и наблюдение на СКФ (ИСУН). Същата осигурява подпомагане управлението на всички нива в администрацията и бенефициентите, посредством проследяемост и електронно извършване на ключови процеси в следните направления: регистрация на проекти и бенефициенти; оценка на проектни предложения, управление на проекти, финансово управление и плащания; проверки на място и управление на нередности; наблюдение, публична информация.

➤ Промени в нормативната база за управление на СКФ

С ПМС е определен и механизма за верифициране на разходите и изплащане на безвъзмездна финансова помощ по оперативните програми, съфинансирани от Структурните фондове и Кохезионния фонд на Европейския съюз, които поставя срокове за верифициране на разходи и извършени дейности на бенефициентите от страна на административните структури за управление на програмите. Въведени са промени в ПМС за определяне на реда и условията за определяне на безвъзмездна финансова помощ (БФП) от ОП, които целят оптимизирането на правилата и процедурите, вкл. с въвеждането на процедура по възражения на етап оценка на проектни предложения.

➤ Ускоряване физическото и финансовото изпълнение на проекти

С Решение на МС е осигурено увеличаването на максималния размер на авансовите плащания по договорите с бенефициентите за БФП за проекти по оперативни програми Регионално развитие, Транспорт и Околна среда, в които е концентриран основния дял от инвестициите в базисна инфраструктура.

Към момента функционира Фонд на органите за местно управление – ФЛАГ, който с държавно участие и капитал на ЕБВР предоставя на бенефициентите, при определени условия и на база на предварителни критерии, услуги, сред които заеми и „мостово финансиране”.

Създаден е механизъм за използване на Кредитното споразумение с ЕИБ за структурен програмен заем до 700 млн. евро за национално съфинансиране на проекти по ОП.

➤ Повишаване на административния капацитет

Провеждат се обучения за регионалните и местните власти, съфинансирани по проект на ЦКЗ, одобрен по Оперативна програма „Техническа помощ”. Одобрено е Постановление на МС и понастоящем се назначават допълнителни експерти, като сътрудници по Кодекса на труда към съответните звена за управление и контрол на европейските програми, с цел изпълнение на конкретни задачи, в помощ на

администрацията. В МС се провеждат регулярни срещи с Националното сдружение на общините, неправителствения сектор и СГО за дискутиране на текущи въпроси. В МС се провеждат и седмични срещи с ресорните заместник-министри, отговарящи за оперативните програми. На месечна основа се организират и „Дни на отворените врати”, на които потенциалните и реалните бенефициенти се срещат с представители на администрацията и обменят информация и насоки по редица въпроси на управлението на БФП.

Използват се активно възможностите за използване на техническа помощ от международните финансови институции (МФИ), като ЕИБ, ЕБВР и Световна банка за подобряване процеса на стратегическо планиране и управление на проекти.

Планирани мерки:

➤ Дейности предвидени за развитие на ИСУН

Предстои разработването и въвеждането в експлоатация на „Електронни услуги за бенефициентите” до края на м. септември 2011 г. Продължава процесът по интегрирането на системата на ЕК за наблюдение и отчитане на плащанията - ЛОТАР в ИСУН. През 2011 г. предстои изграждането на интерфейс между ИСУН и информационната система за управление на фондовете на Европейската комисия – SFC2007. Предстои също така изграждането на интерфейс между програмите за Трансгранично сътрудничество и ИСУН. Процесът е започнал и тече съгласуване на вида и формата на данните за обмен.

➤ Дейности по нормативната база:

Приета е концепция за изменение на Закона за обществените поръчки. Целта е да се обхванат всички процедури за възлагане в един нормативен акт. Освен това със закона се въвеждат изискванията на Директива 2009/81/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 13.07.2009 г. относно координиране на процедурите за възлагане на някои поръчки за строителство, доставки и услуги от възлагачи органи или възложители в областта на отбраната и сигурността и за изменение на директиви 2004/17/ЕО и 2004/18/ЕО. Допълва се нормативната уредба и се регламентират неуредени до момента случаи от практиката.

➤ Дейности по изпълнението на програмите:

Ще бъде подсилен капацитета за предварителен контрол върху разходването на средства от бюджета на ЕС, които ще се извършва централизирано от Агенцията за обществени поръчки. С техническата помощ от ОП следва да се изготвят и въведат в практиката стандартни образци на документи за обществени поръчки, съставляващи договорното досие.

В контекста на активното използване на съвместните инструменти на ЕК и МФИ, се предвижда по-нататъшно разширяване на подкрепата от JASPERS и създаването на специални мобилни експертни групи за ад-хок, краткосрочна помощ за общините за проекти по ОП „Околна среда” и ОП „Регионално развитие”.

Макар че като нова страна-членка на Европейския съюз, България няма ангажимент да заложи в програмните си документи за 2007-2013 г. конкретни суми, с които чрез Структурните инструменти на ЕС да се финансират мерки, свързани с постигане на целите на Лисабонската стратегия⁵⁸, над 60% от финансовия ресурс по оперативните

⁵⁸ Следва да бъде подчертано, че разпределението на средствата от СКФ тук са съгласно извършената от ЕК специална кодификация по приоритетни теми по Оперативните програми, които допринасят към изпълнението на Лисабонската стратегия. До този момент, ЕК не е предоставила информация за

ПРЕДВАРИТЕЛЕН ВАРИАНТ /МАРТ 2011!

програми - 7.982 млрд. лв., е насочен именно за такива теми. Тези мерки са по пет от оперативните програми - „Транспорт“, „Развитие на Конкурентоспособността на българската икономика“, „Развитие на човешките ресурси“, „Регионално развитие“ и „Административен капацитет“.

По данни от Информационната система за управление и наблюдение на средствата от Структурните и Кохезионния фондове на ЕС към 01.02.2011 г.:

- По ОП „Развитие на човешките ресурси“ са обявени 43 процедури по приоритетни теми, имащи принос за постигане целите на Лисабонската стратегия. По тях до момента са подписани 1 724 договора с обща стойност на европейското финансиране в размер на 834.575 млн. лв.
- По ОП „Развитие на Конкурентоспособността на българската икономика“ до момента са обявени 24 процедури по приоритетни теми, имащи принос към Лисабонските цели на обща стойност 713 372 929 евро . По тях са сключени 759 договора (подлежи на уточнение).
- По ОП „Регионално развитие“ са обявени 9 процедури, допринасящи за постигането на Лисабонската стратегия. По тях са сключени 81 договора с обща стойност на европейското финансиране в размер на 142.875 млн. лв.
- По ОП „Транспорт“ са сключени 9 договора по процедури, допринасящи за постигане на целите от Лисабонската стратегия. Общата стойност на европейското финансиране е в размер на 610.946 млн. лв.
- По ОП „Административен капацитет“ до момента е обявена една процедура по тема, имаща принос към Лисабонските цели. По нея са сключени 34 договора с обща стойност на европейското финансиране 17.761 млн. лв.

По отделни приоритетни теми това разпределение е, както следва:

Код на приоритетна тема	Приоритетна тема	Сума на сключените договори в хил. лв. (европейско финансиране)
2	Инфраструктура на НИТРД (включително оборудване, съоръжения и инструментариум и високоскоростни компютърни мрежи, свързващи изследователските центрове) и центрове за компетентност в определена технологична област	1 962.178
4	Помощ за научно-изследователски, технологични и развойни дейности (НИТРД), по-специално в малките и средни предприятия (включително достъп до услугите за НИТРД в изследователските центрове)	13 713.094
5	Модерни услуги за подпомагане за предприятия и групи предприятия	564.356
7	Инвестиции във фирми, които са пряко свързани с изследвания и иновации (иновационни технологии, създаване на нови предприятия отуниверситетите, съществуващите НИТРД центрове и предприятия и др.	336 888.655
8	Други инвестиции в предприятия	144 038.275
9	Други мерки за стимулиране научноизследователската дейност, иновациите и предприемачеството в МСП	3 938.394

прехода от Лисабонска стратегия към стратегия „Европа 2020“ по съответните приоритетни теми по оперативните програми, което е възможно да води до надценени/подценени стойности.

ПРЕДВАРИТЕЛЕН ВАРИАНТ /МАРТ 2011!

Код на приоритетна тема	Приоритетна тема	Сума на сключените договори в хил. лв. (европейско финансиране)
10	Телефонна инфраструктура (включително широколентови мрежи)	7 657.496
11	Информационни и комуникационни технологии (достъп, сигурност, интероперативност, предотвратяване на риска, изследвания, иновации, електронно съдържание, др.)	177.378
13	Услуги и програми за граждани (електронно здравеопазване, електронно управление, електронно обучение, електронно приобщаване и т.н.)	17 761.675
16	Железопътен транспорт	37.360
17	Железопътен транспорт(TEN-T)	46 886.721
21	Автомагистрала (TEN-T)	598 756.743
26	Мултимодален транспорт	425.000
28	Интелигентни транспортни системи	38.144
40	Възобновяема енергия: слънчева	4 791.839
43	Енергийна ефективност, когенерация, енергийно управление	93 088.586
62	Развитие на системи и стратегии за учене през целия живот в предприятията, за обучение и услуги за служителите	209 803.583
65	Модернизиране и укрепване на институциите на пазара на труда	12 710.493
66	Въвеждане на активни и превантивни мерки на пазара на труда	310 217.116
67	Мерки за поощряване на активното остаряване и удължаване на трудовия живот	23 523.165
68	Подкрепа за самостоятелна заетост и създаване на предприятия	17 000.000
69	Мерки за подобряване на достъпа до заетост и увеличаване на устойчиво участие и напредък на жените в заетостта, с цел да се намали сегрегацията на полова основа на пазара на труда и да се съчетае работата и личния живот, като се улесни достъпа до услугите за гледане на деца и за помощ на зависими хора	4 216.340
70	Специфично действие за увеличаване участието на мигранти в заетостта и по този начин укрепване на социалната им интеграция	74.034
71	Пътеки за интегриране и повторно връщане на работа за хора в неравностойно положение: борба с дискриминацията по отношение на достъпа и напредъка на пазара на труда, както и насърчаване приемането на разнообразие на работното място	122 232.145
72	Проектиране, въвеждане и осъществяване на реформите в системите за образование и обучение, за да се развият шансовете за наемане на работа, за да се усъвършенства адаптивността на началното и професионалното образование за пазара на труда и непрекъснатото осъвременяване на уменията на персонала за обучение за участие в икономиката, основана на иновациите и знанието	51 518.697
73	Мерки за увеличаване участието в образованието и обучението през целия живот, включително чрез действие за намаляване на преждевременното напускане на училище, дискриминацията на лицата, основана на пол и увеличен достъп до началното,	66 487.748

ПРЕДВАРИТЕЛЕН ВАРИАНТ /МАРТ 2011!

Код на приоритетна тема	Приоритетна тема	Сума на сключените договори в хил. лв. (европейско финансиране)
	професионално и висшето образование и обучение и повишаване на тяхното качество	
74	Развитие на човешкия потенциал в областта на изследванията и иновациите, и по-специално чрез следдипломно обучение и образование за изследователи и нетуъркинг дейности между висши училища, изследователски центрове и предприятия	16 791.931
ОБЩО:		2 105 301.146

Сключените към момента договори по темите, допринасящи за постигане целите на Лисабонската стратегия, са на обща стойност 2 105.301 млн. лв. Те представляват 26,78% от средствата, заложи за постигането на лисабонските цели по оперативните програми и 43.65% от общия размер на европейското финансиране по всички сключени до момента договори по оперативните програми.

VI.2. Прогноза за усвояване на средства по теми, имащи принос към постигането на целите на НПП до 2015 г.

По оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика” 2007–2013 се очаква да бъдат усвоени средства (в евро) по теми, имащи принос към постигането на целите на НПП до 2015 г., както следва:

Приоритетни теми	
Код	Сума
02	54 400 000
04	80 750 000
05	161 454 818
07	43 775 000
08	139 570 409
09	112 041 894
40	27 760 748
43	119 440 616
64	34 850 000

Източник:

VI.3. Предвидени средства по мерките, които се подават от УО на ОП по факторите за растежа и националните цели

По оперативна програма „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика” 2007–2013 до 2015 г. се предвижда да бъдат усвоени средства по мерките, по факторите за растежа и националните цели за достигането до следните стойности:

1. Финансов сектор – 170 млн. евро.
2. Адресиране на слабостите в бизнес-средата и подобряване на административната ефективност, включително на регионално и местно ниво - 73.96 млн. евро

ПРЕДВАРИТЕЛЕН ВАРИАНТ /МАРТ 2011!

3. Национална цел 2 „Инвестиции в НИРД в размер на 1.5% от БВП” - общо – 539.2 млн. евро
4. Национална цел 3 по пакет „Климат-енергетика” – „Достигане на 16% дял на възобновяемите енергийни източници в брутно крайно потребление на енергия и повишаване на енергийната ефективност с 25% към 2020 г.” – 175.1 млн. евро

VII. ПРИЛОЖЕНИЯ

Приложение 1: Таблица с мерките и действията заложи в Националната програма за реформи на Република България (2011-2015 г.) – **ще бъде добавена по-късно.**

Приложение 2. Отчет за постигнатото в рамките на Националната програма за реформи 2008-2010 г. и в Плана за действие към нея – годишен доклад за 2010 г. – **ще бъде добавен по-късно.**